

Příloha 1: Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS S ROZHOVOREM

Dobrý den,

jsem studentkou magisterského studia psychologie na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy a ve své diplomové práci s názvem „Vliv sociální organizace her na orientaci v jejich morální dimenzi – revize výzkumu E. Kuruczové“ se budu zabývat tím, jak se vyvíjí morální usuzování dětí ve školním věku. Za tímto účelem s nimi potřebuji udělat rozhovory, které budou trvat přibližně 10 minut a budou nahrávány, aby mohly být následně přepsány. S dětmi se budu bavit o smyšlených příbězích a o tom, zda byl podle nich příběh spravedlivý. Přepis bude anonymizován tak, aby nebylo možné děti zpětně identifikovat. Budou změněna jména všech osob i míst a samozřejmě bude zajištěna má mlčenlivost ve vztahu k osobním údajům dětí. Tímto Vás prosím o poskytnutí souhlasu s účastí Vašeho dítěte při rozhovoru. Souhlas stvrdíte svým podpisem níže. V případě dotazů se mě nebojte kontaktovat na emailu jindrova@kppp.cz.

Děkuji,

Bc. Jitka Jindrová

Jméno dítěte: Třída:

Jméno zákonného zástupce:

Podpis:

V: Dne:

Příloha 2: Odpovědi dětí rozřazené do kategorií v rámci každé třídy

Předškoláci.....	1
1. třída.....	22
3. třída.....	47
5. třída.....	75
7. třída.....	101
9. třída.....	127

Předškoláci

1. Závod: hra Král lovců jelenů

1.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Fanda K., 6 let 4 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? F: Ne. J: Proč? F: Protože druháci prohráli. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Víc dětí, z druhý třídy. J: Šlo by to udělat nějak, aby hráli ty druháci s pátákama? F: Nevim.

Miroslav H., 6 let 10 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože to tamty neumí, ty druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Že je nechaj vyhrát. J: Pak by to bylo spravedlivý? M: Jo. J: Ještě něco tě napadá? M: Ne.

Fanda K. a Miroslav H. prohlašují herní situaci za nespravedlivou a pravděpodobně tuší principiální nerovnost v obratnosti, díky čemuž šance na výhru nejsou rovné. V tom, jak funguje spravedlnost rovnost se orientují jenom částečně, protože jejich návrhy na úpravu pravidel nerovnost jednoznačně nevyrovnávají. Jeden z chlapců navrhuje do hry zapojit více druháků a druhý to, aby pářáci nechali druháky taky vyhrát. Tyto děti nemají přiměřený koncept technických pravidel, se kterými by uměly manipulovat.

1.3.2 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (zdůraznění pouze jednoho herního principu) – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné)

Hynek M., 6 let, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. J: Proč? H: No, protože ty větší děti už to hrály hodně dlouho a ty druháci to vůbec nehráli. J: Ještě nějaký jiný důvod to má? H: Ne. J: A jak bys to udělala, aby to bylo spravedlivější? H: No to nevim. J: Zkus něco vymyslet. H: Nevim.

Hynek M. považuje situaci za nespravedlivou. Pravděpodobně tuší principiální nerovnost v míře obratnosti, která má v herní situaci za následek nerovné šance na výhru. Jeho odpovědi však naznačují, že chápe obratnost jako něco, co by se teoreticky mohli děti doučit, pokud budou hrát déle. Subjektivně pak Hynek M. koncept pravidel ani nepotřebuje. Žádný návrh úpravy pravidel není schopen navrhnout.

1.3.3 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (pozornost utkvívá na údajích ze zadání) - formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné/ návrh buďto chybí nebo jeho podstatou není obsáhnout herní principy)

Kamil Š., 6 let 9 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. J: A proč? K: Protože měli míň bodů. J: A ještě kvůli něčemu dalšímu? K: To nevim. J: A co by se dalo podle tebe udělat, aby to bylo spravedlivější? K: Že by byli lepší. Pak že by...ted' už nevim.

Patrik J., 5 let 10 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? P: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že to vůbec spravedlivé nebylo. Napadlo by tě, proč to říkaly? P: Protože neměli body. J: A co myslíš, je to teda spravedlivé? P: Ne. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Aby měli body.

Sabina A., 6 let 7 měsíců, předškolačka

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. J: Proč? S: Protože museli mít stejně. J: Aha. A co by se dal udělat, aby to bylo spravedlivější? S: Aby každej měl víc. J: A jak to udělat? Napadá tě? S: Ne.

Kamil V., 6 let, předškolák

J: Byla ta hra spravedlivá? K: Ne. J: Proč? K: Protože měli míň bodů. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? K: Nevim.

David H., 6 let 7 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: Protože měli každéj málo bodů. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Musí mít každéj hodně bodů. J: Ještě něco tě napadá? D: Ne.

Ať už tyto děti popisují herní situaci jako spravedlivou nebo nespravedlivou, všechny ulpívají pozorností na údajích ze zadání, konkrétně na počtu bodů. Z jejich odpovědí ani nedokážeme vytušit, zda vnímají principiální nerovnost v obratnosti, čímž vznikají nerovné šance na výhru. Jejich návrhy se ani tak netýkají pravidel hry, jako spíše konečného výsledku, tedy aby měli všichni stejně bodů. Tyto děti nemají koncept technických pravidel, se kterými by byly schopné přiměřeně manipulovat.

1.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit morální princip, který v uvažování používá) – chybí formálně adekvátní náprava pravidel

Filip A., 6 let 1 měsíc, předškolák

J: Byla ta hra spravedlivá? F: Jo. J: Některý děti mi říkaly, že nebyla spravedlivá. Proč myslíš, že to říkaly? F: Protože neví, že to je spravedlivý.

Ondra F., 6 let 4 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? N: Asi jo. J: Některý děti mi říkaly, že nebyla. Napadlo by tě, proč to říkaly? N: Ne. J: Opravdu ne? N: Ne.

Lukáš P., 6 let 1 měsíc, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? L: Jo. J: Některý děti mi říkaly, že to nebylo spravedlivý. Napadlo by tě, proč to říkaly? L: Ne. J: Oni říkaly, že jsou druháci slabší, co myslíš? L: Nevim.

Lenka L., 6 let, předškolačka

J: Bylo to spravedlivé? L: Jo. J: Některé děti mi dneska říkaly, že to spravedlivé nebylo. Napadá tě, proč to říkaly? L: Proč? J: No, to se ptám já tebe. Proč myslíš, že to říkaly? L: Nevim.

Olina K., 6 let 6 měsíců, předškolačka

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. J: Proč? O: Protože nechtěli, aby hráli. J: Kdo nechtěl, aby hráli? Koho myslíš? O: Nevim.

Vítek Š., 6 let 5 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? V: Ne. J: Proč? V: My jsme hráli jenom... já jí nepoznal. J: To nevadí, slyšel jsi o té hře v příběhu. Proč myslíš, že to nebylo spravedlivé? V: Nevim.

Martina M., 6 let 3 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? M: Jo. J: Některé děti říkaly, že to nebylo spravedlivé, napadlo by tě, proč to říkaly? M: Nemohly se rozhodnout, kdo vyhrál. J: No, oni říkaly, že ty druháci byli slabší, co myslíš? M: Hm.. Museli by dělat něco jiného, jinou hru.

Alena S., 6 let 2 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? A: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že ne. Napadlo by tě, proč to říkaly? A: Ne. J: Oni třeba říkaly, že ty druháci byli slabší. Co myslíš? A: Jo. J: Takže to bylo spravedlivé? A: Jo.

Václav L., 6 let 2 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? V: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že ne. Napadlo by tě, proč to říkaly? V: Ne. J: Oni říkaly, že ty druháci byli slabší. Co myslíš ty? V: Jo. J: Takže to bylo spravedlivé nebo ne? V: Jo.

Jana B., 6 let 3 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Ne. J: Proč? Ja: Hm... J: Někdo říká, že je to tím, že druháci jsou slabší. Co myslíš? Ja: Ne.

Dominik T., 6 let, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? D: Byla. J: Některé děti mi říkaly, že nebylo. Napadlo by tě, proč to říkaly? D: Protože měl někdo míň. J: Bylo to teda spravedlivé? D: Bylo.

Laura E., 5 let 11 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? L: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že nebylo. Napadlo by tě, proč to říkaly? L: Ne. J: Oni říkaly, že byli druháci slabší. Co myslíš, je to tak? L: Ne.

Tyto děti většinou prohlašují herní situaci za spravedlivou. Pár dětí sice říká, že je hra nespravedlivá, ale dále nedokážou vůbec říct proč, až na Hynka M., který jako jediný tuší, že ve hře vzniká principiální nerovnost v obratnosti, a tudíž i rozdílné šance na výhru. Ostatní nedokážou dále vyjádřit, proč je nebo není hra spravedlivá. Všechny tyto děti nemají koncept technických pravidel, se kterými by dokázaly manipulovat.

2. Zápas: hra Bitva s balonky

2.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Fanda K., 6 let 4 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? F: Ne. J: Proč? F: Protože blbě mířili. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Že jim daj lepší hráče těm druhákům. J: Pak by to bylo spravedlivější? F: Jo.

Miroslav H., 6 let 10 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože je nenechaj vyhrát. Měli by je nechat vyhrát. J: Ještě je něco, co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? M: Ne.

Tito žáci prohlašují situaci za nespravedlivou. Pravděpodobně tuší principiální nerovnost v obratnosti a s tím spojené nerovné šance na výhru. V tom, jak funguje spravedlnost slušnosti se orientují pouze v obrysu a návrhy na nápravu rovnosti ji jednoznačným způsobem nevyrovnávají. Fanda K. navrhuje dát druhákům lepší hráče, ale svůj návrh dále nespecifikuje a Miroslav H. navrhuje, aby pátáci nechali druháky vyhrát. Na základě odpovědí soudíme, že tito žáci nemají koncept přiměřených technických pravidel, se kterými by uměli manipulovat.

2.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a pátáků)

Hynek M., 6 let, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. J: Proč? H: No, to protože tam poslala rovnou pátáky. A ty jsou navíc pokročilejší v tý bitvě, oni to hrajou pořád. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? H: No, že ty druháci by byli pátáci a pátáci... J: Šlo by to nějak udělat, aby mohli hrát pátáci a druháci dohromady? H: No že by je paní učitelka přiřadila k sobě. J: Ale to už oni právě jsou, oni hrajou společně. Tak jak to udělat? H: No já nevím, pozvat tam pátáky. Aby hráli pátáci.

Hynek M. popisuje herní situaci jako nespravedlivou a tuší správně principiální nerovnost v obratnosti, která ovlivňuje šance na výhru, které nejsou u druháků a pátáků stejné. Jeho návrh ale spočívá v separaci druháků a pátáků, navrhuje, aby hráli pátáci s pátákama.

Jinou možnost ve hře nevidí. Můžeme říct, že Hynek M. nemá koncept technických pravidel, se kterými by uměl manipulovat.

2.3.3 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (pozornost utkvívá na údajích ze zadání) - formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné/ návrh buďto chybí nebo jeho podstatou není obsáhnout herní principy)

Kamil Š., 6 let 9 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. J: Proč? K: Protože měli míň bodů a prohráli. J: A proč myslíš, že prohrávali? K: Protože se jim to nepovedlo. J: A co by se podle tebe dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? K: Že by měli víc bodů. A že by vyhráli. Pak už nevím.

Patrik J., 5 let 10 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: Protože další neměli body. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Aby měli body. J: Ještě něco dalšího tě napadá? P: Ne.

Kamil V., 6 let, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. J: Proč? K: No protože kdyby všichni zase prohráli. J: A dá se něco dělat, aby to bylo spravedlivější? K: Nevím.

Alena S., 6 let 2 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Protože to bylo schválně. Že nevyhráli. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: Aby byli lepší a vyhráli.

Dominik T., 6 let, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: Protože každý měl 3 balonky. A protože... mohli by třeba chodit za čáru. J: Co by se teda dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? D: Udělat větší čáru nebo síť. J: Ještě něco tě napadá? D: Ne.

Sabina A., 6 let 7 měsíců, předškoláčka

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. J: Proč? S: Protože museli taky vyhrát, ty druháci. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? S: Nenapadá mě.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Jejich pozornost utkvívá na údajích ze zadání. Převážně na údajích, které se týkají bodů, ale také v případě Dominika T. na počtu balonků, či v případě Sabiny A. na konečném výsledku hry. Toto utkvívání pozornosti na faktických údajích nám naznačuje, že je pro žáky situace ještě moc složitá a nepřehledná, nedokáží pročlenit celý obraz a uvědomit si, na základě čeho opravdu nerovný výsledek vzniká. Tedy na základě nerovnosti v obratnosti žáků. Tito žáci nemají koncept technických pravidel, subjektivně ho ani nepotřebují, když ve hře nevidí nerovnost v obratnosti, kterou by chtěli vyrovnávat.

2.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit morální princip, který k uvažování používá) – chybí formálně adekvátní náprava pravidel

Filip A., 6 let 1 měsíc, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? F: Ne. J: Proč? F: Nevim, jak to říkat. J: Zkus to jakkoliv. Řekni, co tě první napadne. F: Nevěděli to. J: A co nevěděly? F: Že prohrály.

Václav L., 6 let 2 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? V: Ne. J: Proč? V: Protože. J: Proč? V: Nevim. J: Některé děti mi říkaly, že ty druháci byli slabší. Co myslíš? V: Jo. J: Byla teda ta hra spravedlivá? V: Byla.

Lenka L., 6 let, předškolačka

J: Bylo to spravedlivé? L: Jo. J: Mně zase některé děti říkaly, že ne. Napadá tě proč? L: Ne.

Laura E., 5 let 11 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? L: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že nebylo. Napadlo by tě, proč to říkaly? L: Ne. J: Oni říkaly, že byli druháci slabší. Co myslíš, je to tak? L: Není.

Ondra F., 6 let 4 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? N: Asi jo. J: Asi? To znamená, že si nejsi jistý? N: Jsem si jistý. J: Takže to bylo spravedlivé? N: Jo. J: A napadlo by tě, proč mi některé děti říkaly, že to nebylo spravedlivé? N: Ne.

Olina K., 6 let 6 měsíců, předškolačka

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. J: Proč? O: Nevim.

David H., 6 let 7 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Jakto? D: Protože netrefili nějaký balonky. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivé? D: Musí trefit všechny balonky. Jednou jsem střílel... J: Ale počkej, tady střílely děti na sebe a kdo byl trefený, tak vypadl. D: Jo? J: No, tak jak to udělat spravedlivější? D: Musí zasáhnout všechny. J: Aha. Ještě něco tě napadlo? D: Ne.

Lukáš P., 6 let 1 měsíc, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. J: Proč? L: Nevim. J: Zkus to vymyslet. L: Vůbec nevim.

Jana B., 6 let 3 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že nebylo. Napadlo by tě, proč to říkaly? Ja: Ne. J: Oni říkaly, že jsou druháci slabší. Je to podle tebe pravda? Ja: Ne.

Vítek Š., 6 let 5 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? V: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že to nebylo spravedlivý. Proč myslíš, že to říkaly? V: Oni říkaly... nevim.

Martina M., 6 let 3 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: To jsme se ještě neučili. J: To není potřeba, to můžeš vymyslet. M: Nevim.

Tito žáci popisují herní situaci jako nespravedlivou i spravedlivou. V obou případech ale nedokážou říct, proč tomu tak je a také se od nich nedočkáme žádné nápravy pravidel. Nerovnost v obratnosti pro ně nehraje žádnou roli, většinou jí tam ani netuší, nedokážou si ji představit. Tito žáci jsou ve hře ze všech nejméně orientovaní, proto jim náleží tato kategorie.

3. Hra: Baba s balónkem

3.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh aby pátáci svou neobratnost jen předstírali)

Martina M., 6 let 3 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože on byl menší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Museli by běžat pomalejc. J: Ještě něco by se dalo dělat? M: Nevim už co dalšího.

Martina M. považuje situaci ve hře za nespravedlivou. Tuší nerovnost obratnosti, která zapříčiňuje nerovné šance na předání baby. Její návrh se týká předstírané neobratnosti ze strany pátáků, což jako explicitně dané pravidlo nemůže existovat, aby se ze hry nestal jen pouhý rituál bez jakéhokoliv napětí v šanci na předání baby. Martina tedy pravděpodobně má koncept pravidel, ale manipulaci s nimi se vyhýbá.

3.2.2 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Hynek M., 6 let, předškolák

J: Bylo to spravedlivý? H: Ne, to protože pátáků bylo spousta a druháků jenom jeden. J: Jak to udělat, aby to bylo spravedlivější? H: Že by tam poslala další druháky. J: A šlo by to udělat nějak, i kdyby tam byl ten druhák sám? H: Asi ne.

Fanda K., 6 let 4 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? F: Ne. Protože nechtěl nikomu dát babu. J: Já myslím, že chtěli. Proč to nebylo spravedlivý? F: Já myslel, že má někdo víc balonků než... J: Kdo tady má babu, tak má balonek a snaží se trefit ostatní, víš? Tady nemá každý balonek. F: Možná,

že rychle utíkali. J: Co by se teda dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Že by mu dali dva balonky.

Hynek M. a Fanda K. považují hru za nespravedlivou. Hynek tuší nerovnost v obratnosti a Fanda K. dalo by se říct, že nakonec také. Oba tedy také pravděpodobně tuší nerovnost v šanci na předání baby. Jejich návrhy však tuto nerovnost jednoznačně nevyrovnávají. Hynek M. navrhuje, aby byli ve hře další druháci, což nebude mít vliv na neobratnost druháka. Fanda K. by dal druhákovi dva balonky, což je zas proti principu této hry, kdy má mezi hráči kolovat jeden balonek. Tito žáci tedy nemají koncept přiměřených pravidel.

3.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí, je navržena separace druháků a pátáků nebo trénink pro ty méně obratné)

Jana B., 6 let 3 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Ne. J: Proč? Ja: Protože byli menší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? Ja: Nevim.

Jana B. považuje herní situaci za nespravedlivou a zároveň tuší, že tomu tak je z důvodu nerovnosti v obratnosti. Tuší nerovnost v šanci na předání baby. Avšak dále ji už nic nenapadne, není schopná říct alespoň nějaký nápad na nápravu pravidel. Nemá tedy koncept technických pravidel.

3.3.3 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (pozornost utkvívá na údajích ze zadání) – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh spočívá v přeformulování údajů ze zadání)

Kamil Š., 6 let 9 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. Protože nikoho netrefil. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? K: Aby někoho trefil. J: A jak by to udělal? K: Že by namířil a pak střílil. J: Ještě něco tě napadá? K: Už nic.

Sabina A., 6 let 7 měsíců, předškolačka

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. J: Proč? S: Protože jí neměl komu předat. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? S: Protože to asi chtěl předat, ale neměl komu. J: Jo, a co by se teda dalo dělat, aby to bylo spravedlivější, aby to měl komu předat? S: Asi nechtěl. J: A dalo by se s tím něco dělat? S: Nevim.

Alena S., 6 let 2 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Protože pro ten balonek musel doběhnout. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Aby se trefil. J: A jak by se to dalo udělat? A: Nevim.

Miroslav H., 6 let 10 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. Protože pořád vyhrávají pátáci. J: Tady úplně jakoby nevyhrávali, tady šlo o předání ty baby. Proč to nebylo spravedlivé? M: Protože se nemohl trefit. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Nevim.

David H., 6 let 7 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? D: Jo? J: Byla nebo ne? D: Ne? J: No já nevím, co myslíš ty? D: Že nebyla. J: Proč? D: Protože to dítě muselo pro balonek samo doběhnout. J: A co by se

dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Aby to dítě nechytili. J: Ještě něco tě napadá?
D: Ne.

Patrik J., 5 let 10 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? P: Hmm, ne. J: Proč? P: Protože neměli body. J: Ale tady se hrálo na babu, tady nikdo nezískával body. Víš? Tady po sobě jen házeli balonek. Napadne tě, proč to nebylo spravedlivé? P: Ne.

Tito žáci považují situaci ve hře za nespravedlivou. Již od začátku ale svou pozorností utkvívají na informacích ze zadání. Tedy na konečném výsledku hry, průběhu hry či na počtech bodů. Nejsou schopni se od těchto informací odtrhnout a vidět podstatu nespravedlnosti v nerovnosti obratnosti. Představa herní situace je pro mě pravděpodobně ještě velmi náročná. Tito žáci nemají přiměřený koncept pravidel.

3.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit morální princip, který v uvažování používá) – chybí formálně adekvátní náprava pravidel

Filip A., 6 let 1 měsíc, předškolák

J: Byla ta hra spravedlivá? F: Jo. J: Některé děti mi zase říkaly, že to spravedlivé nebylo. Napadá tě, proč to říkaly? F: Protože to neznaj. Tu hru.

Vítek Š., 6 let 5 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? V: Ne. J: Proč? V:

Lenka L., 6 let, předškolačka

J: Bylo tohle spravedlivé? L: Nevim. J: A co bys víc řekla? L: Spíš ne. J: A proč?
L: Nevim.

Lukáš P., 6 let 1 měsíc, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? L: Já nevim. J: Byla ta hra spravedlivá? L: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že nebyla. Napadlo by tě, proč to říkaly? L: Ne.

Ondra F., 6 let 4 měsíce, předškolák

J: Bylo tohle spravedlivé? N: Ne. J: Proč? N: Protože... teď nevim. J: Zkus to promyslet. N: Protože nevěděly, co to je to. J: Co co je? N: Ted' nevim vůbec. Je spravedlivá.

Kamil V., 6 let, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. J: Proč? K: Protože moc neběhá. J: A co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? K: Že by běžel hodně rychle. J: Šlo by to? K: Jo. J: A co by se ještě dalo udělat? K: Už nevim.

Václav L., 6 let 2 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? V: Jo. J: Některé děti říkaly, že to spravedlivý nebylo. Proč myslíš, že to říkaly? V: Vůbec nevim.

Olina K., 6 let 6 měsíců, předškolačka

J: Bylo to spravedlivé? O: Jo. J: A dneska mi někdo říkal, že nebyla. Napadlo by tě, proč si to myslel? O: Ne.

Dominik T., 6 let, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: Protože někdo na něj hodil balonek. J: To se muselo dělat, házet ten balonek. Co tam bylo nespravedlivé? D: Že někdo podváděl třeba. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? D: Nevim.

Laura E., 5 let 11 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? L: Jo. J: Někdo mi říkal, že nebyla. Že ty druháci byli slabší. Myslíš, že je to pravda? L: Ne.

Tito žáci patří mezi ty nejméně orientované. Ať už považují situaci za spravedlivou nebo nespravedlivou, dále nejsou schopni říct, proč si to takto myslí, ani navrhnout jakoukoliv nápravu pravidel. Jejich odpovědi naznačují, že nemají žádný koncept technických pravidel.

4. Hra: Horký brambor

4.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo nápravu nerovnosti v obratnosti formálně jednoznačným způsobem nevyrovnává)

Hynek M., 6 let, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? H: To ne, druháků byli jenom 3 a pátáků hrozně moc. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? H: Že by tam paní učitelka poslala víc druháků. J: A kdyby to nešlo? Mohli by hrát jenom ty tři? H: To nevim. J: Zkus to nějak promyslet. Třeba tě něco napadne. H: Ne.

Hynek M. považuje herní situaci za nespravedlivou a pravděpodobně tuší koncept toho, na čem mají hráči společný zájem, tedy že všichni chtějí, aby jim to nespadlo. Pravděpodobně má koncept technického zprostředkování závislosti nezdařené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků, akorát jeho návrh spočívá v zapojení více druháků, což by mohlo pomoci pouze potenciálně.

4.2.2 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci (jen globální) – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo nápravu nerovnosti v obratnosti formálně jednoznačným způsobem nevyrovnává)

Kamil V., 6 let, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. J: Jakto? K: Že by jim mohl spadnout zase na zem. J: A co by šlo udělat, aby to bylo spravedlivější? K: Že oni by si to předávali a už mě nic nenapadá. J: Aha, a jak to myslíš, že by si to předávali? K: No takhle rukou. (naznačuje)
J: Jo vedle sebe myslíš, aha. Pak by to bylo spravedlivější? K: Jo. J: Ještě něco tě napadá?
K: Už ne.

Kamil V. považuje herní situaci za nespravedlivou. Správně tuší nerovnost obratnosti mezi druháky a pátáky, a možná také tuší koncept technického zprostředkování závislosti nezdařené přihrávky na špatné spolupráci v obratnosti ze strany pátáků. Soustředí se ale především na neobratnost druháků. Navrhuje, aby si míček předávali dokola, neházeli.

4.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – chybí adekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a pátáků)

Kamil Š., 6 let 9 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. J: Proč? K: Protože to nechtyli. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? K: Aby to chtyli. J: A jak to udělat? K: Že by to mohli tak nějak... že by chtyali skvěle. J: Ještě něco tě napadá? K: Už nic.

Sabina A., 6 let 7 měsíců, předškolačka

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. J: Proč? S: Protože jim neměl spadnout na zem. J: A co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? S: Protože měli to někomu poslat, ale ono jim to spadlo na zem. J: A jak to zařídit, aby jim to nespadlo na zem? S: Nevim, nenapadá mě.

David H., 6 let 7 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: Protože ten balonek spadl na zem. J: Ale to se občas stane. Proč to ještě nebylo spravedlivý? Napadne tě? D: Ne.

Alena S., 6 let 2 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Jakto? A: Protože ten balonek nesměl spadnout na zem, ale spadl. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že by to chytli. J: A jak přesně by to chytli? A: Rukama. J: Napadá tě ještě něco dalšího? A: Ne.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Je možné, že tuší koncept technicky zprostředkované závislosti nepovedené přihrávky na špatné spolupráci ze stany pátáků, pokud budeme brát odpověď „protože balonek neměl spadnout na zem“ za výsledek právě špatné spolupráce. Bohužel ale nejsou schopné navrhnout žádnou nápravu pravidel.

4.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit princip, který v uvažování používá) – chybí adekvátní náprava pravidel

Patrik J., 5 let 10 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: Protože... bylo to spravedlivý.

Lenka L., 6 let, předškolačka

J: Bylo tohle spravedlivé? L: Jo. J: A napadá tě, proč některé děti říkají, že to nebylo spravedlivý? L: Ne. J: Zkus se ještě zamyslet, proč to mohly říkat. L: Nevim.

Ondra F., 6 let 4 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? N: Ne. J: Proč? N: Nevim. J: Opravdu tě nic nenapadá? N: Ne.

Filip A., 6 let 1 měsíc, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? F: Jo. J: Některé děti říkaly, že to spravedlivé nebylo. Napadne tě, proč to říkaly? F: Protože to neví. J: Co neví? F: Tu hru. J: Aha, co to znamená, že neví tu hru? F: Napadlo mě, že to neznaj, tu hru.

Olina K., 6 let 6 měsíců, předškolačka

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. J: Proč? O: Nevim. J: Řekni, co tě první napadlo. O: Protože nechtěli, aby hráli. J: A napadá tě, co by šlo dělat, aby to bylo spravedlivější? O: Ne.

Lukáš P., 6 let 1 měsíc, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. J: Proč? L: Nevim. J: Opravdu tě nic nenapadá? L: Ne.

Vítek Š., 6 let 5 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? V: Nevim. J: Zkus to vymyslet.. V: Nevim.

Martina M., 6 let 3 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. Protože nedávali pozor. A oni to asi trénovaly ty děti. J: Jaké? M: No druháci, a pak jim to padalo. Protože si myslely, že to umí... J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Nevim.

Miroslav H., 6 let 10 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože neví, komu to maj hodit. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo teda spravedlivější? M: Nevim.

Fanda K., 6 let 4 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? F: Ne. J: Proč? F: Možná, že měly mastný ruce. Tak kdyby si je normálně utřely... J: Ještě něco by mohly udělat, aby jim to nepadalo? F: Jinak mě nic nenapadá.

Václav L., 6 let 2 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? V: Jo. J: Některé děti říkaly, že ne. Napadne tě, proč to říkaly? V: Ne.

Jana B., 6 let 3 měsíce, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Ne. J: Proč? Ja: Nevim. J: Někdo mi říkal, že to bylo tím, že jsou druháci slabší, je to podle tebe pravda? Ja: Ne.

Dominik T., 6 let, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? D: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že nebylo. Napadlo by tě, proč to říkaly? D: Protože měli jeden. J: Co jeden? D: Balonek. J: Tahle hra se hraje jenom s jedním balonkem. Někdo říkal, že byli druháci slabší. Co myslíš ty? D: Ne.

Laura E., 5 let 11 měsíců, předškolák

J: Bylo to spravedlivé? L: Jo. J: Někdo mi říkal, že to nebylo spravedlivé. Že ty druháci byli slabší. Myslíš, že je to pravda? L: Ne.

U těchto dětí je nepodstatné, zda považují situaci za spravedlivou nebo nespravedlivou, když nemají koncept technicky zprostředkované závislosti nepovedené přihrávky na špatné spolupráci ze strany páťáků. Jejich odpovědi jsou nejméně orientované. Už na otázku, proč byla hra nespravedlivá, pokud je vůbec něco napadne, odpovídají vcelku nesmyslně, že měli hráči mastné ruce, nebo nevěděli, komu to hodit.

1. třída

1. Závod: hra Král lovců jelenů

1.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel

Milan A., 6 let 7 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože měli méně bodů. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: To právě nevím. J: Zkus to vymyslet. M: Že by ty druháci měli víc balonků. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo. J: Ještě něco by se dalo vymyslet? M: Asi jo. J: Zkus to. M: Už vlastně nevím.

Adolf S., 7 let 3 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Protože někdo byl z pátý třídy a někdo z druhý. Někdo v tom může být lepší a někdo zase ne. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že by si pomáhali. J: Jak by si pomáhali? A: Že by ten lepší pomáhal tomu, kdo to nemůže udělat. Aby měli stejně bodů. J: A jak bys to udělal? A: Že ho bude nechávat vyhrávat. J: Bylo by to pak spravedlivý? A: Ne. J: Jak to teda udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Tak aby si stoupli blíž. J: Pak by to bylo spravedlivější? A: Jo. J: Ještě něco tě napadá? A: Nevím.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Přitom rozumí principiální nerovnosti v míře obratnosti druháků a pátáků. Tuší, že tím vznikají rozdílné šance na výhru. Můžeme o těchto žácích říct, že se orientují v morálním fungování hry. Pravidla se snaží napravit tak, aby vznikaly rovné šance na výhru, zároveň jsou v souladu s principem spravedlnosti slušnosti. Odpovědi naznačují, že mají žáci přiměřený koncept pravidel, se kterým jsou schopni dobře manipulovat.

1.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci - formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Monika C., 6 let 6 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Nevim. J: Některé děti mi říkaly, že je to proto, že jsou druháci slabší. Co myslíš ty? M: Protože druháci mají míň síly. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Kdyby pátáci bylo míň dětí. J: Ještě nějak jinak by se to dalo udělat? M: To nevim.

Radek P., 6 let 10 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. J: Proč? R: Protože tam bylo asi málo dětí ne? Prostě málo toho... ty... J: Děti tam bylo asi dost, byli tam ty pátáci a pár druháků. R: Aha. No nebylo to spravedlivý, oni to pořád prohrávali. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Že se k nim přidá jeden dobrej a jeden jako, aby měli hodně bodů. J: Akorát tady se nehraje na týmy, každý hraje sám za sebe. Tak jak to udělat, aby to bylo spravedlivější? R: To nevim, počkej... že pudou jakoby za... hmm... prostě aby měli nějakýho brankáře jakože, nějakýho pomocníka. J: V čem by jim přesně pomáhal. R: No v tamtom. J: Šlo by to vymyslet ještě jinak? R: Mohli by tam být dva lidi jakože. J: Ještě něco tě napadá? R: Nenapadá.

Monika C. a Radek P. prohlašují situaci za nespravedlivou, a pravděpodobně tuší, že ve hře vzniká principiální nerovnost v obratnosti, a že nejsou šance na výhru vyrovnané. Ve fungování spravedlnosti rovnosti se ale orientují pouze částečně. Jejich návrhy bohužel jednoznačně nevyrovnávají nerovnost v obratnosti. Monika C. navrhuje do hry zapojit méně pátáků. Radek P. by dal do hry druhákům nějakého pomocníka, brankáře. Na základě odpovědi můžeme tvrdit, že nemají koncept technických pravidel, se kterými by uměli přiměřeně manipulovat.

1.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a pátáků)

Eva K., 6 let 3 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. Jo, nebo jo. Ne, nebylo. J: Proč? E: Protože ty z pátý to víc umí a ty z druhý to neumí. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Že by jenom šli druháci hrát. J: Šlo by to nějak udělat, aby hráli ty druháci s pátákama? E: Asi jo. J: Napadá tě jak? E: Aby... nevim.

Romana S., 6 let 9 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. J: Proč? R: Protože druháci jsou menší než oni. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Aby byli stejně velký. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohli hrát všichni společně? R: Ne.

Míša R., 6 let 5 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože pátáci jsou starší než druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Tak to nevim. J: Zkus se ještě zamyslet. M: Nevim.

Sabina M., 6 let 10 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. J: Proč? S: Protože hráli s pátákama. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? S: Nevim.

Filip A., 6 let 2 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Ne. J: Proč? F: Nevim. J: Někdo mi říkal, že je to tím, že jsou druháci menší a slabší. Co myslíš? F: Jo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo

spravedlivější? F: Aby byli stejně jako silní. J: Šlo by to udělat nějak, aby hráli druháci i pátáci? F: Ne.

Tito žáci sice považují situaci primárně za nespravedlivou. Pravděpodobně tuší principiální nerovnost v obratnosti a nerovné šance na výhru. Jejich návrhy obsahují separaci druháků a pátáků – tedy předpoklad, že bude hra spravedlivá pouze tehdy, pokud budou hrát stejně staré děti. Míša R. a Sabina M. nedokážou vymyslet žádný návrh úpravy pravidel. Tito žáci nemají koncept pravidel, se kterým by uměly přiměřeně manipulovat.

1.3.2 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (zdůraznění pouze jednoho herního principu) – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné)

Luděk M., 7 let 2 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. J: Proč? L: Protože oni vyhráli. Ty pátáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Hrát víc. J: Jak to myslíš? L: Aby trénovali, ty druháci. J: Ještě něco by se dalo dělat? Kdyby třeba nemohli trénovat? L: Ne.

Ben S., 7 let 5 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? B: Ne. J: Proč? B: Protože oni neměli žádný bod a oni jo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? B: Nevím. J: Zkus to vymyslet, co by se dalo udělat, aby měli nějaký bod. B: Víc se snažit. J: Co když se snaží nejvíc a stejně jim to nejde? B: Tak to nevím.

Tito žáci považují situaci za nespravedlivou. Pravděpodobně tuší principiální nerovnost v míře obratnosti, která má v herní situaci za následek nerovné šance na výhru. Na situaci nahlízejí z perspektivy spravedlnosti zásluhovosti, kdy předpokládají, že se mohou druháci obratnosti naučit, zlepšit ji tréninkem. V případě Radka P. by pomohla menší

míře obratnosti druháka pomoc nějakého většího dítěte. Tito žáci koncept technických pravidel vlastně subjektivně ani nepotřebují. Situaci řeší zcela bez něj.

1.3.3 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (pozornost utkvívá na údajích ze zadání) - formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné/ návrh buďto chybí nebo jeho podstatou není obsáhnout herní principy)

Alena Š., 6 let 11 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Protože když maj víc, a druhý maj míň, tak to znamená, že vlastně nemaj stejně. Těch bodů. To není spravedlivý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Aby druhým hráčům odečetli pár bodů, aby měli stejně. J: Pak by to bylo spravedlivější? A: Jo.

Iva P., 6 let 9 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože oni nikdy nevyhráli, ty druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Hm... Aby je nechali dát pár bodů. J: Pak by to bylo spravedlivější? I: Jo. J: Ještě něco by se dalo vymyslet? I: Ne.

Alena Š. a Iva P. sice prohlašují situaci za nespravedlivou, ale z odpovědí nelze ani předpokládat, zda tuší principiální nerovnost v obratnosti a tím vzniklé nerovné šance na výhru. Jejich pozornost je centrována pouze na body, tedy na konečný výsledek hry. Nejsou tedy schopny navrhnout přiměřenou nápravu pravidel. Odpovědi naznačují, že nemají žádný koncept technických pravidel.

1.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit morální princip, který v uvažování používá) – chybí formálně adekvátní náprava pravidel

Šárka O., 6 let 7 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? Š: Nebylo. J: Proč? Š: To nevím. J: Někdo říkal, že je to proto, že byli druháci slabší. Co myslíš? Š: Myslím si to stejně. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? Š: To vůbec nevím.

Martina F., 6 let 7 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Bylo. J: Některé děti mi říkaly, že nebylo. Napadne tě, proč to říkaly? M: Ne. J: Oni říkaly, že ty druháci byli slabší. Je to podle tebe tak? M: Jo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Nevím.

Oto P., 6 let 5 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. J: Proč? O: No... nevím no. J: Některé děti říkaly, že je to proto, že jsou druháci slabší. O: Je to pravda. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: No, to vůbec nevím.

Martin D., 6 let, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že ne. Napadne tě, proč to říkaly? M: Ne. J: Oni říkaly, že byli druháci slabší. Co myslíš? M: Nevím.

Miloš P., 7 let 2 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Bylo. J: Někdo mi dneska říkal, že to nebylo spravedlivé. Napadne tě proč? M: Nevím.

Petr M., 6 let 10 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že to spravedlivý nebylo. Co myslíš? P: Nebylo. J: Proč? P: Nevim. J: Někdo říká, že jsou ty druháci slabší. Co si o tom myslíš ty? P: Nevim.

Petra B., 6 let 3 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Bylo. J: Některé děti mi říkaly, že to nebylo spravedlivé. Napadne tě, proč to říkaly? P: Nevím. J: Oni říkaly, že jsou druháci slabší. Co myslíš? P: Nejsou.

Tito žáci ať už považují herní situaci za spravedlivou nebo nespravedlivou, nejsou schopni vymyslet, proč tomu tak je. Nevíme tedy, zda tuší, že vzniká ve hře principiální nerovnost v míře obratnosti a tím nerovné šance na výhru. Ani náповěda ze strany autorky jim nedokáže pomoci v tom, aby dokázali upravit pravidla hry tak, aby se nerovné šance na výhru vyrovnaly. Na základě odpovědí o nich můžeme říct, že nemají žádný koncept technických pravidel, se kterými by uměli přiměřeně manipulovat.

2. Zápas: hra Bitva s balonky

2.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel (návrh zaměřený na jednotlivce)

Iva P., 6 let 9 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože druháci taky furt prohrávali. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Kdyby měli víc balonků a měli by šanci je trefit. J: Pak by to bylo spravedlivější? I: Jo. J: Ještě něco tě napadá? I: Ne.

Iva P. považuje situaci ve hře za nespravedlivou. Pravděpodobně tuší principiální nerovnost v obratnosti a nerovné šance na výhru. Její návrh se týká jednotlivce – dala by druhákům více balonků, což je v souladu spravedlnosti slušnosti. Zároveň je toto uvažování náročnější než úprava pravidel na úrovni celé skupiny, proto je tato žákyně oddělena od následující kategorie. Iva P. se orientuje ve fungování spravedlnosti slušnosti v této hře. Má přiměřený koncept technických pravidel a umí s nimi pracovat.

2.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Radek P., 6 let 10 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Jakože asi ne. J: Proč? R: Jakože oni prohráli. Ty druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Někoho, jakože dobrějšího kluka vzít, aby mohli hrát. J: A kam ho dát? R: Někam, kde jsou špatný. J: Pak by to bylo spravedlivější? R: Jo. J: Ještě něco tě napadá? R: Ne.

Adolf S., 7 let 3 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Protože druháci jsou menší a pátáci jsou větší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: To nevím. J: Zkus to vymyslet. A: Že by si pomáhali. Že by tam někdo z pátáků šikovnej šel k těm druhákům, a pak by měli stejně bodů. J: Pak by to bylo spravedlivější? A: Jo. J: Ještě něco by se dalo udělat? A: Ne.

Monika C., 6 let 6 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: To nevím. J: Některé děti říkaly, že to bylo tím, že jsou druháci slabší a neumí dost dobře házet. Co myslíš? M: Že by druháků mělo být víc a pátáků míň. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo. J: Ještě něco tě napadá? M: Už nevím.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Tuší principiální nerovnost v míře obratnosti druháků a pátáků a tím rozdílné šance na výhru. Jejich návrhy ale jednoznačným způsobem nevyrovnávají nerovnosti v míře obratnosti. Ve fungování spravedlnosti slušnosti se orientují pouze z části. Nemají koncept technických pravidel, se kterými by uměli přiměřeně manipulovat.

2.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a pátáků)

Eva K., 6 let 3 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. J: Proč? E: Protože druháci jsou menší a vůbec moc to nechápou a pátáci to víc chápou a jsou starší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Že by se třeba... že by mohli hrát, aby druháci mohli hrát s pátákama, to nevím. Já bych je třeba rozdělila. J: Pak by to bylo spravedlivější? E: Jo.

Romana S., 6 let 9 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. J: Proč? R: Protože druháci nejsou stejně velký jako pátáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Že by museli být stejně velký s druhákama. J: A šlo by to nějak, aby mohli hrát všichni dohromady? I ty menší i ty větší? R: Jo. J: Jak? R: Nevím.

Martina F., 6 let 7 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože ty v pátěj jsou větší než ty v druhej. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Aby chodili do stejný třídy. J: Šlo by to udělat nějak, aby spolu mohly hrát děti, co spolu nechodí do třídy? M: Jo. Že by taky byli ve druhej třídě, ne úplně v tej stejnej, ale v jinej. J: A dalo by se udělat, aby hráli druháci a pátáci společně? M: Ne.

Míša R., 6 let 5 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože zase silnější pátáci než ty druháci.

J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Hrát s dalšíma druhákama. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohli hrát pátáci s druhákama? M: Ne.

Oto P., 6 let 5 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. J: Proč? O: Protože druháci byli slabí a pátáci větší.. proto to nebylo spravedlivý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: Nevim no.

Miloš P., 7 let 2 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Nebylo. J: Proč? M: Protože byli větší tamty, ty pátáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Musí být stejně velký. J: Šlo by to nějak udělat, i kdyby tam hráli ty druháci? M: Nešlo.

Sabina M., 6 let 10 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. J: Proč? S: Protože tam hráli zase ty pátáci. Jsou starší.

J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? S: Aby tam nehráli ty pátáci nebo ty druháci. J: Dalo by se to nějak udělat, aby mohli hrát společně? S: Nevim.

Tito žáci považují hru za nespravedlivou a tuší principiální nerovnost v míře obratnosti druháků a pátáků. Tím samozřejmě také rozdílné šance na výhru. Nejsou schopni vymyslet ale jiný způsob nápravy pravidel, než že mohou hrát pouze druháci s druhákama a pátáci s pátákama. Děti musejí být prostě stejně staré, velké. Odpovědi těchto žáků nám napovídají, že žáci nemají koncept technických pravidel, které by uměli přiměřeně využívat a upravovat.

2.3.2 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (zdůraznění pouze jednoho herního principu) – formálně neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné)

Petra B., 6 let 3 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: To nevím. Asi protože oni tu hru uměli a ty druháci ne. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Aby se to naučili. J: A kdyby se to nestíhali naučit, kdyby se hrálo už dneska, šlo by to nějak? P: Nešlo.

Ben S., 7 let 5 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? B: Ne. J: Proč? B: Protože druháci vyhráli a pátáci ne. J: V tomhle příběhu to právě bylo naopak, druháci prohrávali. B: Jo aha. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? B: Měli by se víc snažit a potom prostě... nevím jak to říct. Aby spolupracovali. Druháci. J: Pak by to bylo spravedlivější? B: Možná. J: Ještě něco by se dalo dělat? B: Už nevím.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Pravděpodobně alespoň trochu tuší principiální nerovnost obratnosti u druháků a pátáků. Petra B. do svého návrhu nápravy pravidel zahrnuje dlouhodobou perspektivu učení se hře. Nemá citlivost vůči principiální nerovnosti v šancích na výhru v kratší perspektivě. Ben S. zas měří spravedlnost na základě principu spravedlnosti rovnosti a říká, že se měli druháci víc snažit. Tito žáci zdá se ani subjektivně koncept pravidel nepotřebují.

2.3.3 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (pozornost utkvívá na údajích ze zadání) - formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné/ návrh buďto chybí nebo jeho podstatou není obsáhnout herní principy)

Milan A., 6 let 7 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože furt prohrávaj. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Nevim.

Filip A., 6 let 2 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Nebylo. J: Proč? F: Protože druháci jsou...druháci prohráli nejvíc. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Museli by vyhrát všichni na stejně. Aby třeba měli stejně balonků, aby spadli na stejně. J: Oni právě měli stejně balonků. F: Ale kdo to dřív vyházel, tak je jasný, že ten druhaj vyhraje. A může třeba udělat podvod, že to hodí a nehodí. J: Napadá tě, jak to udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Nevim.

Milan A. a Filip A. hodnotí situaci ve hře jako nespravedlivou. Jejich pozornost ale utkvěla na výsledku hry. Můžeme se pouze domnívat, zda tuší principiální nerovnost obratnosti. Milan A. není schopen vymyslet jakýkoli návrh nápravy pravidel. Filip A. stále opakuje, že by měli vyhrát všichni stejně. Ve svém uvažování využívá pouze princip rovnosti. Tito žáci nemají koncept přiměřených pravidel, se kterými by uměli přiměřeně manipulovat.

2.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit morální princip, který k uvažování používá) – chybí formálně adekvátní náprava pravidel

Petr M., 6 let 10 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: Nevim. J: Zkus se ještě jednou zamyslet. P: Nevim. J: Některé děti říkaly, že jsou druháci slabší a proto to není spravedlivý. Co myslíš? P: Nevim.

Šárka O., 6 let 7 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? Š: Ne. J: Proč? Š: Protože to bylo... nevim. J: Někdo mi říkal, že ty druháci byli slabší. Co myslíš? Š: Taky si to myslím. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? Š: To nevim.

Martin D., 6 let, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Bylo. J: Některý děti říkaly, že nebylo. Nevíš, proč to říkaly? M: Hm... nevim.

Alena Š., 6 let 11 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Nevim. J: Někdo říká, že byli druháci o hodně slabší, co myslíš ty? A: Nevim.

Luděk M., 7 let 2 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. J: Proč? L: Nevim. J: Některé děti říkaly, že je to tím, že jsou druháci slabší, co myslíš? L: Jo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Nevim. J: Zkus to vymyslet. L: Nevim.

Tito žáci považují situaci převážně za nespravedlivou. Dále ale svoje uvažování o hře nejsou schopni rozvinout a verbalizovat. Nedokážou říct, proč byla hra nespravedlivá a taktéž ani neumí navrhnout přiměřenou úpravu pravidel. Tito žáci nemají koncept přiměřených pravidel, se kterým by dokázali manipulovat. Můžeme předpokládat, že je pro ně situace velmi nepřehledná a složitá.

3. Hra: Baba s balónkem

3.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh aby pátáci svou neobratnost jen předstírali)

Iva P., 6 let 9 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože on je pořád nemohl trefit ty děti ostatní z páté třídy. J: Jo, nemohlo předat tu babu vlastně. Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Kdyby se pátáci nechali od něho trefit. J: Ještě by to šlo udělat jinak? I: Kdyby se to dítě víc snažilo. J: A když se snaží a stejně mu to nejde, dalo by se něco udělat? I: Nevim.

Iva P. popisuje herní situaci jako nespravedlivou. Rozumí principiální nerovnosti v míře obratnosti a tím nerovné šance na předání baby. Jednou z jejích nápadů, jak pravidla upravit, je předstíraná neobratnost pátáků. Toto pravidlo však může ve hře fungovat pouze pokud není vyřčeno, aby se nevytratilo napětí z šancí předat babu. Iva P. se manipulaci s technickými pravidly vyhýbá.

3.2.2 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Milan A., 6 let 7 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože furt prohrával. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Že by měl větší míč. To můžeš všechno přehodit a máš to. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo, protože by konečně někoho trefil. Musel by se víc nafouknout nebo by se koupil větší. J: Ještě něco by se dalo vymyslet? M: Já ani nevím.

Martina F., 6 let 7 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože je tam jenom jeden a jinak jsou tak všichni z tý pátý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Že by tam šli třeba čtyři. J: Šlo by to nějak, i když by tam byl jenom jeden? M: Ne.

Adolf S., 7 let 3 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Tak by si to musel vyzkoušet i někdo z pátáků. J: Co to znamená? A: No, že by ten lepší byl... že by to vyzkoušel. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že by neházeli, ale dotýkali se rukama. Druháci. Protože to by bylo jednodušší. J: Ještě něco tě napadá? A: Ne.

Radek P., 6 let 10 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. J: Proč? R: Protože se nemohl trefit tím balonkem. Jakože. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Vybrat někoho jiného kluka, aby byl taky dobřej. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohl hrát i ten druhák, kterému to padalo? R: Že by mu někdo pomáhal chytat balonek třeba. Že asi prostě, že vybere někoho jiného asi. Že on bude běžet a tamten kluk házet.

Tito žáci říkají, že je hra nespravedlivá. Rozumí přitom principiální nerovnosti obratnosti a tuší i principiální nerovnost v šanci na předání baby. Nejsou zcela orientovaní ve fungování principu rovnosti v této hře. Jejich návrhy úpravy pravidel bohužel šanci na předání baby nevyrovnávají. Tito žáci navrhuji například přidání do hry více druháků, nebo aby se nemusel házet míček, ale dotýkalo by se rukama. Tito žáci nemají koncept přiměřených pravidel, se kterým by uměli přiměřeně manipulovat.

3.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí, je navržena separace druháků a páťáků nebo trénink pro ty méně obratné)

Eva K., 6 let 3 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. J: Proč? E: Protože třeba, oni jsou třeba druháci menší a páťáci jsou ještě větší a jak jsou větší, tak to trefí dolejc. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Že by páťáci šli, že by hráli třeba jako se svojí skupinou a druháci taky se svojí skupinou. J: Dalo by se to nějak udělat, aby hráli společně? E: Nevim.

Míša R., 6 let 5 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Zase ty páťáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Vůbec nevim.

Romana S., 6 let 9 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. J: Proč? R: Protože nejsou stejně rychlý jako páťáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Že by museli být stejně rychlý. J: Jak by to šlo udělat, když tam jsou druháci i páťáci? R: Tak jim musí být stejně let. J: Dalo by se to nějak udělat, i když jim není stejně let? R: Ne.

Oto P., 6 let 5 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. J: Proč? O: Protože tam pátáci, ty byli větší a druháci, ty byli slabý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: No... to je těžký teda. J: Napadá tě něco? O: Ne.

Alena Š., 6 let 11 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Protože ten druhák je menší než pátáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Nevim. J: Opravdu tě nic nenapadá? A: Nevim.

Šárka O., 6 let 7 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? Š: Ne. J: Proč? Š: Protože druhák byl malej a páták velkej. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? Š: Aby ten druhák byl větší anebo ten páták byl menší. J: Pak by to bylo spravedlivější? Š: Jo. J: Ještě něco by se dalo dělat? Š: Ne.

Martin D., 6 let, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože byli ještě malí. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Aby byl větší. J: A jak to udělat? M: To nevim. J: Napadá tě ještě něco, co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Ne.

Filip A., 6 let 2 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Ne. J: Proč? F: Protože byli rychlý a ten jedinej byl pomalej, tak je jasný, že nemůže chytit toho druhýho. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Aby byli všichni rychlý na stejně. J: Ještě něco by se dalo udělat? F: Třeba aby měli stejně balonků. J: Baba se hraje jenom s jedním balonkem, kterej má ta baba a musí trefit ostatní. Tak jak to udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Nevim.

Miloš P., 7 let 2 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Nebylo. J: Proč? M: Protože byli zase větší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Buď musí chodit do stejné třídy nebo být stejně velký. J: A šlo by to nějak udělat, aby hrál druhák s pátákama? M: Ne.

Tito žáci prohlašují o situaci ve hře, že je nespravedlivá. Zároveň rozumí principiální nerovnosti v obratnosti a tuší, že šance na předání baby nejsou rovné. V tomto bodě se ale zastavují a nejsou schopni dále vymyslet, co s tím. Jedinou možnou nápravou pravidel je pro některé z nich separace druháků a pátáků.

3.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit morální princip, který v uvažování používá) – chybí formálně adekvátní náprava pravidel

Petr M., 6 let 10 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Jo. J: Někdo mi říkal, že to spravedlivé nebylo. Napadne tě, proč to říkal? P: ne. J: On říkal, že to neumí ten druhák tak dobře chytit. Co myslíš? P: Nevim.

Luděk M., 7 let 2 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. J: Proč? L: Protože byl vyřazen z hry. J: Někdo mi říkal, že je to tím, že jsou druháci slabší. Je to podle tebe pravda? L: Jo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Nevim.

Petra B., 6 let 3 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ne. J: Proč? P: Protože nechtěl s nima hrát tu hru, ten jak nechtěl dát babu. J: On jí podle mě chtěl dát, ale nešlo mu to. P: Jo, nedařilo se mu to. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější, aby se mu to dařilo? P: Nevim.

Ben S., 7 let 5 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? B: Ne. J: Proč? B: Protože oni ho mohli trefit a on je ne. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? B: No... aby mohl taky házet. J: Ale on taky může házet. Napadá tě, co by se dalo jiného dělat? B: Ne.

Sabina M., 6 let 10 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. J: Proč? S: Nevim. Nic mě nenapadá. J: Některé děti říkaly, že to je proto, že byli druháci slabší. Co myslíš, je to tak? S: Jo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? S: Nevim.

Monika C., 6 let 6 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Nevim. J: Některé děti říkaly, že je ten druhák o hodně pomalejší, co myslíš? M: Nevim.

Tito žáci, ať už považují situaci ve hře za spravedlivou nebo nespravedlivou, se ve hře jako takové neorientují. V mnoha případech hru vůbec nepochopili, tudíž nejsou schopni vytušit nerovnost obratnosti a navrhnout poté formálně adekvátní nápravy pravidel. Jejich odpovědi patří mezi ty nejméně orientované.

4. Hra: Horký brambor

4.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – adekvátní náprava situace (návrh v souladu s technickým konceptem závislosti zdařené přihrávky)

Eva K., 6 let 3 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. J: Proč? E: Protože třeba druháci to poslali takhle nahoře a oni jak jsou větší a maj míň vysoko ruce, tak myslí, že to daj, ale takhle jim to přejede.

J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Že by to pátáci hodili níž, na jejich ruce rovně. J: Pak by to bylo spravedlivější? E: Jo. J: Ještě něco tě napadá? E: Ne.

Míša R., 6 let 5 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Zase ty silný pátáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Hrát s dalšíma pátákama. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohli hrát společně? M: Aby to pátáci až tolik neházeli. J: Bylo by to pak spravedlivější? M: Jo, protože když hážeš míň, tak to každý chytne.

Eva K. a Míša R. považují situaci za nespravedlivou. Rozumí principiální nerovnosti v obratnosti a zároveň rozumí tomu, že spravedlnost či nespravedlnost je v této chvíli synonymem pro dobrou či špatnou spolupráci. Jejich návrhy spočívají v tom, aby pátáci házeli níž, na ruce druháků a míň, ve smyslu ne takové rány. Podle těchto odpovědí vidíme, že žáci mají koncept technického zprostředkování závislosti zdařené přihrávky na spolupráci v obratnosti.

4.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo nápravu nerovnosti v obratnosti formálně jednoznačným způsobem nevyrovnává)

Milan A., 6 let 7 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože to nehodí dál, ty druháci, pátáci jsou daleko. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Že by se přiblížili. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo, potom by dohodili. J: Ještě něco by se dalo udělat? M: Už nevim.

Monika C., 6 let 6 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože pátáků bylo víc. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Aby těch druháků bylo taky víc. J: Šlo by to nějak udělat, i když bude druháků méně? M: To nevim.

Tito žáci, Monika C. a Milan A. považují herní situaci za nespravedlivou a zdá se, že mají adekvátní koncept toho, na čem mají hráči této hry společný zájem. Pravděpodobně taktéž mají koncept technického zprostředkování závislosti nezdařené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků, akorát jejich návrhy spočívají ve zmenšení kruhu či zapojení více druháků, což by mohlo pomoci pouze potenciálně.

4.2.2 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci (jen globální) – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo nápravu nerovnosti v obratnosti formálně jednoznačným způsobem nevyrovnává)

Luděk M., 7 let 2 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Nebylo. J: Proč? L: Protože to nemohli chytit. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Nevim. J: Aby to ty druháci mohli chytit. L: Házet pomalu. Třeba házet o dvě vteřiny později. J: Ještě něco tě napadá? L: Ne.

Iva P., 6 let 9 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože jim furt padal. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Kdyby to pevnějc v ruce drželi. J: Dalo by se dělat ještě něco? I: Ne.

Ben S., 7 let 5 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? B: Jo asi. J: Některé děti mi říkaly, že to nebylo spravedlivé. Proč myslíš, že to říkaly? B: Hm... že jim to pokaždý vypadlo a nemohli to hodit nazpátek.

J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? B: Chytat to tak, aby jim nespadlo.
J: A jak to udělat, aby jim nespadlo? B: Nevím.

Tito žáci se orientují v herní situaci pouze globálně. Správně tuší nerovnost obratnosti mezi druháky a pátáky, ale nemají koncept technického zprostředkování závislosti nezdařené přihrávky na špatné spolupráci v obratnosti ze strany pátáků. Proto se soustředí jen na již zmíněnou neobratnost druháků. Navrhují, aby se míček házel pomalu, aby ho druháci drželi pevněji v rukou a chytali to tak, aby jim to nespadlo.

4.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – chybí adekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a pátáků)

Sabina M., 6 let 10 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. J: Proč? S: Ty druháci jsou slabší než ty pátáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? S: Nevím.

Oto P., 6 let 5 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. J: Proč? O: Protože pátáci byli silnější. A druháci slabý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: No, kdyby byli třetíci, to by taky nezvládli. Jenom páták proti pátákovi, to by šlo. J: Šlo by to udělat nějak, aby mohli hrát druháci s pátákama? O: Ne, to by nešlo.

Miloš P., 7 let 2 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Nevím. J: Zkus to vymyslet. M: Protože byli tamty větší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Zase by jim muselo být stejně, museli by být stejně velký nebo chodit do stejný třídy. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohli hrát druháci s pátákama? M: Ne.

Šárka O., 6 let 7 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? Š: Ne. J: Proč? Š: Protože byli malý, tamti větší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? Š: Aby ty pátáci byli malý. Nebo druháci větší. J: Ještě něco tě napadne? Š: Ne.

Martina F., 6 let 7 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože na to byli malí. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Že by taky chodili do pátý. J: Dalo by se to nějak udělat, aby mohli hrát druháci a pátáci spolu? M: Ne.

Alena Š., 6 let 11 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Protože ty druháci nejsou tak šikovný jako pátáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Nevim.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou, avšak nerozumí tomu, že je nyní spravedlnost synonymem pro dobrou či špatnou spolupráci. Pokud je už nějaký návrh úpravy pravidel napadne, je založen na separaci druháků a pátáků. Tito žáci nemají koncept technicky zprostředkované závislosti nepovedené přihrávky na špatné spolupráci ze stany pátáků.

4.3.2 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (zapojení představy, že jde o soutěž) – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo jeho podstatou je střet zájmů)

Radek P., 6 let 10 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. J: Proč? R: Protože prostě, prostě jim to nešlo nějak. Třeba z druháků je ještě nějaký lepší, ten by jim mohl pomáhat. J: Jak by jim pomáhal? R: On by byl on, a bylo by to dobrý takhle. Kdyby dobřej druhák je mohl porazit. J: Tady se ale

neporáží, tady si to házou a nesmí jim to spadnout, a nikdo nevypadává. R: Aha, jakože takhle. Že ji teda bude pomáhat ne druhák ale... jak se tomu říká... že asi třeba vyberou nějakého jiného kluka, kterej je třeba dobrej. J: Mohl by tam hrát i ten, kdo není moc dobrej? R: Ten by se mohl dívat. J: Šlo by, aby hrál taky? R: Šlo, ale nesmí mu padat ten míč. J: Dalo by se mu v tom třeba nějak pomoci? R: Musí se fakt dívat.

Adolf S., 7 let 3 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Protože by měli málo bodů. J: Tohle není ale hra na body, tady jde o to, aby jim to nespadlo. A: Tak se musí snažit. J: A co když se snaží a stejně jim to padá? A: Tak by jim někdo z pátáků musel pomoci. J: A jak? A: Že by je to naučil nebo byl s nima. Hrál by s nima. J: Jak by hrál s nima? A: Že by s nima házel. J: Oni už tu vlastně hrajou společně. A: Tak to mě nic nenapadá. Nevim.

Radek P. nemá koncept technicky zprostředkované závislosti nepovedené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků, a to z toho důvodu, že rozumí této hře jako soutěži. Stejně je na tom i Adolf S., který argumentuje nespravedlnost počtem bodů a navrhuje, aby hru druháky někdo naučil.

4.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit princip, který v uvažování používá) – chybí adekvátní náprava pravidel

Romana S., 6 let 9 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Hm.. jo. J: Některé děti mi říkaly, že nebylo. Tak já nevím, co myslíš? R: Nebylo. J: Proč? R: Nevim. Nenapadá mě. J: Některý děti říkají, že je to proto, že je druhák malej a padá mu to. Co myslíš? R: Nevim.

Petr M., 6 let 10 měsíců, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: Nevim. J: Zkus to vymyslet. Co tě první napadne, to řekni. P: Nevim. J: Některé děti mi říkaly, že jsou druháci slabší. Co si o tom myslíš? P: Nevim. J: Představ si, že bys hrál se čtvrtákama. P: Oni byli starší. A ještě by mi mohli ublížit. J: Jak to udělat, aby to bylo spravedlivější? P: nevim.

Petra B., 6 let 3 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Nebylo. J: Proč? P: Protože se snažili, aby jim to nepadlo. J: V čem to teda nebylo spravedlivý? P: Nevim. J: Některý děti mi říkaly, že to nebylo spravedlivý, protože jsou druháci slabší. Co myslíš? P: Jo. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? P: Nevim.

Martin D., 6 let, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Jo. J: Někdo mi říkal, že nebylo. Proč myslíš, že to říkal? M: Nevim.

Filip A., 6 let 2 měsíce, 1. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Ne. J: Proč? F: Protože každý prohrál. J: Jak to myslíš, že každý prohrál? F: No když někomu spadla ta horká brambora, tak všichni prohráli na stejné. Bylo to nespravedlivý, že to tamtém nepadalo, protože třeba podváděli a tamtém druhákům ty nepodváděli. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Kdyby nepodváděli a nelhali. J: Myslíš, že pak by to bylo spravedlivější? F: Jo.

Tito žáci považují sice většinově situaci za nespravedlivou, ale nemají koncept technicky zprostředkované závislosti nepovedené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků. Jsou ze všech žáků nejméně orientovaní. Filip A. si například myslí, že pátáci podváděli, Adolf S. navrhuje, aby s nimi někdo házel, přitom už všichni hrají společně apod.

3. třída

1. Závod: hra Král lovců jelenů

1.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel

Filip A., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Bylo? J: No já nevím, podle tebe. Co myslíš? F: Mně přijde, že jo. J: Nějaké děti mi říkaly, že to vůbec spravedlivé nebylo. Proč myslíš, že to říkaly? F: Nevím. J: Možná to říkaly proto, že ty druháci byli slabší. Co si o tom myslíš? F: Jo. Oni totiž neměli takovou sílu tam dohodit. Takže to moc není spravedlivý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Aby se ty třídy spojily. J: Tady ale hraje spíš každý sám za sebe, nehraje se na týmy. Jak to udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Aby jim pomohli, nebo aby šli blíž. Aby dohodili.

Kateřina M., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. J: Proč? K: Protože jsou starší než ty druháci a tím pádem vyhráli pátáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? K: Rozdělit je na dvě skupiny a pak pátáky na dvě skupiny. J: Dalo by se to udělat, aby hráli všichni spolu? Protože tady se nehraje na týmy, na skupiny, tady hraje každý sám za sebe. K: Tak... páták proti pátákovi a druhák proti druhákovi. Nebo druhákovi teda dát víc balonků než má ten páták. J: Ještě něco by se dalo vymyslet? K: Už nevím.

Tomáš L., 8 let 3 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? T: Ne. J: Proč? T: Protože jsou už větší a maj větší přesnost a víc se toho naučili. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? T: Dát těm pátákům nějaký omezení. Třeba že by se, že by měli jenom jeden balonek. J: A co ti druháci teda? T: Ty by měli aspoň 5 nebo 10. J: Ještě něco tě napadá? T: Ne.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. I Filip A., který si nejdříve nebyl zcela jist, nakonec odhaluje principiální nerovnost v obratnosti. Všichni tuší, že ve hře vznikají rozdílné šance na výhru. Tudíž se orientují v morálním fungování hry. Zároveň se snaží pravidla upravit takovým způsobem, který šanci na výhru vyrovnává a je v souladu s principem spravedlnosti slušnosti. Odpovědi naznačují, že mají žáci přiměřený koncept pravidel, se kterými umí manipulovat.

1.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Adam K., 9 let 6 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Protože jsou to starší děti a měly by je nechat. J: Dalo by se to udělat ještě jinak, aby to bylo spravedlivější? A: To nevim.

Denis B., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: No tak, podle mě kvůli tomu, že oni ti starší jsou větší a taky jakoby... nevim, je to i ve švih v ruce. A když jsou páťáci jeleni, tak jsou taky rychlejší bych řekl aspoň já. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Hm... já nevim, bejt pomal... asi víc těch druháků možná. Nebo by se dalo, aby na druháky byli opatrnější. J: Jak by to pak vypadalo? D: Dávali by menší rány. J: Pak by to bylo spravedlivější? D: Já bych řekl, že o něco jo asi. J: Ještě něco dalšího by se dalo udělat? D: Možná ty hodně dobrý páťáky, já nevim... nevim. To by bylo zas nespravedlivý pro ně. Nevim.

Hynek M., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. J: Proč? H: Protože druháci jsou menší a páťáci jsou lepší než druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? H: Že by ty páťáci by

nechali vyhrát druháky. J: Bylo by to pak spravedlivější? H: Hm.. J: Dalo by se udělat ještě něco? H: Asi ne.

Michal J., 8 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože když jsou větší, tak můžou taky prohrát a nechat ty děti, aby byli taky šťastný. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Že by to hodili třeba vedle. A když by se jeden třeba trefil, tak by neházeli. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo, kdyby se schválně netrefili. J: Ještě něco tě napadá? M: Že by jim pomáhali, že by jim řekli, jak to hodit, aby je trefili, dát to větší ranou a tak. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo.

Marie V., 9 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože ta druhá třída prohrála a poslala jenom 3 děti. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A pozor, tady se nehraje na týmy. M: Nevim. J: Některé děti říkaly, že jsou druháci slabší a potřebovali by pomoct. M: Že by tam poslali dalšího navíc? J: Ale ono se tam stejně nehraje na týmy, tak by si nemohli moc pomáhat. Šlo by dělat něco jiného? M: Nebo si to trénovat doma třeba. J: Ještě něco tě napadá? M: Ne.

Luděk S., 8 let 7 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. J: Proč? L: Protože se hodně uhybali ty pářáci a pak se je nedalo vyběít. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Aby stáli víc na místě. J: Ještě něco tě napadá? L: Ne.

Hana V., 8 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. J: Proč? H: Protože ty pářáci jsou starší a ví jak na to. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? H: Že ty pářáci to zlehčí, že jako, že se... prostě, nevim zrovna jak to říct. J: Zkus to promyslet a nějak to popsat. H: No... měli by to zmírnit. Třeba rychlost, protože jsou rychlejší. J: Takže by měli být pomalejší?

H: Jo. J: Ještě něco tě napadá? H: Třeba když je druhák jelen, tak ten páťák ví, že dobře míří, tak by měl dávat trochu... jak bych to řekla... J: Jak tě to hned napadne, tak to řekni. H: No zmírnit. J: Pak by to bylo spravedlivější? H: Jo. Pak by to třeba bylo nerozhodně.

Tito žáci prohlašují situaci za nespravedlivou, a pravděpodobně tuší, že ve hře dochází k principiální nerovnosti v obratnosti, díky které nejsou šance na výhru vyrovnané. Ve fungování spravedlnosti rovnosti se ale orientují pouze z části. Jejich návrhy jednoznačně nevyrovnávají nerovnost v obratnosti. Navrhují například, aby páťáci „zmírnili“ a nechali se druháky vybit, nebo se do druháka schválně netrefili. Tito žáci nemají přiměřený koncept technických pravidel, se kterými by uměli manipulovat.

1.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a páťáků)

Vítek A., 8 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Nebylo. J: Proč? V: Protože když jsou páťáci a druháci, tak je jasný, že vyhrajou, protože to líp umí. Protože to určitě hrajou. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? V: Hm.. aby to bylo spravedlivější... Kdyby to nebylo s páťákama, ale druhákama. J: Šlo by to nějak, aby mohli hrát společně? V: Tak to teda nevím... J: Zkus to vymyslet. V: Nevím.

Věra P., 8 let 6 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Nebylo. J: Proč? V: Protože páťáci byli větší a druháci menší a navíc nebyli tak chytrý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? V: Aby tam byli 3 druháci a 3 druháci. J: Šlo by to nějak udělat, aby společně mohli hrát druháci a páťáci? V: Tak to nevím. J: Zkus to ještě promyslet. V: Nevím.

Lucie D., 8 let 3 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. J: Proč? L: Protože ty.. ta druhá družina byli menší než z tý pátý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Nevim. J: Zkus něco vymyslet. L: Nevim.

Iveta S., 8 let 7 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože pátáci jsou silnější než druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Nevim. J: Někdo mi říkal, že druháci potřebují nějakou výhodu, co myslíš? I: Nevim.

Eliška M., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. J: Proč? E: Protože pátáci jsou rychlejší a druháci jenom nemůžou, protože oni můžou rychleji uskočit, protože jsou rychlý a maj s tím zkušenosti. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Že by byli pátáci a druháci spolu, že by se pomíchali mezi sebou. J: Ale ono se tady nehraje na týmy. Každý hraje sám za sebe. Tak jak to udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Nevim.

Sabina B., 8 let 3 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Nebylo. J: Proč? S: Protože nějaký děti byli starší a nějaký mladší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? S: Že by hrála pátá třída proti pátý. J: Šlo by to nějak, aby mohli hrát druháci s pátákama? S: To by nešlo.

Tito žáci sice považují situaci ve hře za nespravedlivou. Nerovnost vysvětlují na základě schopností druháka, který to neumí, a tudíž nemůže vyhrát. Pravděpodobně tuší principiální nerovnost v obratnosti a nerovné šance na výhru, které tím vznikají. Jejich návrhy ale obsahují možnosti separace druháků a pátáků, čímž se nerovnost ve hře nenapraví. Možnost, že by hráli pátáci a druháci společně, podle nich není možná. Tyto děti nemají koncept přiměřených pravidel, se kterými by uměly manipulovat.

1.3.2 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (zdůraznění pouze jednoho herního principu) – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné)

Ondra S., 9 let 1 měsíc, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Nebylo. J: Proč? O: Protože oni to trénujou už třeba dýl a ty druháci tam šli poprvé. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: No že by byli taky druháci nebo oni by byli pářáci. J: Šlo by to nějak, aby hráli společně? O: Myslím že jo, kdyby tam chodili už od první, tak by to líp uměli. J: Ještě něco tě napadá? O: Kdyby tam pářáci nechodili tolik často.

Ondra S. považuje situaci za nespravedlivou, avšak nerozumí zcela principiální nerovnosti v obratnosti, která ve hře vzniká. Předpokládá, že se mohou druháci schopnosti doučit, pokud budou chtít. Jeho odpovědi naznačují, že nemá koncept přiměřených pravidel, se kterými by dokázal správně manipulovat.

1.3.3 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (pozornost utkvívá na údajích ze zadání) - formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné/ návrh buďto chybí nebo jeho podstatou není obsáhnout herní principy)

Nikola P., 8 let 10 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? N: Ne. J: Proč? N: Nevim. J: Někdo mi říkal, že je to proto, že jsou ty druháci slabší. Co myslíš? N: Jo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? N: Mělo by to být jenom do tří bodů, pak by to bylo spravedlivý. J: Ještě něco dalšího by se dalo vymyslet? N: Asi ne.

Verča P., 8 let 1 měsíc, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Ne. J: Proč? V: Protože ty druháci pořád prohrávali. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? V: Aby ten z pátáků se vrátil, aby mohli druháci vyhrát. J: Tady ale nikdo neodcházel, pátáci hráli společně s druhákama. A ten druhák nemohl vyhrát, protože se netrefil do jelena. Co by se dalo udělat? V: Nevim.

Nikola P. považuje situaci za nespravedlivou. Po nápovědě tedy souhlasí s tím, že je ve hře přítomná nerovnost obratnosti, a tím vzniklé rozdílné šance na výhru. Při návrzích na nápravu pravidel ale navrhuje, aby byla hra pouze do tří bodů a nic dalšího ji nenapadne. Tento návrh ale bohužel nerovnost nevyrovnává, tudíž Nikola P. nemá koncept technických pravidel, se kterými by byla schopna přiměřeně manipulovat. Podobně ulpívá na údajích ze zadání i Verča P., která argumentuje nespravedlnost tím, že druháci prohrávali. Navíc se ve hře zcela neorientuje, když si myslela, že se hraje na týmy.

1.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit morální princip, který v uvažování používá) – chybí formálně adekvátní náprava pravidel

Ivo K., 8 let 4 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Bylo. J: Některé děti říkaly, že ne. Proč myslíš, že to říkaly? I: Myslí si, že každý má stejnou sílu a schopnosti. J: A je to tak nebo ne? I: Nemá každý stejný schopnosti. J: Takže to bylo spravedlivé nebo ne? I: Bylo to spravedlivý.

Ivo, ačkoliv považuje situaci za nespravedlivou, následně si protiřečí, neorientuje se v herní situaci a není schopen pravidla upravit tak, aby se alespoň z části vyrovnávala principiální nerovnost v obratnosti druháků a pátáků. Nemá koncept technických pravidel, se kterými by uměl manipulovat.

2. Zápas: hra Bitva s balonky

2.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel (návrh zaměřený na jednotlivce)

Adam K., 9 let 6 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: To nevim. J: Zkus se zamyslet. Proč to nebylo spravedlivé? A: Nevim. J: Někdo mi říkal, že proto, že jsou druháci slabší. Co si myslíš ty? A: Že by tam měli dát starší děti, třeba čtvrtáky. J: Ale tady hrajou jenom druháci a pátáci, jak by se to tu dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že by druháci měli víc balonků. Nebo o život víc. J: Pak by to bylo spravedlivější? A: Jo. J: Ještě něco by se dalo udělat? A: Že by jeden šel k nim a druhý k nim. Že by se vyměnili, 5 k nim a 5 k nim. J: Ještě něco dalšího tě napadá? A: Ne.

Tomáš L., 8 let 3 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? T: Ne. Nebylo. J: Proč? T: Protože by měli bojovat s někým, s kým se můžou poměřovat. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? T: Dát třeba víc balonků těm mladším a míň větším a taky nějak... dát nějaký výhody těm malým. J: Jaký výhody tě napadají? T: Že by mohli trefovat úplně všude a pátáci jenom na nohy. J: Ještě něco tě napadá? T: Ne.

Kateřina M., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. J: Proč? K: Protože ty pátáci byli zase starší než ty druháci a jsou rychlejší. A vyšší zase, takže se jim líp míří. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? K: Že buď by dostali víc nábojů, balonků než pátáci. Nebo by bylo jedno družstvo půlka pátáků a půlka druháků a druhý družstvo to samý. J: Ještě něco tě napadá? K: Druháci by mohli mít víc životů. J: Ještě něco tě napadá? K: To je všechno.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Tuší principiální nerovnost v míře obratnosti druháků a pátáků a jejich návrhy jsou v souladu s principem spravedlnosti slušnosti. Vzniká díky nim tedy napětí v šancích na výhru. Tuto skupinu odlišuje od té předešlé zaměření návrhů na nápravu pravidel. Tito žáci navrhují změnu pravidel na individuální úrovni, což je kognitivně náročnější než uvažování v kolektivní rovině. Žáci mají koncept technických pravidel a dokážou s nimi přiměřeně manipulovat. Všichni 3 žáci navrhují dát druhákům více balonků. Tomáš L. přidává návrh pravidla, že se druháci mohou trefovat balonkem všude a pátáci jen na nohy. Kateřina M. navrhuje kromě balonků i více životů pro druháky.

2.1.2 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel (návrh zaměřený na skupinu jako celek)

Denis B., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: Tak...nějakej jinej ted' rozdíl. Ale ono je to skoro stejný. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Já bych to udělal, že bych dal nějaký druháky do pátáků a nějaký druháky do pátáků týmu. My jsme to tak měli v družině. J: Ještě něco dalšího by se dalo udělat? D: Asi ne.

Ivo K., 8 let 4 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Bylo. J: Některé děti mi zase říkaly, že nebylo. Proč myslíš, že to říkají? I: Že má každej jiný schopnosti. J: Takže to znamená, že jsou druháci slabší? I: Jo. Jsou slabší než pátáci. J: Byla ta hra teda spravedlivá? I: Byla. J: Některé děti mi říkají, že to právě proto nebylo spravedlivý, že ti druháci nedohodí třeba tak daleko. Co myslíš? I: Je to nespravedlivý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Promíchali by se druháci s těma pátákama. J: Ještě něco tě napadá? I: Ne.

Ondra S., 9 let 1 měsíc, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. J: Proč? O: Protože by měli aspoň nějaký druháky dát k páťákům a nějaký páťáky k druhákům. J: Pak by to bylo spravedlivější? O: Jo, byli by stejně silný. J: Ještě něco tě napadá? O: Přemejšlim... nenapadá moc.

Tito žáci považují situaci ve hře za nespravedlivou. Ivo K. sice až později, ne od samého začátku, ale také nespravedlnost nakonec uznává. Tuší principiální nerovnosti v míře obratnosti a tím rozdílné šance na výhru. Orientují se v tom, jak funguje v této hře spravedlnost rovnosti. Jejich návrhy jsou zaměřené na skupinu jako celek, proto jsou oddělené od předchozí skupiny. Uvažování nad úpravou pravidel na kolektivní úrovni je méně složité. Tito žáci mají koncept přiměřených technických pravidel, se kterými umí v případě potřeby dobře manipulovat.

2.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Filip A., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Ne. J: Proč? F: Protože zase tak nějak nemohli dohodit a ty páťáci to měli natrénovaný. Druháci to hráli možná poprvý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Aby si to natrénovali. A aby je tak nějak nechali vyhrát. J: Bylo by to pak spravedlivý, kdyby je nechali vyhrát? F: No jako úplně ne. Ale že by se někdo netrefil schválně a tak. J: Šlo by to nějak, aby je nemuseli nechat? F: To nevím.

Luděk S., 8 let 7 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Asi ne. J: Proč? L: Protože se taky uhybali ty páťáci furt. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: To nevím. J: Někdo mi říkal, že by to chtělo nějak pomoci těm druhákům, napadá tě jak? L: Aby byli třeba blíž ty páťáci, ty druháci tam nedohodí. Už mě víc nic nenapadá.

Michal J., 8 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Jsou větší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Že by to na ně namířili, ale aby je netrefili. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo. J: Ještě něco by se dalo vymyslet? M: Že by házeli na ně, ale hodili by to kousek před ně na zem. A pátáci by šli blíž k druhákům, aby měli šanci je trefit. J: Ještě něco by se dalo udělat? M: Ne.

Vítek A., 8 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Ne. J: Proč? V: Protože ty pátáci dávali do menších větší rány, aby viděli, jak machrujou. Tak mě to napadlo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? V: Aby to bylo spravedlivější... tak by to mohlo... já možná vim. Aby to bylo tak, že by nemysleli jakoby, nevím jak to jinak říct. Že by.. prostě tak aby jakoby, aby udělali, že by byli ještě menší. Že by dělali tak ty rány, to by bylo spravedlivý. J: Dalo by se to nějak udělat, aby mohli hrát normálně, jako fakt pátáci s druhákama? V: Hm... to mě nenapadne. Nevím jak to mam říct. Jenom že prostě takhle, že by dělali, že jsou druháci. Že by jakoby nedávali moc rány, že by úplně neběhali, počkat, to je jinak. No, nic už mě nenapadá. Jenom že my taky doma takhle hrajeme bitvy.

Hynek M., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. J: Proč? H: Protože... asi nevím. J: Některé děti říkaly, že to bylo kvůli tomu, že byli druháci slabší. Co myslíš ty? H: Jo, to je pravda. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? H: Že by pátáci nechali vyhrát druháky, protože jsou menší a slabší. J: Pak by to bylo spravedlivější? H: Jo. J: Dalo by se udělat ještě něco? H: Ne.

Věra P., 8 let 6 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Nebylo. J: Proč? V: Protože druháci nejsou zas tak chytrý a jsou navíc dost menší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? V: Že by byl třeba 1 páták a 2 druháci. Protože ty dva jsou za jednoho většího. J: Jak to přesně myslíš?

Jak by to vypadalo? V: No ty druháci jak jsou menší, tak nemaj moc schopností a když jsou dva, tak maj víc schopností. J: Takže myslíš, že by mělo být druháků víc? V: Jo. Protože pátáci jsou hodně chytrý. J: Ještě něco tě napadá? V: Že by hráli druháci s druhákama a pátáci s pátákama.

Sabina B., 8 let 3 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Nebylo. J: Proč? S: Protože zase byli pátáci starší než druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? S: Že by hráli dva pátáci a osm druháků. J: A jak by byli v týmech? Jak to přesně myslíš? S: No, že by byli stejně. J: Zkusila bys mi to ještě víc vysvětlit, jak to myslíš, stejně? S: Nevim.

Hana V., 8 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. J: Proč? H: Protože třeba ty pátáci prostě umí víc hodit a mířit a ty třeba druháci se třeba ty pátáci uhýbají rychle a druháci se netrefí. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? H: Třeba aby ty pátáci... se jakoby míň uhýbali. Že by to bylo takový lehčí pro ty druháci... druháky. J: Pak by to bylo spravedlivější? H: Jo, mi přijde. J: Ještě něco by se dalo udělat? H: Třeba aby... asi nevím dál.

Lucie D., 8 let 3 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Bylo. J: Některý děti říkaly, že nebylo. Proč myslíš, že to říkají? L: Nevim. J: Oni říkaly, že byli ty druháci o hodně slabší. Co myslíš? L: Jo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Aby těch menších bylo víc. J: Pak by to bylo spravedlivější? L: Jo. J: Ještě něco tě napadá? L: Ne.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Tuší, že díky nerovnosti v míře obratnosti nemají druháci a pátáci rovné šance na výhru. Ať už to zmiňují sami, nebo souhlasí s návrhem autorky. Ve fungování spravedlnosti slušnosti se ale orientují pouze velmi okrajově. Jejich návrhy na nápravu opravdu jednoznačně nevyrovnávají šance na výhru. Návrhy se týkají například přidání do hry více mladších dětí, posunutí čáry blíže,

předvádění neobratnosti (pátáci by se schválně netrefili, hodili vedle a nechali druháky vyhrát). Tito žáci nemají koncept technických pravidel, se kterými by uměli manipulovat.

2.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a pátáků)

Iveta S., 8 let 7 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože jsou zase silnější pátáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Mmm... J: Šlo by to nějak udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Vůbec nevím.

Iveta S. považuje situaci ve hře za nespravedlivou. Kromě toho také tuší, že ve hře vznikají nerovné šance na výhru díky principiální nerovnosti v míře obratnosti u druháků a pátáků. Bohužel jí ale dále nenapadá žádný návrh na úpravu pravidel tak, aby se šance na výhru mohly vyrovnat a ve hře vzniklo napětí. Podle odpovědí můžeme usuzovat nad tím, že Iveta S. nemá koncept technických pravidel, se kterým by uměla přiměřeně manipulovat.

2.3.2 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (zdůraznění pouze jednoho herního principu) – formálně neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné)

Marie V., 9 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Hmm... Ne. J: Proč? M: Protože ty druháci hodněkrát prohráli, protože pátáci furt vyhrávali. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Víc se snažit. J: A co když už se snaží úplně nejvíc a stejně jim to padá? M: Nevím.

Eliška M., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. J: Proč? E: Protože... J: Zkus to vymyslet, proč to nebylo spravedlivý? E: ... J: Napadá tě něco? Některý děti mi říkaly, že je to proto, že jsou druháci slabší. Co myslíš? E: Hm... J: Myslíš, že mají pravdu? E: Druháci nemusí být vždycky slabší. J: Tady ale zrovna asi byli, protože jim to nešlo. Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Nevim.

Tito žáci posuzují situaci ve hře jako nespravedlivou. Jejich pozornost někdy utkvívá na údajích ze zadání, ale hlavní je princip spravedlnosti rovnosti, či zásluhovosti, podle kterého se orientují. Věří, že neobratnost není nutná, že mohou druháci svoje schopnosti zlepšit tréninkem.

2.3.3 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (pozornost utkvívá na údajích ze zadání) - formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné/ návrh buďto chybí nebo jeho podstatou není obsáhnout herní principy)

Verča P., 8 let 1 měsíc, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Ne. J: Proč? V: Nebo že by to bylo spravedlivý? No jako paní učitelka chtěla, aby vyhráli pátáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? V: No aby ta paní učitelka je rozdělila tak, aby spíš prohráli ty pátáci, protože pátáci jsou větší než ty druháci. J: Ještě tě něco napadá? V: Moc ne.

Verča P. považuje herní situaci za nespravedlivou. Neorientuje se ale v principiální nerovnosti obratnosti. Její vysvětlení nespravedlnosti ve hře spočívá v obviňování autority – paní učitelky, která chtěla, aby druháci prohráli a pátáci vyhráli. I její další návrhy se točí kolem tohoto výsledku, tedy kdo měl vyhrát a kdo měl prohrát. Situace je pro Verču P. pravděpodobně ještě moc složitá a nedokáže se v ní smysluplně orientovat. Nemá koncept technických pravidel, ani se nezdá, že by ho zcela subjektivně potřebovala.

2.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit morální princip, který k uvažování používá) – chybí formálně adekvátní náprava pravidel

Nikola P., 8 let 10 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? N: Ne. Protože ten, kdo vyhrává je vždycky nejlepší. A ten, kdo prohrává, je nejhorší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? N: Aby měli víc balonků, protože pak by to bylo delší a bylo by víc zábavy. J: Pak by to teda bylo spravedlivější? N: Jo.

Nikola P. sice ve svých odpovědích zmiňuje, že by jim dala více balonků, ale nezmiňuje již, komu přesně. A hlavně, jako důvod přidání balonků udává skutečnost, že by pak byla hra delší a že by bylo víc zábavy. Nemá koncept přiměřených technických pravidel, subjektivně je ani nepotřebuje, protože je nedává do souvislostí s principem spravedlnosti. Hlavní je pro ni zábava, kterou hra přináší.

3. Hra: Baba s balónkem

3.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel

Adam K., 9 let 6 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Nevim. J: Zkus to vymyslet. A: Protože byli větší. Jsou rychlejší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že by byly třeba dvě baby. J: A kdo by byl ta baba? A: Jeden druhák a páták. J: Aha. A šlo by, aby byla jenom jedna baba? A: To nevim.

Vítek A., 8 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Nebylo. J: Proč? V: Protože jsou starší a umí líp běhat. Takže když to hodí druhák, tak se netrefí, protože oni mezitím utečou. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? V: Aspoň kdyby byli dva ty baby, že by měli jakoby větší šanci. J: Pak by to bylo spravedlivější? V: Jo, pak by to bylo spravedlivější. J: Ještě něco by se dalo vymyslet? V: Pak.. nevim. Pak by se dalo hned na začátku řeklo by se, aby neběhali tak rychle, to by bylo spravedlivější pak.

Ondra S., 9 let 1 měsíc, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. J: Proč? O: Protože oni jak jsou rychlejší, tak on to tam hodí a oni rychle uhnou a netrefí se. Oni zdrhnou. On třeba bude házet a nedohodí tam. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: Že by tam byli jenom pátáci a ten druhák by měl víc životů. Že ho můžou víckrát trefit. J: Ale tady v té hře se nevypadává, jen se předává baba. O: Tak by se trochu změnila ta zóna, že by se zmenšila, aby na ně dohodil. J: Pak by to bylo spravedlivější? O: O trochu myslím. J: Ještě něco tě napadá? O: Že by pátáci běhali pomalejc. Jako on že by běželi. J: Pak by to bylo spravedlivější? O: Jo.

Adam K., Vítek A. a Ondra S. považují herní situaci za nespravedlivou. Přitom rozumí principiální nerovnosti v obratnosti a tuší nerovné šance na předání baby. Jsou orientováni ve fungování spravedlnosti rovnosti ve hře. Pravidla upravují takovým způsobem, který nerovnost v obratnosti co nejvíce vyrovnává a druhák má tím pádem šanci babu předat dál. Adam K. navrhuje přidat k druhákovi pátáka, že by měli babu společně. Ondra S. navrhuje zmenšení zóny. Oba žáci mají koncept přiměřených pravidel, se kterými umí manipulovat.

3.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh aby pátáci svou neobratnost jen předstírali)

Filip A., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Ne. J: Proč? F: Protože druhák je takovej malej a pátáci jsou větší. Byl pomalejší než oni a byl tam jenom jeden. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Aby tam bylo víc z toho... z tý druhý třídy a ještě aby se taky nechali, aby si dali babu, protože ten druhák už nemůže. Nemůže jim to potom ani předat. J: Ještě něco by se dalo udělat? F: Už mě nic nenapadá.

Marie V., 9 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože se ti pátáci, jsou rychlejší než druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Třeba... poslat tam ještě jednoho druháka, aby mu pomohl. J: Jak by mu pomohl? M: Trefil by taky toho pátáka. J: Ještě nějak by se to dalo udělat? M: Aby řekli těm pátákům, aby byli pomalejší. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo, protože by se trefil.

Věra P., 8 let 6 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Nebylo. J: Proč? V: Protože ty pátáci, jich bylo víc a mají rychlost, což ty menší nemají. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? V: Že by tam bylo třeba pět pátáků a pět druháků a každý by střílel jednoho. J: Šlo by to udělat, aby hrál jenom ten jeden druhák? V: Šlo, kdyby pátáci neběhali tak rychle. Už mě nic nenapadá.

Hana V., 8 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. J: Proč? H: Třeba ty pátáci jsou na druháka moc rychlý a on nikoho netrefí. A páták když má babu, tak se zaměří na toho druháka. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? H: Třeba... aby ten páták, co má babu, jí dal pátákovi a... a aby trochu zpomalili rychlost jak běhali. To myslím, že by bylo

spravedlivější. J: Ještě něco tě napadá? H: Aby pořád nemířili na toho druháka. J: Jak to udělat? H: Prostě aby mířili na někoho jinýho. J: Pak by to bylo spravedlivější? H: Jo. Asi jo.

Michal J., 8 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Pátáci jsou o hodně rychlejší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Měli běhat pomalejším tempem, třeba klusem. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo. J: Ještě něco tě napadne? M: Že by se pátáci nechali a neběhali by.. že by po pátáku mohli běhat rychlostí a po druhákovi klusem. J: Ještě něco dalšího? M: Ne.

Hynek M., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. J: Proč? H: Protože ty pátáci byli všichni z té třídy a zase jsou rychlejší a ti... než ten druhák. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? H: Že to... že... ten druhák, že by šel utíkat a ten páták by šel mít babu. J: Jak to přesně myslíš? H: Nebo že by pátáci spíš moc neutíkali, protože je druhák pomalejší. J: Pak by to bylo spravedlivější? H: Jo. J: Ještě něco tě napadá? H: Ne.

Luděk S., 8 let 7 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. J: Proč? L: Protože ty pátáci běhají rychleji než ty druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Aby běhali pátáci pomaleji nebo ty druháci aby měli dva míče. J: Pak by to bylo spravedlivější? L: Jo, trošku jo. Pátáci by měli jeden a druhák dva.

Verča P., 8 let 1 měsíc, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Nebylo. J: Proč? V: Protože tam ta učitelka poslala ještě druháka a pátáci jsou strašně rychlí, takže je nemohl vlastně trefit. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? V: No, aby spíš třeba pátáci vybíjeli... aby třeba pátáci byli

pomalejší a rozumnější, že by tolik před tím neutíkali. J: Pak by to bylo spravedlivější?
V: Jo. J: Ještě něco tě napadá? V: Už ne.

Kateřina M., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. J: Proč? K: Protože byl zase menší než ty pátáci a pátáci jsou rychlejší a druhák míň míří. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější?
K: Buď hrát druhá třída spolu a pátá spolu. Nebo to smíchat... J: Jak to udělat, když hraje jeden druhák s těma pátákama? K: Tak pátáci by neměli běhat tolik rychle, ale pomalejc, aby to bylo takový férový. J: Ještě něco by se dalo udělat? K: Že by nemusel házet z místa, ale mohl by běhat. J: To on může. Ještě tě něco napadá? K: Ne.

Ivo K., 8 let 4 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Myslím si, že ne. J: Proč? I: Protože on je mladší a má míň síly. Pátáci jsou mrštnější a ví to. Víc to.. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější?
I: Že by hráli třeba jenom pátáci a pak by hráli třeba druháci. J: Šlo by to nějak udělat, aby hráli společně? I: No. Aby tam bylo víc druháků a to... a mohli by si tu babu předávat, protože jsou stejně silný. J: Šlo by to nějak, i kdyby tam byl jenom jeden druhák? I: Jo, že by ty pátáci, že by se nechali jako. Že by se jako, aby to bylo spravedlivý, tak by se nechali vybit a byli by opatrnější. J: Ještě něco by se dalo vymyslet? I: Už nic nevím.

Denis B., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: Protože ty pátáci jsou taky rychlejší hlavně. Takže rychle odběhnou a on tam nedostřelí. A kdyby měl někdo z pátáků babu, tak mají zas víc sil a jsou rychlejší, tak ho trefí rychleji a on je ne. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: To už je těžší no. Dát mu možná náskok větší. J: Jak to myslíš, ten náskok? D: No já nevím, no jo, to je divný. J: Jak jsi to myslel? D: No, to by bylo, kdyby byl nějaký běh. Ale něco mě napadlo. Kdyby páták nějak získal babu, tak že by musel jít po nějakým prvním a až ten by mohl jít po tom druhákovi, a ten bude už dál. J: Ještě něco by se dalo udělat? D: Dát to na školním hřišti. Tam je dost atrakcí, za který by se mohl schovat. J: Aha, a ještě něco tě napadá? D: To jsme už jednou taky měli, že

by ty větší běhali o něco pomaleji, aby měl větší šanci je trochu dohnat a trefit. J: Pak by to bylo spravedlivější? D: Já bych řekl, že ano.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou z důvodu nerovnosti v obratnosti. Tuší také, že tím vznikají nerovné šance na předání baby. Jejich návrhy se týkají předstírání neobratnosti, které se částečně běžně v této hře vyskytuje. Ve formě určitého zahrávání si s tím, zda mě někdo dohoní nebo ne. Avšak ve formě nepsaného pravidla. Pokud by se toto zahrávání si s obratností do hry zavedlo explicitně, už by hráči nezažívali napětí z šance na předání baby. Tito žáci tedy pravděpodobně mají koncept technických pravidel, čistě subjektivně, ale manipulaci s nimi se vyhýbají.

3.2.2 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Lucie D., 8 let 3 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. J: Proč? L: Protože pátáků bylo víc a on byl jeden. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Paní učitelka by poslala třeba ještě 3 děti a pak by to mohl trefit třeba. J: Šlo by to nějak i kdyby tam byl jen ten jeden druhák? L: Podle toho, kolik bylo těch pátáků. J: Třeba 6 jich bylo a jeden druhák. Jak by to šlo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Třeba těch 4 by nehráli a byli by tam jenom 2 pátáci nebo jeden. J: Myslíš, že by to tomu druhákovi pomohlo? Že by to bylo spravedlivější? L: Trošku. J: A šlo by to nějak udělat, aby hráli všichni pátáci s tím druhákem? L: Já nevím.

Tomáš L., 8 let 3 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? T: Nebylo. Měl by dostat, že ty pátáci budou běhat jenom pomalu a druháci třeba nějaký výhody. Třeba jakože můžou bejt rychlý a budou mít větší balonky, aby měli větší přesnost. J: Ještě něco tě napadá? T: Ne.

Nikola P., 8 let 10 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? N: Ne. J: Proč? N: Protože když někdo dostane babu a zasahuje balonkem, tak je to dost těžký. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? N: Že by tam neměl být ten míček. Že by to byl dotek rukou. J: Aha. Dalo by se to nějak udělat s tím míčkem? N: Že by dávali balonek na záda. J: A když ho budou normálně házet, šlo by to nějak udělat, aby to bylo spravedlivější? N: Ne.

Iveta S., 8 let 7 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože pátáci jsou rychlejší než druhák. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Aby tam hrálo víc druháků. J: Šlo by to nějak udělat i jen s tím jedním druhákem? Tak, aby to bylo spravedlivější? I: Nevim.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Tuší principiální nerovnost v obratnosti a tím nerovné šance na předání baby. Jejich návrhy ale jednoznačně tuto nerovnost nevyrovnávají. Žáci navrhují přidat do hry více druháků, dotek rukou místo doteku míčkem, či větší balonek. Tito žáci spíše nemají koncept technických pravidel, se kterými by uměli přiměřeně manipulovat.

3.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí, je navržena separace druháků a pátáků nebo trénink pro ty méně obratné)

Sabina B., 8 let 3 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. J: Proč? S: Protože hrálo hodně pátáků a jenom jeden druhá. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? S: Že by hráli pátáci proti pátákům. J: Dalo by se nějak udělat, aby mohl hrát ten druhák s těma pátákama? S: Ne.

Eliška M., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. J: Proč? E: Protože... protože ty pátáci mohli bejt rychlejší.

J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Nevim.. J: Říkala jsi, že jsou pátáci rychlejší... tak zkus něco vymyslet. E: Nevim.

Sabina B. a Eliška M. popisují situaci ve hře jako nespravedlivou. Zároveň rozumí principiální nerovnosti v obratnosti a tuší, že tím vzniká nerovnost v šanci na předání baby. Sabina B. ale není schopna vymyslet jiné řešení nerovnosti než separaci druháků a pátáků. Eliška M. nevymyslí vůbec žádnou nápravu pravidel. Odpovědi obou žákyň naznačují, že nemají žádný koncept technických pravidel, se kterým by uměly přiměřeně manipulovat a který by odpovídal principu spravedlnosti.

4. Hra: Horký brambor

4.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – adekvátní náprava situace (návrh v souladu s technickým konceptem závislosti zdařené přihrávky)

Filip A., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Trošičku jenom. Ale spíš nebylo. J: Proč? F: Protože teď nevím kolik tam bylo druháků, ale tamtěch víc a byli vyšší a dávali... házeli to hodně a oni to nemohli chytout. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Aby to házeli normálně, na jeho vejšku, aby to chytli. J: Ještě něco tě napadá? F: Tohle bylo jediný.

Hynek M., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. J: Proč? H: Protože... teď už nevím. J: Některé děti říkaly, že to bylo proto, že byli druháci slabší, a proto to nechytí. Co myslíš? H: Jo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? H: Že by ty pátáci házeli míň těm druhákům, aby to chytali. J: Ještě něco tě napadá? Ne.

Adam K., 9 let 6 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Protože jsou větší. A měli by házet menší rány.

J: Pak by to bylo spravedlivější? A: Jo. J: Ještě něco tě napadá? A: Nevím.

Michal J., 8 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. Měli by házet malou ranou, aby měli šanci to chytit a hodit to pak dalšímu. J: Ještě něco by se dalo udělat? M: Že by páták, kdyby to na něj letělo, nechal by to spadnout. A pak by to zase házeli normálně. J: No, cílem tady je, aby to nespadlo nikomu. M: Takže by to šlo udělat, aby to házel páták pořád do strany vedle sebe malou ranou.

Kateřina M., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. J: Proč? K: Protože pátáci jsou takový rychlejší a mají to víc naučený a jsou vyšší, že prostě to druhákům házeli dolu a propadlo jim to třeba z rukou. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? K: Že by pátáci se víc na to snažili pro ty druháky, aby jim to neházeli hodně dolu, aby jim to tolik nepadalo. A zase oni, když to budou házet nahoru, tak pátáci, aby to chytili a zpomalili, aby se zpomalilo kvůli těm druhákům.

Marie V., 9 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože ty pátáci to dělali naschvál, aby jim to spadlo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Že jemu to říct, aby to dával prostě pomaleji, aby to ten druhák chytil. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo.

Denis B., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: Protože oni jsou starší a oni jsou mladší. A taky jakoby, asi vim proč to nemohli chytit. Protože oni dali větší ránu, rychlejší. Tak oni to nečekaj... J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Že by to házeli pomaleji. J: Ještě něco tě napadá? D: Ne.

Ivo K., 8 let 4 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože ty druháci to jak... že to blběji chytaj a jsou menší. A to... ty pátáci větší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Aby ty pátáci to házeli tak, aby to chytili. J: Ještě něco tě napadá? I: Ne.

Tomáš L., 8 let 3 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? T: Ne. J: Proč? Protože by ti pátáci měli být opatrnější a víc mířit, aby měli druháci větší šanci to chytit. J: Ještě něco tě napadá? T: Už mě nic nenapadá.

Iveta S., 8 let 7 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože jsou druháci menší a pátáci to posílají víc rychlejc. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Aby to házeli pátáci pomalejc. J: Pak by to bylo spravedlivější? I: Jo.

Luděk S., 8 let 7 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. J: Proč? L: Protože druháci neumí moc chytat a pátáci jsou zvyklý na chytání. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Aby třeba nedávali hodně velký ty, jak hážou, aby nedávali moc prudký, aby jim to nepadalo. J: Pak by to bylo spravedlivější? L: Jo.

Verča P., 8 let 1 měsíc, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Ne. J: Proč? V: Protože ty pátáci na ně stříleli až tak strašně do výšky, že oni to nemohli zase dál hodit. Že oni jak předtím ty pátáci to hráli sami, ale jak tam poslala ty tři druháky, oni to museli házet do výšky a oni to nemohli chytnout a padalo jim to na zem. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? V: Buď aby ty druháci nebo pátáci hráli sami. Nebo aby pátáci hráli s většíma dětma. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohli hrát spolu? V: Ty pátáci by měli být opatrnější na ty druháky. Že by to měli hodit malinko, aby to mohli chytit a poslat druhýmu. J: Pak by to bylo

spravedlivější? V: Jo. J: Ještě něco tě napadá? V: Ta paní učitelka by měla být rozumnější a když vidí, že ty pátáci se chovají špatně, tak by je měla okřiknout.

Eliška M., 9 let, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Asi ne. J: Proč? E: Protože pátáci mohli dát větší sílu a oni to mohli pustit ty druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Třeba kdyby tam poslali stejně silný děti jako pátáky. J: A šlo by to nějak udělat, aby tam mohli hrát s nima druháci? E: Kdyby pátáci nedávali takovou sílu. J: Ještě něco tě napadá? E: Ne.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Rozumí principiální nerovnosti v obratnosti a zároveň rozumí tomu, že spravedlnost či nespravedlnost je v této chvíli synonymem pro dobrou či špatnou spolupráci. Navrhují, aby pátáci „nedávali takovou sílu“, „nedávali moc prudký“ a podobně, což je zcela adekvátní náprava. Podle těchto odpovědí vidíme, že žáci mají koncept technického zprostředkování závislosti zdařené přihrávky na spolupráci v obratnosti.

4.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo nápravu nerovnosti v obratnosti formálně jednoznačným způsobem nevyrovnává)

Lucie D., 8 let 3 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: No tak, a kolik bylo pátáků? J: 3 druháci a pátáků víc, nevím přesně kolik. L: Tak nebylo. J: Proč? L: Protože druháci nemají takovou sílu jako pátáci. Takže ten druhák to nechytí a třeba to dopadne jinam ten míč. A třeba by to prostě nechytíl. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: No tak třeba aby ty druháci šli trochu blíž. J: Pak by to bylo spravedlivější? L: Myslím, že trošku jo. J: Ještě něco tě napadá? L: Ne.

Ondra S., 9 let 1 měsíc, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne, vůbec. J: Proč? O: Tak oni totiž, jak jim kloužou ruce nějak... nebo oni jim to hází a oni, jak asi to hodí hodně rychle, tak jim to vyklouzne. Nebo jak to chytají, tak ono jim to takhle spadne nějak. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: Že by byli k sobě blíž jako. Nebo aby jim to nepadalo... už moc nevím.

Věra P., 8 let 6 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Ne. J: Proč? V: Protože pátáci zas kdyby popoběhli trochu, tak by jim to nespadlo, ale když tam stojí jak tvrdý Y, tak jim to spadne raz dva. J: Tady stojí všichni v kruhu. Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? V: Kdyby druháci udělali dva až tři krůčky dopředu a pak to hodili. Dozadu ne, to by bylo těžší. J: Pak by to bylo spravedlivější? V: Jo.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou a zdá se, že mají adekvátní koncept toho, na čem mají hráči této hry společný zájem – aby míček nespádl na zem. Pravděpodobně taktéž mají koncept technického zprostředkování závislosti nezdařené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků. Jejich návrhy, že by se kruh zmenšil, by mohly pomoci dobré spolupráci jen potenciálně.

4.2.2 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci (jen globální) – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo nápravu nerovnosti v obratnosti formálně jednoznačným způsobem nevyrovnává)

Nikola P., 8 let 10 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? N: Ne. J: Proč? N: No. Asi že neměli dost síly ho udržet. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? N: Že by tam měl být lehčí míček, pak by to bylo spravedlivější. J: Ještě něco by se dalo udělat? N: Už nevím.

Nikola P. se v herní situaci orientuje pouze globálně. Správně tuší nerovnost obratnosti mezi druháky a pátáky, ale soustředí se na neobratnost druháků bez ohledu na princip spolupráce. Navrhuje, aby byl míček, se kterým se hraje, lehčí, aby ho druháci mohli unést. Nemá koncept technického zprostředkování závislosti nezdařené přihrávky na špatné spolupráci v obratnosti ze strany pátáků.

4.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – chybí adekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a pátáků)

Hana V., 8 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. J: Proč? H: Protože ty druháci jsou menší prostě a nemaj tolik rychlosti, aby to předali tomu pátákovi a on je rychlejší. J: Tady moc nevadí, že jsou rychlejší, protože všichni stojí v kruhu a házou si. Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? H: To je fakt těžký tohle. Třeba když tomu druhákovi spadne ten míč, brambor, tak... já nevim. J: Když mu spadne, tak co? H: Nevim.

Sabina B., 8 let 3 měsíce, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. J: Proč? S: Protože byli pátáci starší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? S: Hm.... J: Napadá tě něco? S: Ne.

Hana V. a Sabina B. považují herní situaci za nespravedlivou a tuší principiální nerovnost v obratnosti. Nemají ale koncept technicky zprostředkované závislosti nepovedené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků a žádná adekvátní náprava pravidel je nenapadá.

4.3.2 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (zapojení představy, že jde o soutěž) – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo jeho podstatou je střet zájmů)

Vítek A., 8 let 9 měsíců, 3. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Ne. J: Proč? V: Protože oni hází vysoko nebo daleko, nebo dávají velký rány a oni nemají šanci to chytit. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? V: Aby to bylo spravedlivější... zase jako u tý baby, kdyby se házely dva balonky, to by pak bylo těžší. J: No, takže pomohlo by to? V: Já myslím, že by to pomohlo. J: Ještě něco tě napadá? V: Že by druháci dávali větší rány, aby to taky pátákům spadlo, aby věděli, jaký to je. A pak by to nedělali. To by bylo spravedlivější.

Vítek A. se v principu spolupráce, který hraje v této situaci roli vůbec neorientuje. Sice rozumí principiální nerovnosti v obratnosti druháků a pátáků, ale nemá koncept technicky zprostředkované závislosti nepovedené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků. Hledá takovou nápravu pravidel, aby to pátákům také spadlo, tudíž pravděpodobně opravdu přemýšlí o hře jako o rozehrané soutěži.

5. třída

1. Závod: hra Král lovců jelenů

1.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel

Ota N., 11 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. Protože druháci jsou malý. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? O: Dát druháky proti druhákům. Nebo pátáci proti pátákům. J: Šlo by to udělat nějak, aby hráli spolu? O: Tak je namíchat. J: Oni už tady ale vlastně namíchaný jsou, nehraje se na týmy. O: Tak dát třeba těm druhákům víc míčků. J: Ještě něco tě napadá? O: Ne.

Eva M., 10 let 5 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. J: Proč? E: Protože jsou mladší a tolik to neumí. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? E: Třeba aby měli jeden hod navíc nebo něco takový, ty druháci. J: Pak by to bylo spravedlivější? E: Jo. J: Ještě něco tě napadá? E: Ne.

Petr A., 10 let 4 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: Protože oni jsou mladší ty druháci a nemaj takovou větší šanci. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? P: Aby ty druháci šli blíž třeba. J: Ještě něco tě napadá? P: Že by pátáci házeli menší rány. Víc ne.

Dana L., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: Protože oni byli mladší. Ta učitelka je měla nechat u druháků a nedávat je k pátákům. J: Co by se dalo dělat, aby ta hra byla spravedlivější? D: Že by druháky vzala zpátky nebo aby ty pátáci byli... aby měli třeba

druháci víc míčků. J: Pak by to bylo spravedlivější? D: Asi jo. J: Ještě něco tě napadá?
D: Ne.

Ludvík E., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. Protože oni byli malý a tyhle už byli velký, taky oni to mohli hrát poprvé. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? L: No, nevim. Třeba bych tam, já bych dal aby oni... aby mohli třeba víckrát, aby měli víc možností. J: Kdo aby měl víc možností a jak to přesně myslíš? L: Ty druháci. Aby neměli jedno jako ty pátáci. Protože my když hrajeme vybiku, tak jsem taky mírumilovnej na ty malý. J: A co to znamená, těch víc možností pro druháky? L: No, aby prostě měli větší šanci taky vyhrát, aby se vyrovnali. J: Jak bys to konkrétně udělal? L: Já kdybych byl lovec, tak bych jim dal třeba 3 možnosti. Jak jste říkala, že oni po nich házou a když se trefí, tak ho vybijí. Tak já bych udělal, aby měli třeba 3 možnosti se uhnout. A kdyby se trefili a byli by třeba i dál, z větší vzdálenosti, protože z 10 kroků je to lehký trefit. J: Takže... L: Takže dát víc pokusů těm malým a tamty aby byli dál. J: Ještě něco tě napadá? L: Ještě bych dal, aby nedávali velký rány ty pátáci.

Václav B., 11 let 7 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Asi ne. J: Proč? V: No...Protože ty druháci byli malý. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? V: Aby měli výhodu ty mladší. J: Napadá tě jakou? V: Aby měli víc míčků nebo aby byli blíž. J: Ještě něco tě napadá? V: Ne.

Bára Ch., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? B: Ne. J: Proč? B: Protože pátáci to hodí vždycky dál, maj větší trefu, protože se to třeba učí víc na těláku. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? B: Že by druháci měli víc pokusů. Měli by větší šanci se trefit. J: Něco dalšího? B: Už mě vůbec nic nenapadlo.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Přitom rozumí principiální nerovnosti v míře obratnosti žáků z rozdílných tříd. Tuší, že tím vznikají rozdílné šance na výhru. Můžeme o těchto žácích říct, že se orientují v morálním fungování této hry. Pravidla se snaží napravit tak, aby vznikaly rovné šance na výhru, zároveň jsou v souladu s principem spravedlnosti slušnosti. Odpovědi naznačují, že mají žáci přiměřený koncept pravidel, se kterým jsou schopni manipulovat.

1.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Adam S., 11 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. Protože hráli druháci a pátáci, menší a větší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: Nějaký pátáky dát k druhákům. J: Ale tady hráli všichni společně. A: Tak tam dát víc druháků a míň pátáků. Jinak nevim.

Saša R., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. J: Proč? S: Protože byli starší a mladší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? S: Asi že by bylo víc těch druháků. J: Pomohlo by to? Když nehrajou proti sobě. S: Asi moc ne. J: Co jiného by se dalo dělat? S: Že by pátáci byli mírnější. J: Bylo by to pak spravedlivější? S: Asi jo.

Helena M., 10 let 2 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. J: Proč? H: Protože byli mladší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? H: Že by páták jeden hrál s nima. J: Ale tady hrajou všichni dohromady, nehrajou na týmy. H: No, tak by tam těch pátáků bylo míň. J: Šlo by to nějak i jenom s těma třema druhákama? Aby to bylo spravedlivější? H: Nevim.

Silva J., 10 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: No asi... jak byli menší než páťáci, tak vlastně ne. Protože páťáci byli rychlejší a větší. Druháci menší a pomalejší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? S: No třeba aby se páťáci víc přizpůsobili druhákům. Aby byli pomalejší. A víc třeba, aby se přizpůsobili. J: Pak by to bylo spravedlivější? S: Jo. J: Ještě něco tě napadá? S: Ne.

Aneta P., 10 let 7 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: No tak, jako, jo i ne jakoby. J: Zkus mi to víc vysvětlit. A: No ty druháci byli menší, takže by je měli nechat taky vyhrát ty malý. A oni to neumí, takže nemůžou vlastně vyhrát. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: Říct páťákům, aby nechali vyhrát ty mladší. J: Šlo by to nějak udělat i kdyby je jenom nenechávali vyhrát? Jak to udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že by se rozdělili na týmy. Pátáci a k nim nějaký druháci. J: Ale tahle hra na týmy není... A: Tak nevím.

Kamil H., 10 let 2 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. Protože druháci neumí dobře střílet a dobře mířit. Pátáci už jsou naučený. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? K: Že se tam dá mnohem míň těch páťáků. J: Šlo by to nějak, aby mohli hrát takhle jak jsou? K: Že by se dal nějaký páťák ke druhákům. J: Ale oni tady nehrajou na týmy, oni se všichni střídají v tom jelenovi. Šlo by to nějak udělat? K: Nevím, asi ne.

Vítek J., 10 let 10 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Asi ne. J: Proč? V: Protože druháci jsou menší. Maj třeba i jako menší střelu. Pátáci jsou větší, mají větší střelu a letí rychlejc. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? V: Třeba víc druháků a míň páťáků. Nebo třeba že ty páťáci by byli uvnitř a druháci by házeli. J: Bylo by to pak spravedlivější? V: Nevím. Možná že by si mohli nahrávat v tom kruhu. J: Aha, ale oni tady nejsou v kruhu. Lovci jsou na jedné čáře a jelen je na druhé. A nehraje se na týmy. V: Tak to nevím.

Jiří S., 11 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ji: Ne. Protože jsou mladší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? Ji: Že... co by se mohlo udělat... že ty pátáci by jim to ulehčili, nedávali by tolik rány. J: Pak by to bylo spravedlivější? Ji: Aspoň trochu. J: Ještě něco tě napadá? Ji: Ani ne.

Radka H., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. J: Proč? R: Přemýšlím... J: Promysli si to, nemusíš chvátat. R: Protože každý měl jeden hod míčem. A páták je silnější jak druhák. Ví víc co má dělat. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? R: Aby buď hráli druháci sami nebo pátáci sami. J: Šlo by to nějak, aby mohli hrát společně? R: Asi jo. J: Zkus vymyslet jak. R: Že by pátáci házeli míčem a druháci se střídali na jelena, nebo opačně. J: Šlo by to nějak udělat, aby se všichni střídali v jelenovi i těch kdo střílí? R: Tak to nevím.

Tito žáci prohlašují situaci za nespravedlivou, a pravděpodobně tuší, že je ve hře principiální nerovnost v obratnosti, díky které nejsou šance na výhru vyrovnané. Ve fungování spravedlnosti rovnosti se ale orientují pouze z části. Jejich návrhy bohužel jednoznačně nevyrovnávají nerovnost v obratnosti. Převážně navrhují zapojit do hry více druháků, méně pátáků, nebo např. Radka H. navrhuje, aby byl druhák pouze v roli jelena, čímž se šance na výhru nevyrovnají. Na základě odpovědí lze říct, že tito žáci nemají přiměřený koncept pravidel, se kterým by dokázali manipulovat.

1.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit morální princip, který v uvažování používá) – chybí formálně adekvátní náprava pravidel

Pavla M., 10 let 1 měsíc, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: Protože... nevim. J: Některý děti říkaly, že byli ti druháci slabší. Co myslíš? P: Jo. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? P: Nevim.

Antonín K., 10 let 2 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: No protože... J: Zkus to vymyslet. A: ... J: Někdo mi říkal, že je to pro to, že jsou druháci slabší. Co myslíš? A: Jo. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: Nevim. J: Cokoliv tě napadne, zkus to... A: Nevim.

Míša S., 10 let 4 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Jo. Protože ty starší maj prostě víc výkonu. J: Aha, a právě proto mi někdo říkal, že to spravedlivý nebylo. Co myslíš? M: No tak ta družinářka neměla říkat, ať s nima hrajou. J: A bylo to teda spravedlivý ta hra? M: Tak ne no. To je těžký. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? M: Nevim jak se to dá vysvětlit. J: Spíš vymyslet, jak to udělat, aby to bylo spravedlivější. M: Nějak by to šlo, ale nevim jak. J: Zkus to vymyslet. M: No nevim.

Jarmila I., 10 let 7 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Ano. J: Některý děti mi říkaly, že nebylo. Napadá tě, proč to říkaly? Ja: Ne. J: Možná proto, že jsou druháci slabší. Co myslíš? Ja: Nevim.

Tito žáci buď prohlašují herní situaci za spravedlivou, nebo za nespravedlivou, avšak nejsou schopni vymyslet proč. Nevíme tedy, podle čeho se přesně orientují. To se dá říct o Pavle M. a Antonínovi K. Ostatní sice tuší nerovnost v míře obratnosti, a tudíž i nerovné šance na výhru, ale dále např. jen obviňují družinářku a nápravu pravidel nevymyslí. Na základě odpovědí o nich můžeme říct, že nemají žádný koncept technických pravidel, se kterými by uměli přiměřeně manipulovat.

2. Zápas: hra Bitva s balónky

2.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel (návrh zaměřený na jednotlivce)

Ota N., 11 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. J: proč? O: Protože jsou zase mladší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? O: A to byli jako druháci v jednom? J: Jo, v jednom družstvu a pátáci v druhém. O: No buď bych jim dal zase víc míčků, nebo že by ty pátáci mohli jenom chodit a druháci běhat. J: Ještě něco tě napadne? O: Nebo namíchat ty týmy.

Václav B., 11 let 7 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Ne. Protože ty druháci jsou mladší a neumí tolik mířit a měli by dostat nějakou výhodu. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? V: No. Aby těch pátáků bylo míň nebo víc druháků. Nebo aby měli druháci víc míčků. J: Jak bys to udělal s těma pátákama? V: No tak, že by polovina pátáků byla s polovinou druháků. J: Pak by to bylo spravedlivější? V: Jo. J: Ještě něco tě napadá? V: Ne.

Bára Ch., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? B: O co že tam šlo? J: (znovu jsem příběh přečetla) B: Tak spravedlivý mi to nepřipadá. Pátáci se dokážou hodně ohýbat a mají lepší mušku, jak

dělat větší a větší pokusy. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? B: Třeba aby měli druháci víc pokusů. Co by ještě šlo... J: Napadá tě ještě něco? B: Asi ne.

Ludvík E., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne, protože byli malý a nedohodili takovou perdu a tamty měli větší mušku a tak. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? L: Já bych to udělal, že bych jim dal víc balonků a víc těch druháků. Třeba 5 pátáků a 10 druháků. J: Pak by to bylo spravedlivější? L: Jo. J: Ještě něco tě napadá? L: Pak ještě třeba, že by byli... že by ty pátáci nedávali takový rány.

Eva M., 10 let 5 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. Protože ty druháci neumí tolik házet jako ty pátáci. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? E: Namíchat je. J: Pak by to bylo spravedlivější? E: Jo. J: Ještě něco? E: Že by druháci měli víc míčků. J: Ještě něco dalšího tě napadá? E: Už ne.

Tito žáci považují situaci za nespravedlivou. Tuší principiální nerovnost v míře obratnosti a to, že tím vznikají nerovné šance na výhru. Orientují se ve fungování spravedlnosti rovnosti v této hře a jejich návrhy na úpravu jsou v souladu s principem spravedlnosti slušnosti, vyrovnávají šance na výhru. Návrhy těchto žáků jsou zaměřeny na jednotlivce. Jde tedy o něco složitější uvažování než v následující kategorii. Odpovědi nám naznačují, že žáci mají koncept technických pravidel a umí s nimi přiměřeně manipulovat. Ludvíka E. je do této skupiny zařazen, přestože se ho autorka nedoptala, komu by těch více míčků dal. Na základě dalších jeho odpovědí soudíme, že měl opravdu na mysli více míčků pro druháky.

2.1.2 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel (návrh zaměřený na skupinu jako celek)

Aneta P., 10 let 7 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. Protože ty pátáci jsou silnější než ty druháci. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že by šla půlka druháků do jednoho týmu a půlka do druhého, a půlka pátáků taky. J: Ještě něco by šlo vymyslet? A: Že by hráli druháci i pátáci sami, ale to je takový blbý.

Helena M., 10 let 2 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. Protože byli mladší a slabší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? H: Trochu ty děti pomíchat. Že by byli druháci s pátákama. J: Ještě něco tě napadá? H: Asi už ne.

Jiří S., 11 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ji: Jsou menší ty druháci, to je za prvý. Nespravedlivý to je, pátáci jsou větší o dost. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? Ji: Že by na tu stranu druháků dali nějaký pátáky a nějaký druháky zas na stranu mezi pátáky. J: Ještě něco tě napadá? Ji: Ne.

Radka H., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že to nebylo spravedlivé. R: My jsme minulej rok taky hráli čtvrtáci a druháci, ale byli jsme namixovaný. Na dvě skupiny. Čtvrtáci s druhákama. Takže to asi nebylo spravedlivý. Protože pátáci byli silnější a rychlejší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? R: No namíchat se. J: Ještě něco by se dalo udělat? R: Nebo že by každý hráli sami. J: Šlo by to ještě nějak jinak? R: Nevim.

Jarmila I., 10 let 7 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Ne. J: Proč? Ja: Protože pátáci umí víc házet než druháci.

J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? Ja: Rozdělili by se pátáci mezi druháky.

J: Pak by to bylo spravedlivější? Ja: Jo. J: Napadá tě ještě něco? Ja: Ne.

Vítek J., 10 let 10 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Nebylo. Protože ty pátáci jako jsou rychlejší a třeba je i mohli dohonit a střelit po nich. J: Dohonit úplně ne, protože každý stojí na čáře. V: No tak prostě jako předtím. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? V: Dát druháky s pátáky a pátáky s druháky. J: Ještě něco? V: Třeba že by se u toho mohlo běhat. J: Aha, oni ale

běhají. Mohou se pohybovat. Ještě něco tě napadne? V: Asi ne.

Silva J., 10 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Taky ne. Druháci byli menší a prostě ty pátáci jak byli větší, tak je líp zasáhnou. Druháci byli prostě pomalejší a bylo pro ně těžší zasáhnout pátáky.

J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? S: Aby se smíchali pátáci s druhákama.

J: Ještě něco by se dalo udělat? S: Už mě nic nenapadá.

Dana L., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. Protože to měla namíchat. Že by dala třeba 4 druháky a k pátákům. A pátáky k druhákům. J: Ještě něco tě napadá? D: Už moc ne.

Petr A., 10 let 4 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. Protože ty druháci maj menší sílu a pátáci větší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? P: Správně by to mělo být půlka druháků a půlka pátáků. J: Ještě něco by šlo udělat? P: Nevim.

Tito žáci považují situaci ve hře za nespravedlivou. Rozumí principiální nerovnosti v míře obratnosti, díky čemuž šance na výhru nejsou rovné. Tito žáci se, stejně jako předešlá skupina, orientují ve fungování spravedlnosti rovnosti v dané hře a veškeré jejich návrhy jsou v souladu s principem spravedlnosti slušnosti, vzniká díky nim napětí v šancích na výhru. Od předešlé kategorie tyto odpovědi odlišuje fakt, že jsou návrhy zaměřené na skupinu jako celek. Uvažování v kolektivní úrovni je jednodušší než uvažování na individuální úrovni. I přesto ale samozřejmě podle odpovědí vidíme, že mají žáci koncept přiměřených pravidel, a že s nimi dokážou manipulovat.

2.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Adam S., 11 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. Protože ty pátáci jsou silnější a umí dávat větší rány. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: Nějaký druháky prohodit s pátákem. Nebo dát víc druháků proti míň pátákům. J: Ještě něco tě napadá? A: Že by s druhákama hrála paní učitelka.

Kamil H., 10 let 2 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. J: Proč? K: Protože ty pátáci byli v jednom týmu. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? K: Nějaký pátáci by šli do týmu těch druháků, aby jim trochu pomáhali. J: Ještě něco tě napadá? K: Že by pátáků bylo míň. J: Ještě něco tě napadá? K: Ne.

Saša R., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. Protože byli slabší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? S: Aby je ty pátáci nechali vyhrát. J: Bylo by to pak spravedlivější? S: Ne, protože si k tomu musí dojít sami. J: Co by se dalo udělat teda jiného? S: Že by se

to rozdělilo. Že by druháci hráli proti sobě a pátáci proti sobě. J: Šlo by to, aby hráli společně? S: Že by byli mírnější ty pátáci. J: Pak by to bylo spravedlivější? S: Asi jo.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Tuší, že díky nerovnosti v míře obratnosti nemají druháci a pátáci rovné šance na výhru. Ve fungování spravedlnosti slušnosti se ale orientují pouze částečně. Jejich návrhy na nápravu jednoznačně nevyrovnávají šance na výhru. Navrhují přidání pátáků k druhákům, pomoc paní učitelky, nebo aby pátáci druháky nechali vyhrát, což ani nezajistí napětí v šanci na výhru. Na základě toho můžeme říct, že žáci nemají koncept přiměřených pravidel.

2.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a pátáků)

Antonín K., 10 let 2 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. Protože druháci proti pátákům nemaj šanci. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: Jako aby třeba druháci proti druhákům a pátáci proti druhákům. J: Dalo by se to nějak udělat, aby hráli společně? A: Asi jo. Že by je paní učitelka víc rozdělila. J: Jak by je rozdělila? A: Holky proti klukům. Holky z druhý i pátý a kluci z druhý a pátý.

Antonín K. říká o herní situaci, že je nespravedlivá. Také tuší principiální nerovnost v míře obratnosti u druháků a pátáků. Jeho návrh na úpravu pravidel ale obsahuje separaci druháků a pátáků. Návrh jde přímo proti principu této hry. Podle odpovědí usuzujeme na to, že Antonín K. nemá koncept přiměřených pravidel, se kterým by uměl manipulovat.

2.3.2 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (zdůraznění pouze jednoho herního principu) – formálně neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné)

Míša S., 10 let 4 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Zase tohle. Ne no. J: Proč? M: Protože ty to znaj a oni to neznaj. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? M: No vysvětlit jim to. J: Co kdyby jim to stejně padalo? M: Tak to nechápou. J: Opravdu je to tím, že to nechápali? M: No tak neuměli házet. J: Co by se teda dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Udělat jim to lehčí. J: A jak? M: No že prostě... že by... No... že... to prostě by házeli nějak, jakože prostě... no prostě že. Já nevím.

Míša S. říká o herní situaci, že je nespravedlivá. Také tuší principiální nerovnost v míře obratnosti u druháků a pátáků. Její návrh však spočívá ve vysvětlení hry druhákům, protože ji nechápou. Měřítkem spravedlnosti je pro ni tedy spíše princip zásluhovosti. Věří, že pokud by se hra druhákům vysvětlila, měli by šanci na výhru. Trochu poté naznačila možnost, že by se hra mohla druhákům ulehčit, ale není již schopna tuto myšlenku dále rozvinout. Nemá koncept technických pravidel, se kterými by byla schopna přiměřeně manipulovat.

2.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit morální princip, který k uvažování používá)

Pavla M., 10 let 1 měsíc, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Jo. J: Některé děti zase říkaly, že nebylo. Napadne tě, proč to říkaly? P: Ne. J: Možná proto, že byli slabší. Co myslíš? P: Nevím.

Pavla M. považuje herní situaci za spravedlivou, tudíž její odpověď považujeme za tu nejméně orientovanou. Není bohužel schopna ani vymyslet, proč jiné děti říkaly, že situace ve hře není spravedlivá.

3. Hra: Baba s balónkem

3.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel

Adam S., 11 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. Protože ty pátáci se umí líp vyhýbat a druhák dává menší ránu a má menší přesnost. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: Druhákovi dát, aby nemusel být baba. J: Šlo by to nějak, aby mohl být taky baba? A: Udělat menší hřiště. Nebo tam dát víc druháků. J: Co by se ještě dalo vymyslet? A: Už mě nic nenapadá.

Saša R., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. J: Proč? S: Je moc slabej ten druhák, není tak rychlej jako páták. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? S: Vůbec tu hru nehrát. J: Ale co když jí chtějí hrát? S: To je moc složitý. J: Zkus říct, co tě napadá. S: Že by pátáci běhali pomalejc. J: Ještě něco tě napadá? S: Zmenšilo by se hřiště. Jinak mě už nic nenapadá.

Eva M., 10 let 5 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. Protože pátáci jsou rychlejší a utečou. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? E: To nevim. J: Zkus to vymyslet. E: To fakt nevim. J: Co by tomu druhákovi pomohlo? E: Aby mu páták trochu pomohl. Že by byl taky baba. J: Ještě něco dalšího by se dalo vymyslet? E: Že by mu třeba podávali míčky. J: Pak by to bylo spravedlivější? E: Trošku jo. J: Ještě něco tě napadá? E: Asi ne.

Vítek J., 10 let 10 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Nebylo. Protože ten druhák neumí tolik běhat a ty pátáci umí hodně, takže mu snadno uběhnou. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? V: Dát třeba víc druháků. J: Šlo by to nějak udělat i když hraje jenom jeden? V: Třeba by se zmenšilo pole, na kterým budou běhat. Budou mít méně prostoru kam běhat a on je líp trefí.

Jiří S., 11 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ji: Ne, protože je to zase druhák a nemá tak velkej hod jako pátáci. A oni jsou rychlejší a snadno mu to předají zpátky. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? Ji: Hm... teď přemyslim. J: Přemysli... máme čas. Ji: Že by pátáci museli chodit pomalu, když to má ten druhák, že by neběhali tak rychle. Nemohli by utíkat právě. J: Ještě něco dalšího? Ji: Že by nemohli ten míč chytat oběma rukama, ale jenom jednou. A dávat menší rány na toho druháka, aby se mu něco nestalo.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Rozumí principiální nerovnosti v obratnosti a tuší, že díky tomu vznikají nerovné šance na předání baby. Můžeme o nich říct, že se orientují v tom, jak funguje spravedlnost rovnosti ve hře. Pravidla upravují tím způsobem, že se nerovnost v obratnosti co nejvíce vyrovnává a druhák má šanci předat babu. Navrhují především zmenšení hracího pole. S originálním nápadem na úpravu pravidel přichází Jiří S., který by zavedl pravidlo, že může páták chytat míč pouze jednou rukou. Toto pravidlo by vyrovnalo nerovnost v obratnosti a zároveň by bylo ve hře stále napětí z šance předat babu dál. Eva M. navrhuje, aby druhákovi pomáhal páták. Tito žáci mají koncept přiměřených pravidel a dokážou s nimi přiměřeně manipulovat.

3.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh aby pátáci svou neobratnost jen předstírali)

Aneta P., 10 let 7 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. Protože vlastně ty pátáci jsou rychlejší a ty druháci pomalejší a takhle. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že by ty pátáci běhali pomalejc trošku a tohle, že by ty druháci občas chytili pátáka, aby měli radost z toho. J: Bylo by to pak spravedlivější? A: Trošku jo.

Bára Ch., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? B: Ne. Protože jsou pátáci mnohem rychlejší než druhák. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? B: Tak třeba by šlo... aby ty pátáci zpomalili, aby trochu zpomalili na ty děti. Nebo jestli není, tak dát hranice toho hřiště. J: Ještě něco tě napadá? B: Ne.

Petr A., 10 let 4 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. Protože ten druhák má menší sílu, pomalu běhá a když ty pátáci mu odběhnout, on se netrefí a prostě... poběží pro ten míč a oni se rychle uhnou a tak. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? P: Že by ti pátáci běhali pomalejc, aby je druhák mohl trefit. J: Ještě něco tě napadá? P: Ne.

Dana L., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. Protože on byl slabší než oni a oni jsou i rychlejší, takže mu mohli líp utéct. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? D: Buď aby pátáci byli pomalejší nebo... J: Napadá tě ještě něco? D: Moc ne. J: Já vidím, že ještě přemýšlíš, zkus to říct. D: No nebo... aby ty pátáci běhali pomalejš a nebyli takoví, že by běhali úplně rychle jako neřízená střela.

Jarmila I., 10 let 7 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Ne. Protože druhák má menší sílu a pomalu běhá a když ty pátáci mu odběhnou a on se netrefí, tak prostě... poběží pro ten míč a oni se mu rychle uhnou. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? Ja: Že by pátáci běhali pomalejc. Aby je mohl trefit. J: Ještě něco tě napadá? Ja: Ne.

Kamil H., 10 let 2 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. Protože tam byl jenom jeden druhák. Já bych ho tam nedala. Bud', nebo by tam bylo těch pátáků míň. J: Šlo by to nějak, aby mohl hrát jen ten jeden s nima? K: Kdyby tam byl nějakej jeho kamarád tak jo. Ten by se od něj nechal trefit, aby se nemusel trápit. J: Ještě něco tě napadá? K: Ne.

Helena M., 10 let 2 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? H: Ne. J: Proč? H: Protože jak byl mladší, tak oni byli rychlejší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? H: Že by ti pátáci neběhali tak rychle. J: Pak by to bylo spravedlivější? H: Jo. J: Ještě něco by se dalo dělat? H: Nebo by je chytal normálně rukou. J: Bylo by to pak spravedlivější? H: Asi ne. Tak by ještě běhali víc pomalu.

Ludvík E., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. J: Proč? L: Protože byl sám malej, jak říkám, moc nedohodil a byl hodně uběhanej když pro to ještě musel chodit. Takže... J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? L: Já bych se od něj nechal trefit, ať to má lehčí. Ulehčil bych mu to. Nechal bych se trefit... schválně. Prostě to nebylo vůbec spravedlivý. Já po nich ani nejdu a jdu po těch velkých. J: Ještě něco by se dalo udělat? L: Aby si pro to nemuseli běhat, ale oni by jim to museli házet nebo posílat.

Silva J., 10 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Ne. To je stejný jako předtím u toho příběhu. To dítě bylo pomalejší a pátáci tomu vždycky utekli. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? S: Třeba aby si ty pátáci taky uvědomili, že to dítě je menší a ne tak rychlý. A byli by pomalejší. Nic dál mě nenapadá.

Antonín K., 10 let 2 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Taky ne, protože pátáci jsou rychlejší než druháci. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: Aby byli schválně ty pátáci pomalejší. J: Pak by to bylo spravedlivější? A: Aspoň trochu jo no.

Tito žáci považují situaci za nespravedlivou. Správně rozumí i principiální nerovnosti v obratnosti, díky čemuž nejsou šance na předání baby vyrovnané. Navrhují však to, aby pátáci předstírali neobratnost, aby běhali pomaleji nebo aby se schválně neuhýbali a nechali si dát babu. Ačkoliv s tímto hra na babu v jisté míře počítá, s určitým předstíráním těch, kteří jsou honěni babou, nesmí to být jako explicitní pravidlo. Funguje to spíše jako pravidlo nevyřčené, navíc neplatné pro všechny. Zavedením tohoto pravidla by se ze hry vytratilo napětí, které žáci při honění se zažívají. Tito žáci mají pravděpodobně koncept technických pravidel, jen nejsou zcela morálně orientovaní.

3.2.2 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Radka H., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. Protože pátáci jsou rychlejší, takže to bylo takový nespravedlivý. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? R: Kdyby tam bylo vyrovnaně pátáků a druháků. J: Pak by to bylo spravedlivější? R: No nevim. Nejlepší by

bylo prostě druháci hrát sami a pátáci taky. J: Šlo by to nějak, aby hráli společně?
R: Nevim.

Václav B., 11 let 7 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Nebylo, protože pátáci jsou rychlejší a ten druhák se ani nemůže trefit. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? V: No, teď mě nic nenapadá. J: Zkusme to vymyslet... V: No asi aby tam nebyl, nehrál s nima. J: Šlo by to nějak, aby tam byl? V: Tak aby měl víc míčků nebo aby se jich mohl dotknout takhle, rukou.

Ota N., 11 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. Já bych udělal, že bych mu dal víc míčků a když se netrefí, tak by pro to nemusel běžet. J: Pak by to bylo spravedlivější? O: Jo. J: Ještě něco by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: Nevim.

Míša S., 10 let 4 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. Nebylo. Protože pátáci jsou rychlejší než druháci. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? M: Aby se jenom chodilo. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Ne, nebo asi jo. J: Napadá tě ještě něco? M: Ne.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou, a přitom rozumí principiální nerovnosti v obratnosti. Tuší, že díky tomu vzniká i principiální nerovnost v šanci na předání baby. V tom, jak funguje spravedlnost rovnosti v této hře se však orientují pouze z části. Návrhy pravidel jednoznačným způsobem obratnost nevyrovnávají. Žáci navrhují například to, aby se míček neházel, ale aby se hráči museli sebe navzájem dotknout. Také navrhují dát druhákovi více míčků, čímž by se ale zrušilo tradiční kolování jednoho míčku, nebo že by pátáci druhákovi míčky nosili, což by pro pátáky ale znamenalo, že si hru moc neužijí. Tito žáci nemají koncept technických pravidel, se kterými by byli schopni přiměřeně manipulovat.

3.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit morální princip, který v uvažování používá) – chybí formálně adekvátní náprava pravidel

Pavla M., 10 let 1 měsíc, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Jo. J: Někdo mi zase říkal, že ne. Proč myslíš, že to říkaly?

P: Nevim. J: Oni říkaly, že byli druháci o dost slabší. Co si o tom myslíš ty? P: Nevim.

Pavla M. považuje herní situaci za spravedlivou. Ani po náповědách ze strany autorky nemá náhled na nerovnost v obratnosti. Její odpověď patří mezi ty nejméně orientované. Nemá žádný koncept technických pravidel.

4. Hra: Horký brambor

4.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – adekvátní náprava situace (návrh v souladu s technickým konceptem závislosti zdařené přihrávky)

Pavla M., 10 let 1 měsíc, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: Protože ty pátáci to házeli vysoko. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? P: Aby to házeli trochu níž. J: Co dalšího by se dalo udělat? P: Nevim.

Jarmila I., 10 let 7 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Ne. Protože jak ten páták to hodí větší silou, ten druhák to nechytí třeba. Páták by to chytil. Nebo to chytne jenom do jedny ruky a pak mu to spadne.

J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? Ja: Že by ti pátáci házeli menší rány.

J: Pak by to bylo spravedlivější? Ja: Jo. J: Napadá tě něco dalšího? Ja: Ne.

Jiří S., 11 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ji: Jako jsou menší, takže by na ně měli házet menší rány. A ty pátáci by to museli pořádně jim to nadhodit, nedat moc velkou. J: Pak by to bylo spravedlivější? Ji: Jo.

Bára Ch., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? B: Ne. Protože když ty pátáci hážou tak ty malý děti se bojí, pátáci dávaj větší ránu a malý se bojí, že je to zasáhne třeba nebo neumí tolik chytat. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? B: Tak třeba aby dávali pátáci menší rány a líp to mířili. Takhle.

Silva J., 10 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Taky ne. Druháci byli menší a pátáci to házeli výš a oni to nemohli chytit. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? S: Aby to třeba ty pátáci házeli níž. Protože je to pro druháky moc vysoko. J: Ještě něco tě napadá? S: Asi ne.

Adam S., 11 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Protože mají menší třeba ruce a ty pátáci můžou dávat větší rány. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: Buď udělat menší kruh, nebo odebrat pátáky a přidat druháky. Nebo dát větší míč. J: Pak by to bylo spravedlivější. A: Trošičku jo. J: Ještě něco tě napadá? A: Že by pátáci mohli dávat jenom malý rány. J: Pak by to bylo spravedlivé? A: Pak už asi jo.

Radka H., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. J: Proč? R: Protože druháci jsou slabější než pátáci. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? R: Aby neházeli hodně silou, ale akorát aby to chytli a nespadlo to. J: Pak by to bylo spravedlivější? R: Třeba jo. J: Ještě něco tě napadá? R: Ne.

Helena M., 10 let 2 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ne. Protože ty děti to neuměly tak dobře chytat jako ty pátáci.

J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? H: Že by jim třeba házeli menší rány, ty pátáci. J: Pak by to bylo spravedlivější? H: Jo. J: Napadá tě ještě něco? H: Asi ne.

Petr A., 10 let 4 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: Protože jak páták to hází větší silou, druhák to třeba nechytí. Třeba páták by to chytil nebo třeba mu to spadne. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? P: Že by to pátáci házeli míň, menší rány.

Dana L., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: Protože jsou pátáci zkušený. A hází líp než ty druháci. A taky... J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? D: Že by ti pátáci házeli menší rány. J: Pak by to bylo spravedlivější? D: Jo. J: Ještě něco tě napadá? D: Už ne.

Saša R., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: No asi ne. J: Proč? S: Protože jak je to rychlý, tak to třeba nestihli chytit. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? S: Házet to trochu pomalejc. A třeba taky možnost tu hru nehrát. J: A když jí moc chtějí hrát? S: Je to těžký. Že by ti druháci hráli samostatně a pátáci taky. J: Ještě něco tě napadne? S: Už ne.

Ludvík E., 10 let 9 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. Protože oni jim to hodili, a tak oni nemohli to postřehnout, neviděli hned, že jim to házou. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? L: Já bych to vyřešil tak, že bych jim tam trošku poslal, že bych ubral těch pátáků a řekl bych, že když to někomu chtěj hodit, tak ať se na něj koukaj. A ať jim to hodí vejš, aby to chytili. Nechal bych je, ať si hrajou. Ale ať jsou milosrdný. J: Ještě něco tě napadá?

L: Pak bych dal, že když to druháci nechytí, že to vůbec nevádí. Dal bych jim víc pokusů.

J: No, ono se stejně v týchle hře nevypadává.

Tito žáci považují situaci ve hře za nespravedlivou, a přitom se orientují v principu hry a rozumí, že slovo spravedlivá je zde synonymem pro dobrou spolupráci. Mají koncept technického zprostředkování závislosti zdařené přihrávky na spolupráci v obratnosti. Navrhují, aby dávali pátáci menší rány, aby líp mířili a házeli tak, aby to druháci chytli. Zároveň je v této kategorii Pavla M. a Silva J., které navrhují, aby to pátáci házeli níž, aby to chytli. I tento návrh se řadí mezi nejvíce orientované odpovědi, protože je v souladu s principem spolupráce.

4.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo nápravu nerovnosti v obratnosti formálně jednoznačným způsobem nevyrovnává)

Aneta P., 10 let 7 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ne. J: Proč? A: Protože těch druháků vlastně bylo strašně málo a nejsou tak rychlí a tohle. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? Tady si všichni hážou a cílem je, aby to nespadlo. A: Že by jich tam bylo víc. J: Dalo by se to nějak udělat i kdyby jich tam být víc nemohlo? A: Dalo by se udělat jedině že by, těch pátáků... protože jsou ty malý menší, no už mě nic nenapadá.

Eva M., 10 let 5 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. J: Proč? E: Protože neumí tolik chytat. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? E: Aby třeba házeli z menší dálky. J: Jak to přesně myslíš? E: Že by byl menší kruh. J: Pak by to bylo spravedlivější? E: Jo. J: Napadá tě ještě něco? E: Ne.

Aneta P. a Eva M. považují situaci za nespravedlivou. Chápu principiální nerovnost obratnosti a také se zdá, že rozumí tomu, co je společným zájmem této hry – mají koncept technického zprostředkování závislosti nezdařené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků, ale jejich návrhy bohužel dobré spolupráci napomáhají jen potenciálně. Navrhují, aby se hrací kruh zmenšil, nebo aby tam bylo více druháků.

4.2.2 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci (jen globální) – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo nápravu nerovnosti v obratnosti formálně jednoznačným způsobem nevyrovnává)

Vítek J., 10 let 10 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Ne, asi ne. Protože ty druháci vlastně neumí házet, že jim to jim spadne, protože jsou ve stresu, že to musí hned zase hodit. Ale oni jako se soustředí na to, aby to chytili a pak to nechytí. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? V: Dát jim větší limit, že si to můžou podržet. J: Napadá tě ještě něco? V: Ne.

Ota N., 11 let, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: No jako když ten balonek spadne na zem tak jako? J: Prostě si jenom hází míček a cílem je, aby nespádl na zem. O: Tak to nebylo. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? O: Že by házeli větším míčem. Bylo by to pak lehčí chytit. J: Ještě něco tě napadá? O: Že kdyby jim to spadlo, tak to můžou ty druháci vzít a dál hodit.

Míša S., 10 let 4 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. Protože to na ně bylo moc rychlý. A mělo by to být pomalý. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? M: No...aby to nebylo tak náročný. Že by z horkýho se stal studenej brambor. J: Tam jde ale o to, že si to házou a nesmí jim to spadnout. M: Mohlo by to jít tím způsobem, že... že by... že by se to dalo hrát pomalejc.

Tito žáci považují situaci za nespravedlivou, tedy špatnou spolupráci, ačkoliv se na první pohled zdá, že si tím nejsou zcela jistí. V herní situaci se orientují pouze globálně a zaměřují se primárně na neobratnost druháků bez ohledu na princip spolupráce, který zahrávání si s obratností nabízí. Nemají koncept technického zprostředkování závislosti nezdařené přihrávky na špatné spolupráci v obratnosti ze strany pátáků.

4.3.2 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (zapojení představy, že jde o soutěž) – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo jeho podstatou je střet zájmů)

Kamil H., 10 let 2 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? K: Ne. Protože těch pátáků je víc a umí víc chytat. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? K: Zmírnit pravidla, nebo jim dát víc šancí. Že třeba když jim to spadne, tak to nebude platit, protože maj malý ruce třeba a může jim to vyklouznout. J: Ještě něco by se dalo udělat? K: Už mě nic nenapadá.

Antonín K., 10 let 2 měsíce, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Taky asi ne. Druháci proti pátákům. J: Tady jsou ale všichni spolu a nikdo nevypadává. A: Aha. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: Aby k sobě vzali nějakýho pátáka. J: Ale oni jsou všichni v tom kruhu společně. A: Tak to nevim.

Václav B., 11 let 7 měsíců, 5. třída

J: Bylo to spravedlivé? V: Nebylo, protože ty druháci tolik neumí chytat ten míček, jako ty pátáci. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? V: No, nevim. J: Zkusíme to vymyslet. Tebe určitě něco napadne. V: No.. aby se jim to neházelo, ale to je blbost asi. J: Šlo by to ještě nějak jinak? V: Aby to nemuseli házet tak rychle. A že když to po nich hodí, tak když jim to spadne na zem, aby to nevadilo. J: Ještě něco tě napadá? V: Asi ne.

Kamil H., Antonín K. a Václav B. se v principu spolupráce, který hraje v této situaci roli vůbec neorientují. Nemají koncept technicky zprostředkované závislosti nepovedené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pářáků. Myslí si, že se ve hře vypadává a na základě toho předkládají návrhy na úpravu pravidel.

7. třída

1. Závod: hra Král lovců jelenů

1.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel

Adam K., 13 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Ano, bylo. Protože všichni mohli mít tu šanci hodit, aby mohli jakoby vyhrát, takže vlastně je to spravedlivý. J: Některé děti mi říkaly, že to spravedlivé nebylo, proč myslíš, že to říkaly? A: Asi proto, že někteří třeba neuměli tak dobře hodit. Ale nebylo to spravedlivé vlastně, protože kdo vystřídal toho jelena. Ne, spravedlivé to nebylo, protože ty kdo byli v roli jelena si vlastně nehodili. J: Ale oni se v tom jelenovi střídali. A: Takže to bylo spravedlivé. J: Někdo říkal, že ti druháci vůbec nemají šanci jelena trefit. A: Tím pádem je to nespravedlivé, pokud jsou tam druháci a někdo je tam výš. J: Jsou tam druháci a pátáci. A: Jo, tak to je teda nespravedlivé. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že by ti pátáci měli ještě o dost většího jelena. J: A kdyby to nešlo? Když tam jsou jenom druháci a pátáci? A: Tak že by každé, že by to bylo rozděleno. Pátáci by házeli na většího jelena a druháci na menšího jelena. Potom by to bylo spravedlivý. J: Ještě tě napadá něco dalšího? A: Že by pátáci byli ještě dál kousek, od tý čáry.

Ivo J., 13 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože jsou pátáci starší a můžou mít větší ránu. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Jakoby nějak to rozdělit, aby v prvním týmu byli dva druháci a jeden páták třeba. J: Akorát tady to není hra na týmy. Každý vlastně hraje za sebe a střídají se v roli jelena. I: Tak třeba že budou hrát jednu hru druháci a po nich ty pátáci. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohli hrát všichni společně? I: Třeba aby... nevim. Aby házeli z bližší blízkosti ty druháci. Pak by to bylo spravedlivější. J: Ještě něco tě napadá? I: Ne, tohle stačí.

Radim K., 12 let 5 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. Protože hráli druháci proti pátákům. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Aby druháků bylo víc než pátáků. J: Šlo by to nějak udělat i kdyby tam druháků nemohlo být víc? R: Tak asi druháci, kdyby byli lovci, tak by měli míň kroků k jelenovi. J: Ještě něco tě napadá? R: Že by měli víc míčků.

Ondra P., 13 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Nebylo. Protože oni byli menší než ty pátáci, neměli tolik sílu a neuměli mířit. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: Nedát tam ty druháky. J: A kdyby to jinak nešlo? Jak by to šlo udělat, aby mohli hrát všichni? O: Pro druháky by zmenšili vzdálenost od toho jelena. J: Ještě něco tě napadá? O: Tohle je asi nejjednodušší.

Jana S., 12 let 7 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Nebylo, protože byli mladší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? Ja: Mohli by to nějak nacvičit. J: Pak by to bylo spravedlivější? Ja: Jo. Nebo třeba že by je bylo o dva víc. J: Šlo by to nějak i jen s těma třema druhákama? Ja: Mohli by mít víc balonků ty mladší. J: Ještě něco tě napadá? Ja: Ne.

Iva K., 12 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože se nevystřídali všichni. J: Postupně se vystřídali. Bylo to spravedlivý teda? I: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že to spravedlivé nebylo. I: Nebylo, protože byli starší o tři roky. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Že budou mít třeba blíž ten terč. Aby jim to jakože, aby to měli lehčí. J: Ještě něco tě napadá? I: Ne.

Natálie A., 12 let 10 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? N: Asi ne. J: Proč? N: Protože byli menší, tak jim to šlo špatně.
J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? N: Aby ty druháci byli jeleni a pátáci myslivci. J: V té roli jelena se tady ale střídal úplně každý. Stejně tak v myslivcích. Co by se dalo jiného ještě dělat? N: Mohli by jít trochu dopředu, aby se líp trefili. J: Pak by to bylo spravedlivější? N: Jo. J: Ještě něco tě napadá? N: Ne.

Nela R., 12 let 11 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? N: Ne. Protože ty druháci neuměli tolik dobře házet jako ty pátáci.
J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? N: Buď tam dát víc druháků nebo udělat samostatnou skupinu druháků. J: Šlo by nějak udělat, aby mohli hrát společně? N: Asi ano. J: Jak? Zkus to vymyslet. N: No, že ty druháci jich tam bude víc a budou mít víc pokusů. J: Ještě něco dalšího? N: Asi už ne.

Radka E., 13 let 1 měsíc, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. Druháci by měli mít víc pokusů, protože jsou menší. J: Co by se ještě dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Už nevím.

Martin O., 12 let 9 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. Protože oni určitě ty druháky nějak omezovali, jak byli starší o ty tři roky. Tak si mysleli, že si můžou dělat co chtějí. J: Možná. Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Že by těm druhákům mohli dát pár kroků blíž k tomu jelenovi, aby to měli snazší. Když jsou druháci, tak nebudou tam moc házet. J: Ještě něco tě napadá? M: No nebo že ty druháky pořád dávali na jeleny, aby je mohli trefit. Ale když budou druháci na jelenovi, tak aby pátáci udělali pár kroků dozadu od toho jelena.

Lucie A., 12 let 4 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Jo. J: Některé děti mi říkaly, že to nebylo spravedlivý. Napadne tě proč? L: Protože mohli všichni stejně hodů, takže všichni házeli stejně. J: A nevíš proč ty děti říkaly, že to nebylo spravedlivý? L: Nevím. J: Možná proto, že ty pátáci pořád vyhrávali. Co myslíš? L: Pátáci měli vlastně lepší házení než ty druháci. Takže... J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Že by druháci měli víc hodů, aby měli šanci se trefit. J: Ještě něco tě napadá? L: Už ne.

Adéla P., 12 let 1 měsíc, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Jako byla spravedlivá, ale zase byli mladší. Takže to byla velká nevýhoda, takže moc nebylo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že by třeba měli dva hody, dva balonky. J: Ještě něco by se dalo dělat? A: Že by jim to pátáci zjednodušili ještě nějak. Že by to druháci k nim měli blíž, třeba 3 kroky. J: Ještě něco tě napadá?

Iveta M., 13 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Jo byla. J: Některé děti mi dneska říkaly, že to nebylo spravedlivý. Napadne tě, proč to říkaly? I: No jako možná jak poslala ty děti ze druhý třídy. Tak asi to spravedlivý moc nebylo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Aby tam vzali celou tu třídu nebo by tam nebyli vůbec. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohli hrát dohromady? I: No, že by šli do té družiny spolu. J: A napadá tě, jak by teda společně mohli hrát, ty druháci a pátáci, tak aby to bylo spravedlivější? I: Jakoby, rozdělit je na starší a mladší. Nebo aby ty mladší by měli víc pokusů.

Tito žáci popisují herní situaci jako nespravedlivou. Většina již od začátku, ale např. Adam K. prohlašuje situaci finálně jako nespravedlivou až ve chvíli, kdy plně porozumí principu hry. Všichni přitom rozumí nerovnosti mezi druháky a pátáky v obratnosti a pravděpodobně tuší, že tím vznikají i rozdílné šance na výhru. V jejich návrzích na nápravu, které jsou v souladu s principem spravedlnosti slušnosti se objevuje např. více pokusů pro ty mladší, možnost mít čáru blíže/ pátákům ji dát dále. Tyto návrhy

vyrovnávají šanci na výhru, a tak předpokládáme, že žáci mají přiměřený koncept pravidel, se kterými přiměřeně manipulují.

1.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Michal S., 13 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Nebylo. J: Proč? M: Protože pátáci byli už jakože lepší v tom. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Že by se dali z jedné třídy dohromady. J: Aha. Ale tady jsou ty pátáci a 3 děti ze druhé třídy. Tak jak by se to dalo tady udělat? M: Že by se dalo míň těch pátáků. J: A šlo by to nějak udělat, aby hráli tihle všichni? M: Nevím.

Petra S., 12 let 9 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: No, protože druháci jsou menší, nemají hody a takový jsou oslabení. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Jakoby buď by jich tam muselo být míň těch pátáků, ale to je takový... J: Šlo by aby mohli hrát takhle všichni spolu? P: No, museli by zmírnit trochu to svoje. J: Ještě něco tě napadá? P: Asi ne.

Marek D., 12 let 6 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: No kvůli tomu, že ty druháci jsou menší a ty pátáci jsou větší a mají větší sílu. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: No, že by měli druháci nějakou výhodu. Že by nebyli jeleni třeba. J: A šlo by to nějak udělat, aby mohli být i jeleni? M: No, rozhodně by měli být pátáci mírnější, aby měli šanci. J: Ještě něco tě napadá? M: Asi ne.

Marie P., 12 let 9 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: No nebylo, když byli druháci proti pátákům. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: No, buď by se jako... buď by hráli druháci s jinýma druhákama, nebo že by se to nestřídalo, že by byli druháci jeleni a jenom by se uhýbali. J: Aha, na druhou stranu je ale pátáci líp trefí. M: Tak že by hráli oba sami. Druháci by měli svoji hru a pátáci taky svoji hru. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohli hrát dohromady? M: Že by byli pátáci na ně mírnější. J: Ještě něco tě napadá? M: Už ne.

Tito žáci rozumí nerovnosti v obratnosti a považují situaci ve hře za nespravedlivou. Tuší, že šance na výhru nejsou rovné. Ve fungování spravedlnosti rovnosti se ale orientují pouze z části. Navrhují takové nápravy pravidel, které jednoznačným způsobem nevyrovnávají nerovnosti v obratnosti. Druhákům velmi nepomůže v jejich menší míře obratnosti to, že budou pátáci mírnější, či to, že tam bude pátáků méně. Odpovědi naznačují, že žáci nemají přiměřený koncept technických pravidel, se kterými by uměli přiměřeně manipulovat.

1.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a pátáků)

Monika L., 12 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Nebylo. Když hrajou starší proti starším, tak to nedává smysl. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Aby byl stejnej počet pátáků a druháků v jednom týmu. J: Jenže tady ta hra není na týmy, on hraje každý sám za sebe. Tak jak by to šlo udělat? M: No, to nevím vůbec.

Pavel M., 14 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: Protože ty mladší děti, prostě je to těžký proti těm starším. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? P: No, ty nejstarší dát proti

sobě a ty mladší taky. J: Šlo by to nějak, aby mohli hrát všichni společně? P: No, tak udělat týmy, aby tam bylo několik pátáků a několik druháků. J: Ale ona tohle není hra na týmy, v jelenovi se prostřídá postupně každý, víš? P: Tak to mě nic nenapadá.

Pavel M. a Monika L. prohlašují sice herní situaci za nespravedlivou a pravděpodobně tuší nerovnost v míře obratnosti a chápou, že tím principiálně vznikají rozdílné šance na výhru. Avšak zdůrazňují rozdělení dětí na týmy, což v této hře ani není možné. Tudíž Pavel M. ani Monika L. nemají koncept přiměřených pravidel, se kterými by dokázali správně manipulovat.

1.3.3 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (pozornost utkvívá na údajích ze zadání) - formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné/ návrh buďto chybí nebo jeho podstatou není obsáhnout herní principy)

Eva L., 13 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. J: Proč? E: Protože ten, to jedno družstvo by mělo vyhrát. J: Ale tady se nehraje na týmy, víš? Všichni střílí po jelenovi a v tom jelenovi se střídají. E: Aha. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Nevím.

Eva L. považuje situaci za nespravedlivou. Již od začátku její pozornost ulpívá na údajích ze zadání, navíc se neorientuje v samotné hře. Považuje ji za hru na týmy. Nemá koncept technických pravidel, se kterými by byla schopna přiměřeně manipulovat.

2. Zápas: hra Bitva s balónky

2.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel (návrh zaměřený na jednotlivce)

Michal S., 13 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Taky ne. Protože pátáci umí jakože líp mířit. A jsou starší.

J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Že pátáci by dostali míň balonků.

J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo. J: Ještě něco tě napadá? M: Ne.

Ivo J., 13 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Taky to měla rozdělit. Aby v týmu bylo stejně

druháků a stejně pátáků. J: Pak by to bylo spravedlivější? I: Jo, nebo by taky mohli ty

druháci dostat víc balonků. J: Ještě něco tě napadá? I: Už ne.

Radim K., 12 let 5 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. J: Proč? R: Protože zase hráli druháci proti pátákům. J: Co

by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Že by druháci měli dva nebo tři životy.

J: Ještě něco? R: Nebo víc míčků.

Iveta M., 13 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Nebylo. Protože ty slabší měli být namíchaný s těma staršíma,

aby to bylo vyrovnaný. J: Co by se dál dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Nebo by

měli víc pokusů nebo... J: Ještě něco dalšího? I: Asi ne.

Adéla P., 12 let 1 měsíc, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Moc ne. Protože měli velkou nevýhodu, že tam nebyl s nima

nikdo starší a neměli šanci vyhrát, ty druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo

spravedlivější? A: Že by byli jako, promíchaný. Nebyli by rozdělení na třídy. J: Ještě něco tě napadá? A: Že by měli víc balonků ty druháci.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Rozumí principiální nerovnosti v obratnosti a také tuší, že ve hře vznikají nerovné šance na výhru. Můžeme o nich říct, že se orientují ve fungování spravedlnosti rovnosti v dané hře. Jejich návrhy jsou v souladu s principem spravedlnosti slušnosti a úprava pravidel zajišťuje ve hře napětí v šanci na výhru. Návrhy v této kategorii jsou zaměřené na jednotlivce, což předpokládá u žáků složitější uvažování. Žáci mají přiměřený koncept technických pravidel, se kterým umí podle potřeb manipulovat.

2.1.2 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel (návrh zaměřený na skupinu jako celek)

Adam K., 13 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Nebylo, protože polovinu druháků bych dal, aby šla k těm pátákům a polovina pátáků k těm druhákům. J: Ještě něco tě napadá? A: Asi už nic, takhle by to bylo jakoby stejný.

Lucie A., 12 let 4 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. Protože vlastně ty pátáci jsou silnější než ty druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Aby se rozdělili pátáci a druháci, v jednom týmu by bylo stejně pátáci a druháci. J: Ještě něco by se dalo udělat? L: Že by pátáci byli dál. J: Pak by to ale bylo asi těžší i pro ty druháky. Ještě něco tě napadá? L: A jo. Už asi nic.

Pavel M., 14 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Nebylo, protože ty pátáci jsou silnější a mají větší sílu v ráně a větší hod, takže to nešlo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: No,

proházet ty týmy. Aby bylo několik pátáků s druhákama a několik druháků zas v druhým týmu s pátákama. J: Ještě něco tě napadá? P: Zmenšit pole. J: Komu by to pomohlo? P: Druhákům a pátákům vlastně taky... J: Bylo by to pak spravedlivější? P: Asi ne, tak to ne. J: Napadá tě něco dalšího? P: Ne.

Marie P., 12 let 9 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože maj pátáci lepší mušku a druháci jsou malý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Promíchala bych je. Třeba 5 druháků a 5 pátáků v jednom družstvu. J: Ještě něco tě napadá? M: Už nic.

Petra S., 12 let 9 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: Protože zase maj jiný síly. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Měla by to promíchat druhák a páták, aby to bylo vyrovnaný. J: Ještě něco tě napadá? P: Asi ne.

Ondra P., 13 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. Zase tam byli druháci a ty jsou slabší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? O: Namíchal bych je. Že třeba 5 druháků a 5 pátáků, aby to bylo stejně vyrovnaný. J: Ještě něco tě napadá? O: Ne.

Jana S., 12 let 7 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Ne. J: Proč? Ja: Mohli by to třeba promíchat, že by s těma druhákama byli nějaký pátáci a v tý druhý skupině taky. J: Ještě něco dalšího by se dalo dělat? Ja: Nevim.

Nela R., 12 let 11 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? N: Ne. J: Proč? N: Protože ty druháci neměli šanci z toho důvodu, že jsou na tom pátáci o mnohokrát líp. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější?

N: Promíchat to, aby všude bylo stejně druháků a stejně pátáků. J: Ještě něco dalšího by šlo udělat? N: Ne.

Monika L., 12 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. Možná bych to udělala tak, aby druháci byli blíže k té střední čáře, aby střelili lépe nějakýho pátáka. J: Akorát když budou blíže, i ty pátáci budou vlastně blíže. M: Tak by se mohli pohybovat dopředu i dozadu, přes tu čáru, ty druháci. J: Ještě tě napadá nějaká jiná možnost, jak to udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Prostřídat je, aby bylo stejně pátáků a druháků v jednom týmu. J: Ještě něco? M: Už nevim.

Martin O., 12 let 9 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. Protože ty pátáci měli přesilu proti druhákům, jsou větší a lepší v hodu. Druháci nejsou tak vyspělí. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Podle mě měla paní učitelka ty družstva smíchat, aby byla půlka pátáků a půlka druháků. J: Ještě něco by se dalo dělat? M: Nebo aby hráli pátáci jenom proti pátákům a druháci jenom proti pátákům. Aby si všichni zahráli. J: Ještě něco tě napadá? M: Už ne.

Marek D., 12 let 6 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Nebylo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Měli to promíchat, aby pár těch pátáků bylo s druhákama a pár druháků bylo s pátákama. J: Ještě něco jiného tě napadá? M: No, jako určitě je to chyba té učitelky. J: A ještě něco by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Asi ne.

Natálie A., 12 let 10 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? N: Ne. Protože ty starší uměli, byli v tom lepší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? N: Že by se to přeházelo. Že by mezi pátáky šli nějaký druháci a k druhákům nějaký pátáci. J: Ještě něco by se dalo vymyslet? N: Ne.

Tito žáci, stejně jako předešlá skupina, považují situaci za nespravedlivou. Stejně jako předchozí žáci, i tihle tuší principiální nerovnost v míře obratnosti a tím nerovné šance na výhru. Jejich návrhy jsou ale (oproti předešlé skupině) zaměřené na skupinu jako celek, což je jednodušší uvažování než zvažovat možnosti, jak upravit nerovnost na individuální úrovni. Žáci mají koncept technických pravidel, se kterými umí přiměřeně manipulovat.

2.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Iva K., 12 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože neměli tolik šance a oni byli vyšší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Mohli jim třeba pomoci paní učitelka. J: Co by se dalo dělat dalšího? I: Že by mohli mít ty balonky níž ty pátáci. J: Jak to myslíš níž? Protože oni s nima házají na sebe. I: Nevím. J: Napadá tě ještě něco? I: Ne.

Eva L., 13 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. J: Proč? E: Měli by prohrát i ty pátáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Dát ke druhákům nějakýho pátáka ještě. J: Pak by to bylo spravedlivější? E: Jo. J: Ještě něco tě napadá? E: Ne.

Radka E., 13 let 1 měsíc, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. J: Proč? R: Druháci by mohli být jakoby blíž. J: Bude to pak spravedlivější? Nebude to i pro pátáky pak lepší? R: Jo no. J: Co by se ještě dalo vymyslet? R: Nevím.

Tito žáci považují situaci ve hře za nespravedlivou. Tuší, že je ve hře nerovnost v obratnosti mezi druháky a pátáky, a tím nejsou šance na výhru rovné. Ve fungování spravedlnosti slušnosti se ale orientují pouze částečně, protože jejich návrhy nápravy pravidel jednoznačně nevyrovnávají šance na výhru. Iva K. navrhuje, aby druhákům pomohla paní učitelka, Eva L. by dala k druhákům pátáka a Radka E. by dovolila druhákům být blíže. Ani jeden návrh ale nevyrovnává nějakým způsobem míru obratnosti. Žáci pravděpodobně mají koncept přiměřených pravidel, avšak manipulace s nimi není zcela orientovaná.

3. Hra: Baba s balonkem

3.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel

Ivo J., 13 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. Nebylo. J: Proč? I: Měli to třeba udělat, že by pátáci museli k někomu doběhnout a dotknout se ho tím anebo zmenšit to hřiště. Aby to dítě mohlo bejt u někoho blízko. J: Ještě něco tě napadá? I: Asi ne.

Iveta M., 13 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Asi... moc ne. J: Proč? I: Protože zase to dítě bylo slabší a nemělo takovej zásah jako ty pátáci, bylo slabší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: No jako, aby buď nebyl ta baba vlastně, anebo vlastně by nehrálo, že by se nepřipojilo. J: Napadá tě ještě něco? Aby mohl být taky baba. I: Že by měl k sobě nějakýho pátáka, co by mu s tím nějak pomáhal.

Iva K., 12 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. Protože to dítě nemělo šanci, aby dohonilo ty pátáky. A ještě se trefit... J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Že by mu ještě

poslali třeba jednoho, aby mohl hrát taky. J: Šlo by to nějak i kdyby tam byl jen ten jeden druhák? I: Kdyby mu ten páták trochu pomáhal, že by mu dal tamten babu.

Marie P., 12 let 9 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. Protože dala ta vychovatelka k nim jednoho malýho. Bylo jasné, že nikoho netrefí. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Kdyby to bylo dotykem nebo že kdyby házel, tak by ostatní museli stát, aby mu neutekli. J: Ještě něco tě napadá? M: Ne.

Martin O., 12 let 9 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. Druhák je oproti pátákům slabší, je to těžký pro něho. Podle mě mu tu babu dávali schválně, aby mohli odpočívat a smát se mu. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: No aby trochu tomu druhákovi, aby mu to zlehčili, aby mohl mít šanci. Aby neběhali od něj tolik daleko, aby to pro něj bylo taky trochu zábavný. J: Ještě něco tě napadá? M: Že by s tím druhákem byl ještě jeden páták baba, aby si pomáhali.

Jana S., 12 let 7 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Ne. J: Proč? Ja: Protože neběhá tak rychle jako ty starší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? Ja: Nevím. J: Zkus to vymyslet. Tak, aby mohl ten druhák hrát s těma pátákama. Ja: Mohli by udělat menší hřiště. J: Pak by to bylo spravedlivější? Ja: Jo. J: Ještě něco tě napadá? Ja: Mohli by mít taky víc balonků.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Chápou principiální nerovnost v míře obratnosti a tuší nerovnost šancí na předání Baby. Jejich návrhy na úpravu pravidel jsou v souladu s principem spravedlnosti slušnosti a jejich zavedením by vzniklo napětí ve hře, tedy napětí v tom, zda bude Baba předána. Tito žáci se orientují ve fungování spravedlnosti rovnosti v této hře. Navrhují např. zmenšení hřiště, čímž by měli pátáci méně prostoru k úniku a druhák by je mohl lépe zasáhnout. Stejný cíl sleduje úprava

Marie P., že když druhák v roli baby střílí, všichni musí stát a nesmí utíkat. Také navrhuje přidat k druhákovi nějakého pátáka, aby mu pomohl. Toto řešení můžeme považovat za formálně adekvátní, protože by se tím do jisté míry nerovnost opravdu vyrovnala. Tito žáci mají koncept technických pravidel, se kterým umí přiměřeně manipulovat.

3.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh aby pátáci svou neobratnost jen předstírali)

Petra S., 12 let 9 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: Protože jakoby furt je tam ta síla, že pátáci mají navíc, jsou lepší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Oni by se mu měli přizpůsobit, aby ten druhák je taky mohl vybit. J: Ještě něco tě napadá? P: Asi ne.

Monika L., 12 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože je tam nejmladší a jedinej, nemá šanci proti těm starším. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Ta družinářka ho tam neměla posílat a oni mohli být trochu mírnější, aby mohl utéct a tak. J: Ještě něco dalšího by se dalo udělat? M: Asi ne, nevim.

Radka E., 13 let 1 měsíc, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. Protože druhák nemůže doběhnout pátáky, protože jsou rychlejší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Pátáci by museli běhat pomalejc. J: Ještě něco by se dalo vymyslet? R: Nic mě nenapadá.

Marek D., 12 let 6 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Nebylo. J: Proč? M: Protože ty pátáci jsou starší a rychlejší a druhák neměl v podstatě šanci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější?

M: No ty pátáci by měli bejt samozřejmě trochu, neměli by sprintovat a dát mu taky nějakou šanci. J: Ještě něco dalšího? M: No vůbec ho tam paní učitelka neměla posílat.

Adéla P., 12 let 1 měsíc, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Moc ne. Protože byl mladší a oni byli všichni starší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že při babě by nebyli tak rychlý, ale zpomalili by. J: Ještě něco tě napadá? A: Asi ne.

Natálie A., 12 let 10 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? N: Ne. J: Proč? N: Protože byli starší a šlo jim to líp. Tomu mladšímu to nešlo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? N: Že by to dítě hrálo s druhákama a ne s pátákama. J: Šlo by to nějak udělat, aby hráli společně? N: Že by nebyli tak rychlý. J: Jak by to vypadalo? N: Aby mu taky dali nějakou šanci.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Tuší také, že na základě principiální nerovnosti v míře obratnosti se snižují šance druháka předat Babu. Tuto situaci ale žáci navrhují řešit tím, že by pátáci nechali druháka předat Babu, nechali se vybít. Toto pravidlo sice ve hře již od začátku funguje, ale pouze nevyřčeně. Pokud by bylo toto pravidlo explicitně dané, hra by měla pouze rituální formu, postrádala by ono napětí v šanci na předání Baby. Proto bylo nutné tyto odpovědi oddělit od těch v předchozí kategorii. Ovšem i zde se dá říct, že tito žáci mají koncept technických pravidel, se kterým umí manipulovat.

3.2.2 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Adam K., 13 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: To už spravedlivý prostě nebude, když je tam jenom jeden. Prostě bude slabější. J: A dalo by se to nějak udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že by tam poslala paní družinářka ještě jednoho druháka k těm pátákům. J: Dalo by se nějak udělat, aby tam byl jenom ten jeden? A: Tak by pátáci střídali jednoho a ten druhák... nebo že by pátáci neběhali a mohli by jenom chodit, že by je mohli stihnout, to by třeba mohli. Jenom chodit. J: Ještě něco tě napadá? A: Přemejšlim, přemýšlim. Asi takhle.

Nela R., 12 let 11 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? N: Ne. J: Proč? N: Protože to dítě z druhé třídy neumí pořádně házet ani chytat. Ale ty pátáci jak jsou na to zvyklý, tak se umí dobře vyhýbat a tak. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? N: Buď tam dát víc druháků nebo tam nedávat vůbec toho druháka. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohl ten jeden druhák hrát s těma pátákama? N: Asi jo, ale musel by být ten druhák víc naučenej.

Eva L., 13 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. J: Proč? E: Protože ten druhák byl sám. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Dát tam víc dětí druháků. J: A kdyby to nešlo, mohl by hrát jenom jeden druhák s pátákama? E: Nebo vyřadit, aby byl jeden proti jednomu. J: To by se asi nedalo úplně hrát. Šlo by to nějak, aby mohli hrát všichni? E: Aby byl ten druhák větší. Nebo nevim.

Ondra P., 13 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. J: Proč? O: Protože zase ty pátáci jsou větší a třeba se i vyhnou líp. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: Dát tam víc těch

druháků. J: Jde to nějak udělat jen s tím jedním? O: Nemuseli to předávat míčkem, ale jenom se třeba dotknout. J: Pak by to bylo spravedlivější? O: Asi o trošku, ale furt moc ne. J: Dalo by se udělat něco dalšího? O: Hráli by jenom pátáci. J: Napadá tě, jak to udělat, aby hráli dohromady? O: Ne.

Pavel M., 14 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Nebylo. Protože zase, jsou starší a větší, větší síla a dohoz. Síla v tý ráně. A nevím. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Pro ty druháky aby měli třeba víc kroků. J: Ale při babě všichni běhají. P: No tak nějakým způsobem to ulehčit tomu druhákovi. Třeba zlehčit ty míčky, nevím. J: Ještě něco tě napadá? P: Ne.

Michal S., 13 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože ty druháci házou hůř a pátáci jsou rychlejší. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? M: Druháci by měli víc míčků, víc střel. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Jo. J: Ještě něco by se dalo dělat? M: Už nevím.

Radim K., 12 let 5 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. J: Proč? R: Protože byl druhák proti pátákům. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Asi aby mohla ta baba udělat víc kroků a aby nemusela běhat pro ten míč, aby jí ho někdo hodil. A už nic.

Tito žáci prohlašují situaci za nespravedlivou a tuší, že díky nerovnostem v obratnosti druháků a pátáků vzniká nerovná šance na předání Baby. Ve fungování spravedlnosti rovnosti se ale orientují pouze částečně, protože pravidla upravují tam, že se nerovnost v obratnosti jednoznačně nevyrovnává. Žáci navrhují například přidání více druháků do hry, čímž se ale jejich obratnost nevyrovná, navíc by to mohlo vést k vytvoření podskupiny a pátáci by si pravděpodobně moc nezahráli. Také navrhují, aby pátáci běhali pomaleji nebo stáli, když bude mít druhák babu. Tím se ale ze hry ztrácí požadované

napětí z předávání baby. Zajímavé pravidlo navrhuje Michal S, který by dal druhákům více míčků. Tím by se sice nerovnost v obratnosti vyrovnala, ale hra Baba stojí právě na tom, že je ve hře pouze jeden balonek, který koluje. Toto kolování by bylo vícero balonky narušeno. Tito žáci nemají koncept formálních technických pravidel, se kterými by uměli přiměřeně manipulovat.

3.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí, je navržena separace druháků a pátáků nebo trénink pro ty méně obratné)

Lucie A., 12 let 4 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. Protože druhák je menší než pátáci a ty jsou rychlejší. Ten druhák je pomalejší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Že by místo druháka tam dala pátáka. J: Šlo by to nějak udělat, aby tam mohl ten druhák s nima hrát? L: Asi jo. J: Napadá tě jak? L: Nevim.

Lucie A. sice prohlašuje situaci ve hře za nespravedlivou a také chápe principiální nerovnost v obratnosti, avšak nenapadne ji žádné jiné řešení, než separace druháka a pátáků. Není schopna vymyslet takovou možnost, kde by druhák s pátáky mohl hrát. Lucie A. nemá koncept technických pravidel, se kterými by byla schopna přiměřeně manipulovat.

4. Hra: Horký brambor

4.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – adekvátní náprava situace (návrh v souladu s technickým konceptem závislosti zdařené přihrávky)

Adam K., 13 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: No, kdyby pátáci nedávali třeba takový rány, aby to mohli chytit, kdyby to na něj chtěli hodit. A kdyby to nešlo, tak bych je rozdělil, aby pátáci hráli

sami a druháci, oni jsou vlastně jenom tři. Nebo bych dal menší míč třeba, aby to bylo stejný. Pro pátáky by to bylo těžký a pro ty druháky lehčí, což je pak už spravedlivý. Aby to měli pátáci těžší. J: V téhle hře jde vlastně všem o to, aby to nespadlo. A: Tak pátáci, aby se snažili házet ty menší rány no.

Adéla P., 12 let 1 měsíc, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Asi moc ne. J: Proč? A: Protože byli mladší no. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Že by jim to zkoušeli házet tak, aby to bylo snadnější chytit.

Lucie A., 12 let 4 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. Protože ty pátáci házeli líp a větší rány. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Že by házeli menší rány. J: Ještě něco dalšího tě napadá? L: Ne.

Ivo J., 13 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. Měla to udělat jako že by třeba... těm druhákům, aby to mohlo spadnout a pak by to hodili. Nebo že by pátáci museli házet menší, aby se jim to líp chytalo. J: Ještě něco tě k tomu napadá? I: Nebo si to mohli kutálet po zemi. To je všechno.

Radka E., 13 let 1 měsíc, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. Druháci jak jsou ještě malí, tak neumí moc házet a chytat. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Že by museli házet pomalejc a opatrně.

Marek D., 12 let 6 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Nebylo. Protože ty pátáci maj větší tu, když to tak řeknu, ty druháci jsou víc neohrabanější. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Pátáci by měli být mírnější a třeba jim i trochu pomoci. Vysvětlili by jim to pořádně a naučili je to. J: Ještě něco tě k tomu napadá? M: Ne.

Marie P., 12 let 9 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. Protože oni jako neumí chytat. Nějaký asi jo, ale tyhle ne. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Zase každá třída by hrála svoje kolečko, nebyli by promíchaný. J: Šlo by to nějak udělat, aby hráli takhle promíchaně? M: Že by byli opatrný na ně, aby to chytili. J: Ještě něco tě napadá? M: Ne.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Rozumí principiální nerovnosti v obratnosti a zároveň rozumí tomu, že (ne)spravedlnost je v této chvíli synonymem pro dobrou či špatnou spolupráci. Navrhují, aby pátáci dávali menší rány, což je zcela adekvátní. Podle těchto odpovědí vidíme, že žáci mají koncept technického zprostředkování závislosti zdařené přihrávky na spolupráci v obratnosti.

4.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo nápravu nerovnosti v obratnosti formálně jednoznačným způsobem nevyrovnává)

Ondra P., 13 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Asi ne. J: Proč? O: Protože ty druháci jsou prostě, mají malý ruce a neumí chytat ten balonek byl i malej třeba. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? O: Oni jako vypadli, když jim to spadlo? J: Nevypadli. O: Tak tam dát víc druháků, ale jako... nebo vzít větší míč, aby se druhákům líp chytalo. J: Ještě něco tě napadá? O: Ne.

Natálie A., 12 let 10 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? N: Ne. Protože byli mladší, tak jim to nešlo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? N: Že by ti druháci hráli s druhákama. J: Šlo by to nějak udělat, aby hráli s pátákama? N: Že by šli do menšího kruhu, aby nemuseli házet tolik do dálky. J: Ještě něco tě napadá? N: Asi ne.

Nela R., 12 let 11 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? N: Ne. Protože ti druháci neuměj chytat ani házet a ty pátáci maj větší sílu, tak musí dávat větší rány. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? N: Buď tam nebudou hrát ty druháci nebo jich tam bude víc. J: Šlo by to nějak udělat i jen s těma třema, co tam hráli? N: Asi ne. J: Zkus ještě přemýšlet, jestli tě něco nenapadne. N: Naučit druháky líp házet a chytat. J: Ještě něco tě napadá? N: Ne.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou a zdá se, že mají adekvátní koncept toho, na čem mají hráči této hry společný zájem – aby jim míček nespádl. Pravděpodobně taktéž mají koncept technického zprostředkování závislosti nezdařené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků, ale jejich návrhy bohužel dobré spolupráci napomáhají jen potenciálně. Jedná se o návrhy, že by se kruh zmenšil, nebo by hrálo více druháků, či by se házelo s větším míčem.

4.2.2 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci (jen globální) – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo nápravu nerovnosti v obratnosti formálně jednoznačným způsobem nevyrovnává)

Radim K., 12 let 5 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? R: Ne. Protože jsou tam druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? R: Že by mohli držet třeba ten balonek 3 vteřiny. J: Ještě něco tě napadá? R: Už nic.

Pavel M., 14 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Jako dá se říct, že to je spravedlivý. Prostě jenom hrajou horkej brambor. To se stane, že to spadne. J: Ale pro druháky je to prostě těžší, jak bys to udělal, aby jim to nepadalo? P: Dal bych jim delší čas. Prostě bych jim to ulehčil, to je asi všechno.

Monika L., 12 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. Protože prostě tam jsou zase mladší a třeba tak dobře chytat a házet neumí. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Měli by je naučit házet taky tak. No a... J: Ještě něco dalšího? M: Asi aby to neházeli tak moc rychle, že to nemusí házet moc rychle. J: Ještě něco tě napadá? M: Ne.

Martin O., 12 let 9 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne, protože ty pátáci určitě házeli velký rány. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Mohli jim dát větší čas. Protože ty druháci nemají tak dobrej chyt jako ty pátáci. J: Ještě něco by se dalo udělat? M: Asi ne.

Petra S., 12 let 9 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. Protože jakoby zase ta síla. Pátáci maj navíc všechno. Prostě by je mohli ty pátáci nechat, nebo jim pomoci. To by pak bylo lepší. Ale nejlepší by bylo, kdyby hráli sami. J: Ještě něco tě napadá? P: Ne.

Tito žáci prohlašují většinou situaci ve hře za nespravedlivou, což ale nehraje v tomto případě velkou roli, protože se v herní situaci orientují pouze globálně. Správně tuší nerovnost obratnosti mezi druháky a pátáky, ale soustředí se na neobratnost druháků bez ohledu na princip spolupráce. Navrhují například více času pro druháky, že by balonek mohli držet až 3 vteřiny. Nemají koncept technického zprostředkování závislosti nezdařené přihrávky na špatné spolupráci v obratnosti ze strany pátáků.

4.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – chybí adekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a pátáků)

Michal S., 13 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Neumí chytat druháci. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? M: Nevim. J: Zkus to vymyslet, předtím ti to šlo hezky. M: Druháci by házeli druhákům a pátáci pátákům. J: Ještě něco jinýho tě napadá? M: Že by u druháků nevadilo, kdyby to spadlo. Že by se to nepočítalo. To by bylo drobet spravedlivější.

Jana S., 12 let 7 měsíců, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Ne. J: Proč? Ja: Protože ty menší to nemohli chytit a těm větším to šlo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? Ja: Mohli by hrát druháci spolu a pátáci spolu. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohli hrát všichni dohromady? Ja: ... J: Druháci s pátákama?! Ja: Nevim. J: Napadá tě něco? Ja: Ne.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Ve výsledku to je ale nepodstatné, protože navrhuji rozdělení druháků a pátáků, čímž je popřen princip spolupráce mezi druháky a pátáky, na kterém hra funguje. Přestože se tedy zprvu zdá, že mají koncept toho, na čem mají hráči společný zájem a koncept technicky zprostředkované závislosti nepovedené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků, žádná adekvátní náprava pravidel je nenapadne.

4.3.2 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (zapojení představy, že jde o soutěž) – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo jeho podstatou je střet zájmů)

Iveta M., 13 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Asi taky moc ne. J: Proč? I: Protože taky, jsou šikovný, ale moc jim nejde to chytání. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Buď by se to u nich nepočítalo, nebo prostě by nehráli. Že by je tam družinářka nedala. J: Šlo by to ještě nějak, aby mohli hrát taky? I: Že by jim to teda nepočítali nebo prostě, no nevím. J: Co tě napadlo? I: Aby jim to třeba moc neházeli, ale to mi přišlo takový...

Iva K., 12 let, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? I: Ne. J: Proč? I: Protože ty děti z druhý třídy to neumí tak jako ty z pátý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? I: Že by měli menší rozestup než ty ostatní mezi nima. Jinak nevím.

Iveta M. a Iva K. se v principu spolupráce, který hraje v této situaci roli vůbec neorientují. Nemají koncept technicky zprostředkované závislosti nepovedené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků. Myslí si, že se ve hře vypadává.

4.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit princip, který v uvažování používá) – chybí adekvátní náprava pravidel

Eva L., 13 let 2 měsíce, 7. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ne. J: Proč? E: Protože to pátáci házeli tak, aby to těm druhákům spadlo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Vynadat pátákům. Nebo jim dát poznámku. Nebo ředitelskou důtku. J: Aha. Jak to udělat přímo v té hře, aby mohli hrát společně? E: Nevím.

Eva L. sice považuje situaci za nespravedlivou, ale v tuto chvíli jsou její odpovědi nejméně orientované. Eva L. předpokládá, že to páťáci házeli schválně tak, aby to druhákům padalo, takže by bylo nejlepší jim vynadat.

9. třída

1. Závod: hra Král lovců jelenů

1.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel

Dan J., 15 let 2 měsíce, 9. třída.

J: Bylo to spravedlivé? D: No, ne. J: Proč? D: Protože byli mladší. Ty druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Aby hráli druháci s druhákama a pátáci s pátákama. J: Šlo by, aby mohli hrát druháci s pátákama společně? Tady hraje každý sám za sebe, všichni se postupně střídají v roli jelena. D: Tak aby druhákům dali víc pokusů. J: Pak by to bylo spravedlivější? D: Jo. J: Ještě něco dalšího tě napadá? D: Ne.

Martin S., 14 let 4 měsíce, 9. třída.

M: Jakože je tam poslala? (pozn. ujišťuje se, zda tam ty děti poslala paní učitelka z družiny) J: Jo. Bylo to spravedlivé? M: Asi ne. Ty 3 děti, to je velké věkové rozdíly. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Že by měli druháci víc životů, teda víc, třeba 2 balonky nebo něco takovýho, že by měli něco navíc. J: Ještě něco tě napadá? M: Ne, jen aby měli víc balonků, aby se to trochu vyrovnalo.

Petr V., 14 let 2 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ve své podstatě to bylo spravedlivé, ale nebylo to fér pro ty druháky, protože jsou mladší a jelikož jsou mladší, tak to tolik neumí házet. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Že by se jim daly třeba dva míčky, že by měly dva hody. J: Ještě něco tě napadá? P: Ještě by mohli stát blíž.

Monika Š., 14 let 5 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: No, jakoby podle toho, jak se ty ostatní děti snažily se třeba i nechat. Takže bych je nechala, aby si zkusily trefit jako první, aby měli větší možnost zásahu jakoby. J: A bylo to teda spravedlivé nebo ne? M: To je těžký říct, spíš asi ne. J: Dalo by se udělat ještě něco, aby to bylo spravedlivější? M: Jakoby nechat ty druháčky, aby si zkusili trefit víckrát a mohli by jít i blíž nebo takhle. J: Ještě něco dalšího? M: Asi všechno.

Filip S., 15 let 7 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Ne. J: Proč? F: Protože přece jenom jsou ty páťáci starší. Takže maj potom jakoby víc natrénováno, takže.... J: A co by se podle tebe dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? F: No třeba že by nějaký ty páťáci se vyrovnali s druhákama. Nebo by si vzali víc těch druháků. J: Napadá tě ještě něco? F: Že by měli víc hodů ty druháci. J: Ještě něco tě napadá? F: Ne.

František M., 14 let 2 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Nebylo. Protože ty děti byli menší a neměli moc šanci. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Aby s nima nehráli. J: Šlo by to nějak udělat, aby spolu mohli hrát? F: Aby měli nějaký výhody. Jako v tý hře, nějaký usnadnění. J: Napadají tě nějaký? F: Ne. J: Zkus to vymyslet. F: Že by byli třeba blíž, nebo by měli víc pokusů na házení.

Eliška R., 15 let 3 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: No já si myslím, že ty druháci ani tak moc nehráli, že to fér nebylo. Že jim měli dát třeba tu čáru blíž k tomu, aby měli šanci se víckrát trefit. J: Pak by to bylo spravedlivější? E: Jo, starší dál a mladší blíž. J: Napadá tě ještě něco? E: Že by třeba ty starší měli míň hodů a mladší víc hodů. Nebo by se jeleni pro ty menší mohli pohybovat jenom pomalu nebo by tu čáru měli menší.

Děti zařazené do této kategorie popisují jako nespravedlivou. Rozumí principiální nerovnosti, která je v oblasti obratnosti a tuší, že tím vzniká principiální nerovnost v šanci na výhru. Dalo by se říct, že se orientují v tom, jak funguje spravedlnost v této hře. Návrhy, které předkládají proto, aby byla hra spravedlivější, jsou v souladu s principem spravedlnosti slušnosti. Pravidla upravují tím způsobem, že poté vzniká ve hře napětí v šanci na výhru. Konkrétně jsou to například úpravy jako dát druhákům čáru blíže (tedy zkrácení vzdálenosti, nebo aby se druhákovi lépe mířilo), dát druhákům více hodů (opět se tím zvýší jeho šance). Můžeme říct, že tito žáci chápou princip spravedlnosti a také mají koncept technických pravidel, se kterými umí přiměřeně manipulovat a upravovat je podle potřeb.

1.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Dana M., 14 let 6 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: Protože žejo, byli mladší, tudíž neumí tak házet. J: Co by se podle tebe dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Namixovat se? J: Tady už ale vlastně hráli namixovaný, nehraje se tu na týmy. D: A jakoby střídali se i že jeden je jelen a tak? J: Jo, střídali se i v tom jelenovi. Tak jak by to šlo udělat? D: Že by byli ty starší k těm mladším mírnější. J: Ještě něco dalšího tě napadá? D: Asi ne.

Michal J., 15 let 4 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivý? M: Nebylo. J: Proč? M: No protože těm druhákům je třeba kolem 7- 8 a těm pátákům třeba 12, takže maj větší ty fyzický předpoklady pro nějakou tu hru. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Aby se třeba promíchali. Ty pátáci s druhákama, že by nebyli jenom ty druháci proti pátákům. J: Ale oni tady vlastně promíchaný byli, protože se v jelenovi měnili, nehráli na družstva. M: Tak třeba aby druháků bylo víc. J: Ještě něco tě napadá? M: Ne.

Zuzka S., 15 let 7 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? Z: To si myslím, že ne. Protože, no to je těžký vysvětlit.. J: Zkus to nějak vysvětlit. Z: No prostě, když jsem to poslouchala, tak si myslím, že to nedává logiku. J: (čtu jí to znovu) Z: No oni byli vlastně ty pátáci starší a silnější než ty druháci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? Z: No, já kdybych byla páták, tak bych je nechala ty druháky, aby vyhráli oni, protože jsou mladší a nemají tolik síly. J: Takže je měli nechat vyhrát? Z: Jo. J: Ještě něco tě napadá, co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? Z: No, už mě nic nenapadá.

Pavčina E., 14 let 1 měsíc, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Mmm, ne. Protože byli menší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Aby jich bylo třeba víc. J: Ještě něco tě napadá? P: Nevím.

Tito žáci také prohlašují, že je hra nespravedlivá. Rozumí tedy principiální nerovnosti, která v obratnosti je, a tuší, že tím vznikají i principiální nerovnosti v šanci na výhru. Už se ale zcela správně neorientují v tom, jak funguje ve hře spravedlnost rovnosti. Tito žáci upravují pravidla tak, že se tím vlastně nerovnost v obratnosti nevyrovnává – neřeší to zvýhodnění, kterou pátáci mají díky lepší obratnosti. Jde o návrhy typu dát do hry více druháků nebo nechat druháky vyhrát. Odpovědi nám naznačují, že žáci nemají přiměřený koncept pravidel, ani s nimi nedokážou manipulovat.

1.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a pátáků)

Michaela K., 14 let 10 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: No, ne. Protože byli mladší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Možná je jako rozdělit, ty druháky a pátáky. J: No, oni ale vlastně už promíchaný jsou a hraje každý sám za sebe. Napadá tě, co by se dalo udělat? M: Ne.

Silva K., 14 let 10 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Nebylo, kvůli tomu, že tam byli ty druháci o tři roky mladší lidi jakoby. Takže u nich je to jiný. To dítě je v jiným stádiu a trochu vyspělejší než ten druhák. Ten druhák je pomalu školka ještě a ten páták je druhej stupeň skoro. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? S: Já bych to rozdělila, aby v každý bylo stejně starých lidí, aby se rozdělili. J: Šlo by to udělat, aby mohli hrát společně? Protože tady je vždy jeden jelen a ostatní na něj střílí. S: No tak to vůbec není spravedlivá hra, já bych dala spíš jinou hru. Aby se to rozdělilo spravedlivě. J: Tady by to nešlo udělat? S: Asi ne.

Jana M., 14 let 5 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Ne. J: proč? Ja: Když dali ty pátáky k druhákům, tak ty druháci neměli šanci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? Ja: No, rozdělit to na skupinky, aby to bylo namíchaný. J: Tady už vlastně namíchaný jsou, hrajou všichni společně. Šlo by to ještě nějak jinak? Ja: No, teď nevim. Nic mě nenapadá.

Eva M., 14 let 9 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Nebylo. J: Proč? E: Protože ty pátáci jsou starší, mají víc tí síly a tak. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Aby se namíchali pátáci a druháci. J: Oni už vlastně v téhle hře jsou. Každý hraje sám za sebe a hrají dohromady. E: Tak aby to bylo rozdělené na dvě skupiny. Aby druháci stříleli na druháky a pátáci na pátáky. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohli hrát dohromady a aby to bylo spravedlivější? E: Nevim.

Dominik A., 14 let 10 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivý? D: Moc spravedlivý to asi nebylo, protože ty druháci jsou mladší než ta pátá třída. A je jasný, že musí, nebo nemusí, ale vyhrává ten silnější. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? D: Dal bych tam stejně starý děti. J: Šlo by to nějak udělat, aby hráli pátáci s druhákama? D: Tak že by některý pátáci šli k druhákům.

J: Jenže tady hrajou všichni dohromady. Nehraje se na týmy. D: Tak by to nešlo udělat.
J: Opravdu ne? D: Ne.

Libor M., 14 let 9 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne, protože ty pátáci byli starší a uměli třeba líp házet než ty druháci. J: A co by se podle tebe dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: No rozdělit to, aby hráli pátáci neházeli na ty mladší. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohli ty druháci hrát s pátákama dohromady? L: Jo, šlo. Aby ti druháci jenom házeli na pátáky a ty pátáci aby se nesnažili jako moc vyhrát no. J: Šlo by to nějak udělat, aby se všichni střídali a házeli všichni? L: Asi by to šlo. Ty druháci by se museli víc snažit. J: Dobře, ještě něco tě napadá? L: Asi ne.

Tito žáci sice prohlašují herní situaci za nespravedlivou a také tuší, že je ve hře principiální nerovnost v obratnosti, takže nemají všichni stejné šance na výhru. Když se ale ptáme na řešení, jediným nápadem zde je, že se musí druháci a pátáci rozdělit. Nejsou schopni vymyslet takové pravidlo, aby mohli hrát společně. Odpovědi naznačují, že tito žáci nemají přiměřený koncept pravidel, se kterým by uměli manipulovat.

1.3.2 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (zdůraznění pouze jednoho herního principu) – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržen trénink pro ty méně obratné)

Aneta K., 14 let 6 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Podle mě jo. J: Některý děti mi dneska říkaly, že to vůbec spravedlivé nebylo, napadlo by tě, proč to říkaly? A: No protože jsou starší pátáci no, ale já si myslím, že kdyby ty druháci chodili někam na nějaký sport, tak by mohli mít stejnou jako... mohli by být stejně dobrý. J: To jo, ale v tomhle příběhu jim to zrovna nešlo. Bylo to pro ně spravedlivé? A: Myslím, že jo.

Ondra J., 15 let 11 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Nebylo. J: Proč? O: Protože jsou v podstatě mladší, tím pádem tomu nemusí tolik rozumět jako ti pátáci. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: V podstatě vysvětlit jim ty pravidla tak, aby to pochopili. Ještě předtím, než začnou hrát. J: A co kdyby to nepomohlo a stejně jim to nešlo ta hra? O: Aby jim třeba nějaký páták radil a pomáhal s tím. Jak hodit a tak. J: Pak by to bylo spravedlivější? O: Jo.

Adam M., 15 let 3 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Jestli to bylo fér jo? Podle mě jo. J: Proč? A: Protože i když byli menší a mladší, tak i menší a mladší může být lepší než ten vyšší a starší a větší. J: To jo, ale tady se jim fakt nedařilo vyhrát. A: No, takže nebyli, ale jako, mohli být. J: Většina dětí mi totiž říkala, že to fakt spravedlivé nebylo, tak co myslíš? A: Já bych to přirovnal k tomu, že mám kamarádku, co chodí do 5. třídy a já běhám hasiče dýl než ona, ale ona to umí líp. Takže si myslím, že i když jsou mladší, tak měli šanci vyhrát. Takže si myslím, že je to fér.

Aneta K. a Adam M. popisují situaci jako spravedlivou a Ondra J. sice jako nespravedlivou, ale dále uvádí, že je to tím, že tu hru druháci nechápou. Všichni tři zdůrazňují vlastně princip spravedlnosti rovnosti. Tito žáci nejsou citliví k principiální nerovnosti v šanci na výhru. Konceptem pravidel se vůbec nezabývají.

2. Zápas: hra Bitva s balonky

2.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel (návrh zaměřený na jednotlivce)

Dan J., 15 let, 9. třída.

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: Protože jsou mladší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Tak je nakombinovat spolu, aby byli pátáci a druháci spolu, pak by to bylo spravedlivý. J: Ještě něco tě napadá? D: Nevím, třeba že by druháci měli život navíc, dál asi nic.

Petr V., 14 let 2 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: To je v podstatě stejný jako předtím. Dalo by se to zlepšit, druháci by mohli mít víc životů, nebo víc míčků. Kdyby byli blíž, to by nebylo fér, protože by zase mohli ti pátáci, byli by taky blíž a bylo by to spíš vyrovnání pro oba. Ale ty druháci by mohli mít teda víc míčků a životů. J: Šlo by udělat ještě něco dalšího? P: Že by je namíchali. Namíchali by se pátáci a druháci. To je všechno.

Monika Š., 14 let 5 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Určitě ne, měly by se ty týmy namíchat, aby byly průměrně stejný. Jakože dát do jednoho týmu 5 pátáků a 5 druháků. J: Ještě něco tě napadá? M: Možná kdyby byli teda zvlášť, tak třeba dát druhákům víc balonků, aby měli víc možností zásahu nebo jim dát víc životů. J: Ještě něco dalšího? M: Asi ne.

Michal J., 15 let 4 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Protože jsou furt mladší. J: Co by se teda dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Teď by se mohli promíchat, teď by to šlo. J: Ještě něco tě napadá? M: Třeba ty druháci by mohli mít víc pokusů na ten hod. J: Ještě něco dalšího? M: Ne.

Eva M., 14 let 9 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivý, tahle hra? E: Nebyla. J: Proč? E: Protože zase jsou ti druháci míň silnější než páťáci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Udělat ty družstva namíchaný. Druháci s páťákama. J: Ještě něco dalšího by se dalo udělat? E: Že by ti druháci měli třeba nějakou úlevu v tý hře. Něco by mohli dělat navíc. J: Vymyslela bys něco konkrétního? E: Že by možná balonky stříleli víckrát. J: Ještě něco tě napadá? E: Už ne.

Filip S., 15 let 7 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Myslím si, že taky ne. Páťáci zase toho maj víc nahaný, tak by mohli mít třeba jenom dva ty balonky a ne tři. J: Ještě něco dalšího by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? F: Dát jim třeba nějakou život navíc těm druhákům.

Eliška R., 15 let 3 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Nebylo zase, protože byli ty starší proti těm mladším, takže byli zkušenější a zase tu dálku pro ty mladší upravit, protože nedohodí a nemůžou se tolik strefit do těch starších. A možná dát menším 4-5 hodů. A ještě nejlepší by bylo, kdyby se vyrovnali ty páťáci s druhákama, to by bylo tak nějak vyrovnaný. J: Ještě něco dalšího tě napadá? E: Asi ani už ne.

Tito žáci popisují hru jako nespravedlivou. Rozumí principiální nerovnosti v obratnosti a tuší, že tím vzniká i principiální nerovnost v šancích na výhru. Můžeme říct, že se orientují v tom, jak funguje spravedlnost rovnosti v této hře. Jejich návrhy na nápravu jsou v souladu s principem spravedlnosti slušnosti. Pravidla upravují tím způsobem, že najednou vzniká ve hře napětí v šanci na výhru. Navrhují ve většině případů životy nebo míčky navíc pro druháky. Skoro všichni žáci současně navrhnou i řešení zaměřené na skupinu – promíchat týmy. Později ale zmiňují i návrhy zaměřené na jedince, které považují za vyžadující složitější uvažování, a tak jsou zařazeni žáci do této skupiny. Dle odpovědí o nich můžeme říct, že mají přiměřený koncept pravidel, se kterým umí přiměřeně manipulovat.

2.1.2 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel (návrh zaměřený na skupinu jako celek)

Martin S., 14 let 4 měsíce, 9. třída.

J: Bylo to spravedlivý? M: Zase nebylo, protože je to ten velký věkový rozdíl. Hlavně oni nejsou tak rychlí, nemaj takovou sílu a prostě to není spravedlivý, 3 roky je hodně.

J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Třeba je nějak nakombinovat, aby půlka byla druháků a půlka pátáků. To je asi nejlepší. J: Ještě něco tě napadá? M: Ne.

Michaela K., 14 let 10 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Asi ne. J: Proč? M: Protože prostě ty druháci s těmi pátáky, to je nevyrovnaný. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: A oni hráli teda... jako... jak byla ta hra? Byli promíchaní? J: Nebyli. V jednom družstvu byli druháci a v druhém pátáci, a házeli na sebe balonkama. M: Tak tady by se měli promíchat asi. J: Pak by to bylo spravedlivější? M: Asi jo. J: Napadá tě ještě něco dalšího? M: Asi ne.

Dana M., 14 let 6 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. Zase žejo, byli mladší, tudíž neměli moc velký síly proti těm starším. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Tady by se to dalo namixovat, jakože pátáky s druhákama. J: Ještě něco dalšího by se dalo dělat? D: Nevim.

Dominik A., 14 let 10 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Tohle už by se možná dalo brát, že jo. Protože byli ty druháci, přece jen by měli umět trochu házet a není v tom takovej rozdíl v tom tom. J: Někdo z ostatních ale říkal, že to nebylo spravedlivý. Napadlo by tě, proč to říkal? D: Určitě kvůli tomu, že byli mladší. Ale druhá a pátá třída, to už není moc rozdíl... no vlastně je. Kdyby je namixovali, tak by to bylo lepší a víc vyrovnaný. J: Ještě něco dalšího by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Mohli by pátáci házet třeba jenom obouruč,

nemohli by házet jenom jednou nebo by museli házet jinou rukou, než píšou. J: Ještě něco tě napadá? D: To je asi všechno.

Aneta K., 14 let 6 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivý? A: To ne. J: Proč? A: Protože nevim, protože jsou ty pátáci silnější dohromady. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: No, namíchat se. J: Ještě něco dalšího? A: To nevim.

Adam M., 15 let 3 měsíce, 9. třída

J: Bylo tohle spravedlivé? A: Tohle už zas tolik ne, protože to bych řekl, že právě ty pátáci maj větší sílu v rukou a jsou takoví víc v tom obratný a ty druháci moc ne, tak to nemohli ovlivnit tím, co dělali. J: A co by šlo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: No míchnout to půl napůl. Dát půlku druháků a půlku pátáků. J: Ještě něco tě napadá? A: Nebo dát druháky proti druhákům a pátáky proti pátákům. J: Ještě něco dalšího? Aby mohli hrát spíš společně. A: Už mě nic nenapadá.

Silva K., 14 let 10 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Nebylo, v každým by mělo být stejně druháků a stejně pátáků. Nemělo by se to takhle.. jenom pátáci a druháci. J: Napadá tě co by šlo ještě dělat, aby to bylo spravedlivější? S: Nejdřív aby si hráli spolu jenom druháci a pak jenom pátáci. Jakoby mezi sebou stejné třídy. A nevim jak jinak no.

Libor M., 14 let 9 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Bylo to spravedlivý, i když nebyli spolu ale... J: Někdo mi dneska už říkal, že to vůbec spravedlivé nebylo. Napadlo by tě, proč to říkal? L: No protože ty pátáci umí líp házet, jsou starší no. J: A dalo by se s tím něco dělat? Aby to bylo spravedlivější? L: Kdyby tam pátáci nebyli... J: A kdyby tam byli? L: Tak je třeba promíchat, aby to bylo spravedlivý.

Ondra J., 15 let 11 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Nebylo. Protože by to mělo být rozdělený spíš tak, že by druháci měli mít družstvo proti druhákům, a naopak pátáci proti pátákům. Tím pádem by to bylo o hodně spravedlivější. J: Dalo by se to nějak udělat, aby mohli hrát společně? O: Dalo by se to udělat tak, že by pár pátáků bylo s druhákama a naopak. J: Ještě něco tě napadá? O: Ne.

František M., 14 let 2 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé, ta hra? F: Ne. J: Proč? F: Protože byli mladší. Mohli by se třeba promíchat mezi sebou, že by ty týmy byly smíšený. J: Ještě něco tě napadá? F: Ne.

Jana M., 14 let 5 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Nebylo. J: Proč? Ja: No zase pátáci proti druhákům, to není fér prostě. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? Ja: No... prostě namíchat to, aby to bylo aspoň fér trošku. J: Ještě něco dalšího? Ja: Teď nic... počkejte. Namíchat to a... no prostě jenom namíchat to, nevím co by tam ještě mohlo jít.

Pavčina E., 14 let 1 měsíc, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. J: Proč? P: Protože byli mladší, že jo, takže jim to třeba nešlo tolik. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Kdyby jich bylo míň těch v pátý třídě. Protože těm druhákům to nejde tolik. Tak těch aby bylo víc. J: Ještě něco by šlo vymyslet? P: Nevím. Že by se nějak promíchali, jde to? Že by byli druháci s pátákama. J: Jde to, ještě něco tě napadá? P: Ne.

Tito žáci popisují hru jako nespravedlivou. Rozumí principiální nerovnosti v obratnosti a tuší, že tím vzniká i principiální nerovnost v šancích na výhru. Můžeme říct, že se orientují v tom, jak funguje spravedlnost rovnosti v této hře. Jejich návrhy na nápravu jsou v souladu s principem spravedlnosti slušnosti. Pravidla upravují tím způsobem, že najednou vzniká ve hře napětí v šanci na výhru. Navrhují řešení týkající se celé skupiny,

jehož cílem je vlastně vyrovnat síly obou skupin. Toto uvažování je jednodušší než uvažování v rovině individuální. Dle odpovědí o těchto žácích můžeme říct, že mají přiměřený koncept pravidel, se kterým umí přiměřeně manipulovat.

2.3.4 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (dítě se buď neorientuje, nebo není možné určit morální princip, který k uvažování používá) – chybí formálně adekvátní náprava pravidel

Zuzka S., 15 let 7 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? Z: Myslím, že jo. J: Proč myslíš, že jo? Některé děti mi říkaly, že to vůbec spravedlivé nebylo. Z: Hm... J: Proč myslíš, že to říkaly? Z: Když tak přemýšlím, asi mají pravdu, protože když hrají tu hru... říkáte dvě družstva... no tak... vůbec nevím. J: Je to teda spravedlivé nebo ne? Z: Řeknu vám pravdu jo? Tohle vůbec netuším, jestli je to spravedlivý nebo ne.

Zuzka S. přiznává, že se vůbec neorientuje v tom, zda je hra spravedlivá nebo ne. Dle odpovědí vidíme, že celkově herní situace je pro ní velmi nepřehledná, nevyzná se v ní a nedokáže

3. Hra: Baba s balónkem

3.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně adekvátní náprava pravidel

Dominik A., 14 let 10 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. Protože je mladší, to se nedá hrát tahle hra se staršíma. Musela by ta učitelka říct, že můžou chodit v okruhu jen třeba tři metrů okolo něj a že se nesmí pokračovat třeba, že musí jenom stát a uhýbat jenom. Pak by to bylo spravedlivý,

že by ho trefili do nohy a takhle. J: Ještě něco dalšího tě napadá? D: No, co by mohli udělat... mohli by mít zavázaný oči, ale to je asi všechno.

Petr V., 14 let 2 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Nebylo úplně. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Buď bych malým dal třeba víc míčků, třeba 3 míčky. Nebo že by byli třeba dva, že by se k němu přidal jeden, aby s nim hrál babu, že by měli dva míčky, že by mu pomáhal a takhle. J: Ještě něco dalšího tě napadne? P: Asi ne.

Martin S., 14 let 4 měsíce, 9. třída.

J: Bylo to spravedlivé? M: Nebylo. A nenapadá mě tady jak je rozdělit, když je tam jenom jeden. J: Zkus to vymyslet. Jak to udělat spravedlivější? M: Že by mu ten balonek někdo nosil, aby se tolik nenaběhal. Asi jenom tohleto mě napadá. Nebo že by pátáci měli vymezený prostor, kde můžou běhat, jakoby menší pole. Když bude baba ten druhák, aby měl větší šanci. To je asi všechno, co mě napadá.

Adam M., 15 let 3 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Paní družinářka je koukám chytrá. Ale neřekl bych, že to bylo až tak nespravedlivý. Jo, asi je to víc nefér než fér. A: No asi bych dal, aby hráli pátáci s pátákama a druháci s druhákama. Protože oni už maj stejně jinej pohled na ty hry a tak. A kdyby se měli promíchat, tak ten páták stejně nebude chtít pořád předávat tu babu a být honěnej. Takže nevim. Dal bych možná nějaký privilegia tomu druhákovi. Že třeba může na pár sekund zařvat a všichni zkamení. I když s tím by asi nesouhlasili pátáci no. J: Ještě něco tě napadá? A: Už nic.

Filip S., 15 let 7 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: No to nevim. Mohla tam taky dát někoho, kdo to umí hrát líp. J: To jo, ale tady zrovna hrál druhák, který to moc neuměl. Bylo to spravedlivé? F: Ne. Druhák byl slabší. J: Co by se s tím dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? F: Aby ty

pátáci měli třeba když on bude mít babu, tam by měli menší hřiště. J: Ještě něco tě napadá? F: Ne.

Tito žáci prohlašují, že hra není spravedlivá. Rozumí principiální nerovnosti v obratnosti a také tuší, že nemají všichni rovné šance na předání baby. Dalo by se teda říct, že se orientují ve fungování spravedlnosti v této hře. Pravidla se snaží upravovat způsobem, který zajistí druhákovi větší šance na předání baby. Zmiňují možnost zmenšit pole, aby se druhák lépe trefil nebo možnost zakřičet nějaké slovo, které znamená, že všichni zkamení. Odpovědi naznačují, že mají žáci k principům spravedlnosti přiměřený koncept pravidel, a dokážou s ním přiměřeně manipulovat.

3.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh aby pátáci svou neobratnost jen předstírali)

Michaela K., 14 let 10 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: No nebylo. Protože byl menší a pomalejší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Tak, ty pátáci by asi neměli běhat tak rychle. J: Ještě něco dalšího by se dalo udělat? M: No, tak s nima nemusí hrát ne? J: On asi chtěl. M: Tak nevim.

Dana M., 14 let 6 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. Protože byl nejmladší a nemohl být tak rychlý. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Aby nehrál? J: Šlo by to nějak udělat, aby mohl hrát, kdyby moc chtěl? D: Ještě přidat nějaký další druháky. J: Co kdyby nikdo nemohl, šlo by to nějak udělat i když tam bude jen jeden? D: No, mohl, ale museli by být na něj mírnější a museli by nějak, ale to nevim.

Monika Š., 14 let 5 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Nebylo, pokud ten druhák nebyl nějak extrémně dobrej v házení, což asi teda nebyl, když se mu nepovedlo vyhrát. Takže bych se snažila třeba jakoby napodobit, že prostě jakoby se nedokážu tomu uhnout. Aby jen on nemusel mít tu babu a aby se vystřídali. Nebo prostě nevím. Když ty pátáci vlastně hráli s nim tu babu... dát mu větší šanci, že by se tomu nemohli třeba vyhýbat. Dát tam nějaký jednodušší pravidla pro toho kdo má babu.

Eliška R., 15 let 3 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Nebylo to fér pro toho druháka, protože jak je menší, tak je i pomalejší a nemá třeba šanci ho dohnat a ještě jak jsou ty pátáci rychlejší, tak ten druhák je nemůže trefit. A zase kdyby to udělali naopak, že on by... i kdyby běhal, tak by ho trefili. J: Co by šlo teda udělat, aby to bylo spravedlivější? E: Třeba hrát odděleně ty hry, že by druhák na chvíli koukal. Nebo by jich hráli víc a hráli by se svýma. J: Šlo by nějak udělat, že by hrál jeden druhák s těma pátákama? E: Že by ty pátáci třeba měli to, že by museli běhat pomalejc, třeba rychlejší chůzí, aby vystačili tomu druhákovi, aby jim vystačil. J: Ještě něco? E: Nebo když mu spadne balonek, že by museli počkat, než ho sebere a pak zase až utíkat. Pak by to bylo pro druháka spravedlivější.

Aneta K., 14 let 6 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Asi ne no. J: Proč? A: Přecejen byl malej, proti velkejm dětem. To je nefér. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? A: Mohli by tam být víc mladších dětí no, namixovat to zase. Nebo ty pátáci by mohli být jakoby, jemnější vůči těm menším. J: Ještě něco dalšího? A: Nevím.

Silva K., 14 let 10 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: Nebylo. Měl by si hrát jenom s druhákama. J: Dalo by se to nějak udělat, aby si mohl ten jeden druhák hrát s pátákama? S: Nevím jakoby. Aby se možná míň hejbal, jinej nápad nemám, jak to vyřešit. Ale kdyby na něj brali ohled, že je

menší a třeba se míň uhýbali, tak by to asi šlo. J: Ještě něco dalšího tě napadá? S: Asi všechno.

Libor M., 14 let 9 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: Ne. Protože byl malej a mladej proti těm pátákům. Uměl hůř běhat a neměl takovou sílu to hodit a ty pátáci mu utíkali. J: A co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Aby hráli jenom pátáci. J: Šlo by to nějak udělat, aby mohl s nima hrát i druhák? L: No, ty pátáci, kdyby jim učitelka řekla, aby se tolik nesnažili, tak by to asi šlo. Ale jinak má smůlu.

Zuzka S., 15 let 7 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? Z: Ne. Protože to je vlastně blbost, hrát s balonkem, když se baba hraje s rukou. A i tohle je blbost, že ten druhák nemohl nikomu dát babu. Protože ten páták mohl být vyšší než ten druhák. Tak jako, nemohl se trefit žejo. J: Co by šlo udělat, aby to bylo spravedlivější? Z: No vlastně běhat a podávat to jakoby rukou, ne míčem. J: Pak by to bylo spravedlivější? Z: myslím, že jo. J: Ještě by se dalo něco dělat? Z: Pátáci by měli být rozumnější a dát přednost druhákům. J: Co znamená dát přednost? Z: Vlastně nechat ty druháky jakoby dá se říct vyhrát, aby měli babu i oni...

Jana M., 14 let 5 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ja: Taky zase ne. A... Protože bych to, to bych tam toho druháka vůbec nedávala. Dala bych tam pátáka. J: Šlo by to udělat nějak, aby mohl hrát druhák s těma pátákama? Ja: No, kdyby neměl babu, ale hrál normálně, že by běhal s nima a páták by měl babu, tak by to asi šlo. J: Bylo by to pak spravedlivější? Ja: No nevim. Já bych ho dala úplně pryč. Nebo bych tam dala aspoň víc těch druháků. J: Ještě něco tě napadá? Ja: Nebo... třeba by družinářka mohla říct, aby chvíli pátáci stříleli spíš po sobě a nechali ho.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou. Chápu také principiální nerovnost díky obratnosti a tuší, že tím nejsou vyrovnané šance na předání baby. Přestože se pravděpodobně orientují ve fungování spravedlnosti rovnosti, navrhuji, aby pátáci předstírali, že jsou neobratní a zvýšili tím šanci druháků předat babu dále. Je možné, že toto pravidlo běžně u některých funguje, ale pouze nepsaně a nevyřčeně. Pokud by toto pravidlo bylo zavedeno do hry explicitně, vytratilo by se žádoucí napětí v šancích na výhru. Tito žáci s technickými pravidly hry téměř vůbec nemanipulují.

3.2.2 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrhy na nápravu nerovnosti v obratnosti ji formálně jednoznačným způsobem nevyrovnávají)

Michal J., 15 let 4 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Docela jo. J: Jo? Někdo mi totiž dneska říkal, že to vůbec spravedlivý nebylo. Napadne tě proč? M: Možná protože je mladší, ale tohle to nijak neovlivní. Ať je mu kolik chce, tak má zavázaný oči.. J: Jo počkej... M: Jo on tady nemá zavázaný oči? J: Jo, tohle je varianta, kdy je nemá zavázaný. M: No tak to nebylo fér potom. J: A co by se teda dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Aby mu dali nějakou výhodu, třeba aby měl víc míčků. J: Ještě něco dalšího tě napadá? M: Ne.

Eva M., 14 let 9 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Asi taky ne. Protože vlastně ty pátáci pohromadě mu utíkali. J: Šlo by to udělat nějak aby to bylo spravedlivější? E: Že by měl víc míčů u sebe třeba a nemusel by si pro ně chodit. A až by je doházela, tak by se stopla hra a mohl by si pro ně dojít. J: Ještě něco tě napadá? E: No, nebo že by ti pátáci nesměli běhat a jenom by chodili. J: Ještě něco? E: Už ne.

Pavína E., 14 let 1 měsíc, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Ne. Protože zase, byl menší. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Kdyby on neměl jakože tu babu. J: Myslíš, že by ho pak páťáci nechytli a bylo by to spravedlivější? P: Ne. J: Jak by to šlo teda udělat? P: Nevim vůbec.

František M., 14 let 2 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Ne. Protože ten mladší žák jakoby neměl šanci. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Dát mu nějaký náskok třeba, nebo ho vystřídat, když mu to nepůjde. Nevim prostě, nějak mu pomoci v tý hře. J: Ještě nějak by mu šlo pomoci? F: Že by měl třeba náskok s tím míčem nebo tak, že by měl odlehčený pravidla. J: Jak by to vypadalo, ten náskok? F: No, to si nějak neumím představit. Nevim, nic mě nenapadá. J: Dobře, ještě něco by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? F: Že třeba by měl nějaký výhody, aby se nehejbali.

Dan J., 15 let, 9. třída.

J: Bylo to spravedlivé? D: No... asi jo. Tak když už chtěl hrát, tak s tím musel počítat. J: Aha, někdo z žáků mi zrovna dneska říkal, že to spravedlivé nebylo. Napadlo by tě, proč to říkal? D: Nevim, jako na jednu stranu jo a na druhou ne. J: Co by se teoreticky dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Dát mu třeba víc balonků, aby měl víc pokusů. Nějaký takový výhody. J: Ještě něco tě napadá? D: Nevim, už mě nic nenapadá.

Tito žáci považují herní situaci za nespravedlivou a rozumí principiální nerovnosti v míře obratnosti, díky čemuž vznikají nerovné šance na předání baby. Navrhují ale taková pravidla, která jednoznačně nerovnost v obratnosti nevyrovnávají. Např. přidání druháků nebo přidání více míčků druhákovi. Tím by se ale ztratil typický rys této hry – že v ní koluje právě jeden míček. Pavína E. navrhuje, aby neměl druhák babu, čímž by si ale nemohl užít právě ono potěšení, které role baby nabízí. Tito žáci nemají koncept přiměřených pravidel, se kterými by uměli manipulovat.

3.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – formálně neadekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí, je navržena separace druháků a páťáků nebo trénink pro ty méně obratné)

Ondra J., 15 let 11 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Ne. Protože ten druhák oproti tomu páťákovi nemusí mít takovej hod, aby ho odkázal trefit. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: Nevím.

Ondra J. označuje herní situaci za nespravedlivou a tuší, že šance na předání baby nejsou rovné. Není ale schopen vymyslet žádné řešení situace, které by přispělo tomu, aby se principiální nerovnost v obratnosti vyrovnala. Nemá tedy žádný koncept technických pravidel.

4. Hra: Horký brambor

4.1.1 Morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – adekvátní náprava situace (návrh v souladu s technickým konceptem závislosti zdařené přihrávky)

Petr V., 14 let 2 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Tohleto, no nevím jak se to dá říct. Bylo to i nebylo spravedlivé, ale tohleto se dá vyřešit tím, že kdyby jim to třeba jednou spadlo, tak by to nevadilo. Nebo prostě by ty druháci házeli spolu, ale lepší by bylo, aby to bylo namíchaný, ve třech se dobře nehraje. Tak bych řekl páťákům, aby dávali menší, aby to ty druháci mohli chytit. J: Napadá tě ještě něco dalšího? P: Asi všechno.

Dominik A., 14 let 10 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: No bylo, když stojí všichni vedle sebe, tak jo. J: Aha, a někdo mi říkal... D: ...že to nebylo spravedlivý, a to říkali proč. Což mi nedává smysl, protože pátá a druhá, to už je jedno když to jenom předávají vedle sebe. J: Oni si to hází, takže to můžou hodit i naproti. D: Jo házet taky můžou? Tak to je horší, jestli ten druhák neumí chytat. Ale kdyby to museli předávat jen po kruhu, tak by to šlo. J: Jak by to šlo udělat, aby to teda bylo spravedlivější? D: A když to ten jeden hodil blbě, tak to bylo blbě pro něj? A mohli pro to běhat? J: Když jim to spadlo, bylo to vlastně blbě pro všechny. D: Tak stoprocentně kdyby byli blíž sobě a snažit se to házet dobře, hodit to větším kopcem aby se to líp chytalo, nedávat moc ránu.

Aneta K., 14 let 6 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: To mi přijde spravedlivý, protože to není tolik těžký jako, nevím. Nepřijde mi to tolik těžký jako chytout a hodit dál. Přijde mi to celkem fér. J: Některé děti mi říkaly, že to fér nebylo, napadá tě proč? A: No, protože jsou pátáci starší no. J: A myslíš, že by se to dalo udělat nějak, aby to bylo spravedlivější? A: No házet jim to opatrnějc, ne tak prudce, nebo chvílku počkat na ně, nebo... prostě bejt k nim ohleduplněj. J: Ještě něco dalšího tě napadá? A: Už asi ne.

Libor M., 14 let 9 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? L: No ty pátáci jsou silnější, takže moc ne. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? L: Aby hráli jenom ty pátáci, ale taky by se mohli míň snažit. J: Ale tady hrají všichni společně, proč by se měli míň snažit? L: No páták jakoby hodí ten míček větší silou, že to ten druhák nemusí chytit, takže kdyby dal menší, tak by to ten druhák mohl chytit a hodit to dalšímu. J: Aha, takhle. Ještě něco tě napadá? L: Ne.

František M., 14 let 2 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Nebylo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? F: Neposílat je tam. J: Ale oni už tam poslaný jsou. F: Tak neházet jim ty míče.

Vynechávat je. J: To by jim asi bylo líto. F: tak jim to házet tak, aby se jim to líp chytalo nebo když jim to spadne, dát jim novej pokus.

Zuzka S., 15 let 7 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? Z: Hmm... ne, nebylo. Protože vlastně je to taky kravina, že poslala tři děti ze druhý třídy a jinak tam byli ostatní jenom pátáci. A prostě to by nešlo. J: Dalo by se to nějak udělat, aby to bylo spravedlivější a mohli hrát spolu? Z: Dalo, aby ta paní učitelka buď poslala všechny druháky, nebo jenom pátáky. J: Šlo by to nějak udělat, i když jsou tam ty tři druháci s pátákama? Z: No, dát šanci druhákům. Dala bych jim šanci, aby vyhráli. J: Aha, ale tady si všichni hází a ten jeden nevypadává. Z: Tak jako takhle, když hází páták druhákovi, tak aby mu to házel normálně, aby mu to vlastně jakoby nespadlo. J: Pak by to bylo spravedlivější? Z: Jako jo.

Eliška R., 15 let 3 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: Ani moc ne, protože ty pátáci dávají třeba větší ty, házou rychleji a větší silou a ten druhák si to ani nemůže uvědomit, že to k němu letí. Takže než si to uvědomí, balonek je několikrát na zemi. Pátáci by se měli snažit zpomalit, aby i ty druháci stačili to vnímat. J: Ještě něco by se dalo udělat? E: Asi ani ne.

Tito žáci označují herní situaci za nespravedlivou. Chápu vzniklou principiální nerovnost v obratnosti, a zároveň vědí, že pojem „spravedlivý“ nebo „nespravedlivý“ znamená v tuto chvíli vlastně „dobrá spolupráce“ a „špatná spolupráce“. Díky tomu navrhuji taková řešení, která sledují společný zájem všech. Navrhuji konkrétně to, aby pátáci dávali menší rány, aby házeli pěkně a nahrávali. Odpovědi naznačují, že mají žáci přiměřený koncept technických pravidel – v tuto chvíli také koncept technického zprostředkování závislosti zdařené přihrávky na spolupráci v obratnosti.

4.2.1 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo nápravu nerovnosti v obratnosti formálně jednoznačným způsobem nevyrovnává)

Michal J., 15 let 4 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Ne. J: Proč? M: Ze stejných důvodů jako předtím. (druháci jsou mladší, fyzicky méně zdatní – pozn. aut.) J: A co by se v tomhle případě dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? M: Třeba ten kruh zmenšit, aby měli větší šanci ty druháci. J: Ještě něco dalšího? M: Třeba aby tam těch druháků bylo víc, ale nic jiného.

Adam M., 15 let 3 měsíce, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? A: Pátáci na ně byli asi tím pádem našťvaný. Hmm... no. Těžko říct, jestli to bylo spravedlivé. Když oni hráli s nima a byli tři, s pátákama. No já si myslím, že to asi nebylo spravedlivé. J: Co by se dalo dělat, aby to bylo spravedlivější? A: No. Buď je to špatná odpověď na vaši otázku, ale přidal bych tam druháky, ale vy chcete asi slyšet něco jiného a to je něco co mě nenapadá. Musím přemýšlet chvíli... Jakoby mohli by... jak drželi ty brambory? J: Brambor byl ten míč, kterej si házeli. A: No, nic mě nenapadá.

Michal J. a Adam M. považují herní situaci za nespravedlivou neboli za „špatnou spolupráci“, ale nemají koncept technického zprostředkování závislosti nezdařené příhrávky na „špatné spolupráci“ v obratnosti ze strany pátáků. Chybu vidí na straně druháků a podle toho i nabízí řešení – zmenšit celý kruh, či přidat do hry další druháky, což by mohlo pomoci dobré spolupráci jen potenciálně.

4.2.2 Částečně morálně orientované odpovědi: orientace v herní situaci (jen globální) – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo nápravu nerovnosti v obratnosti formálně jednoznačným způsobem nevyrovnává)

Martin S., 14 let 4 měsíce, 9. třída.

J: Bylo to spravedlivé? M: Tak u tohohle je to asi jedno, když jenom stojí a chytaj. Jakože asi možná trochu, ale ne tak jako v těch třech hrách předtím. Tady se neběhá, tak to není zas tolik nespravedlivý, když jenom stojí v kruhu a hází si balonkem. J: Ale těm druhákům to dost padalo, šlo by to udělat teda trochu spravedlivější? M: Že by měli víc času na to, to asi ne. Že by měli větší balonek, aby se jim to líp chytalo. A to je asi všechno. U tohohle mě tolik nenapadá. Myslím si, že to není tolik nespravedlivý jako to bylo v těch minulejch hrách.

Monika Š., 14 let 5 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Jakoby asi ne, protože ty druháci nemaj ještě takový reflexy jako ty páťáci, co to hrajou častěji. Ale mohlo by se to vyřešit tak, že by druháci hráli sami se sebou. J: A kdyby měli hrát společně? M: Tak dát jinej časovej interval, větší čas na to aby to mohli hodit. Aby to nebylo co nejrychleji, ale třeba 10 vteřin. Celkově zjednodušit pravidla pro ty druháky.

Eva M., 14 let 9 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? E: No, jakože jo. Protože ty druháci to taky mohli chytit, je to jejich chyba. Sice to páťáci možná hráli víckrát a víc to uměli, nebo to umí chytat a ty druháci moc ne, ale asi se to dalo. J: Někdo mi říkal, že to právě spravedlivé nebylo proto, že to těm druhákům pořád padalo. E: No nevim. Druháci měli nevýhodu, že tolik nechytali. Ty páťáci zažili víc toho chytání. Druháci měli nevýhodu, ale ne nějak velkou. J: Šlo by případně těm druhákům nějak pomoci? E: Že by páťáci chytali třeba jenom jednou rukou. Víc asi ne.

Pavčina E., 14 let 1 měsíc, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? P: Jo. J: Některé děti mi řikaly, že to spravedlivé nebylo, napadne tě proč? P: Protože jsou menší no, tak to nechytli. J: Napadá tě, co udělat, aby to bylo spravedlivější? P: Že by to drželi děl sekund v ruce a nemuseli to hned házet někomu jinému. J: Něco dalšího tě napadá? P: Ne.

Zde je vlastně jedno, zda řáci považují situaci za spravedlivou nebo nespravedlivou, tedy za dobrou či špatnou spolupráci, v herní situaci se orientují pouze globálně. Nemají koncept technického zprostředkování závislosti nezdařené přihrávky na „špatné spolupráci“ v obratnosti ze strany pátáků. Chybu vidí na straně druháků a podle toho i nabízejí řešení jako třeba dát druhákům více času, možnost jít trochu dopředu. Eva M. navrhuje nechat pátáky chytat pouze jednou rukou, což sice může pomoci v jejich větší míře obratnosti, ale nejde toto řešení brát jako řešení zaměřené na celkovou spolupráci všech řáků.

4.3.1 Morálně neorientované odpovědi: orientace v herní situaci – chybí adekvátní náprava pravidel (návrh buďto chybí nebo je navržena separace druháků a pátáků)

Silva K., 14 let 10 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? S: No asi nebylo. Měli by být zase jenom druháci a tak, a když už to takhle je, tak by pátáci prostě měli brát ohled, že když jim to spadne, tak neřvat na ně, nebýt na ně hnusný, protože jsou vlastně mladší než oni. Takže takhle si myslím. J: Ještě nějaké řešení tě napadá? S: Ne.

Michaela K., 14 let 10 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? M: Podle pravidel asi jo. J: A jinak? M: No ty druháci byli mladší. J: Co to pro ně znamenalo? M: No nebyli tak obratný. J: Dalo by se něco udělat, aby to bylo spravedlivější? M: Asi ne. J: Nic tě nenapadá? M: Ne.

Dana M., 14 let 6 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? D: Ne. J: Proč? D: Protože zase žejjo, když byli mladší, tak... jakoby mohli to chytit, ale nevim, úplně ne. J: Dobře, a co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější. D: Asi nic. J: Nic tě nenapadá? D: Ne.

Ondra J., 15 let 11 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? O: Taky nebylo. Protože při tom hodu pátáků by ten druhák vlastně jak má páták o hodně vlastně silnější ten hod, tak by to nemuseli chytit. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? O: J: Řekni klidně první, co tě napadne. O: Že by ti druháci hráli společně proti sobě, měli by stejnej hod a tu horkou bramboru by mohli chytit, protože přibližně maj stejnej hod. J: A dalo by se to nějak udělat, aby jim to nepadalo i když hrajou s pátákama? O: Nevim.

Jana M., 14 let 5 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? Ja: No, tak jako taky nebylo. A tam bych zase... To jsou všechny stejný otázky. J: Jojo, otázky jsou stejný, ale hra je vždycky jiná. Co by šlo v téhle hře vymyslet, aby to bylo spravedlivější? Ja: Vybrat nějakou jinou hru, kde jsou i druháci dobrý. Tady by bylo spravedlivý, kdyby to hráli zvlášť druháci a pátáci. J: Šlo by to nějak udělat, aby hráli dohromady? Ja: No jako dá se to, ale ty pátáci když si budou házet mezi sebou a druháci mezi sebou, tak... no přemýšlím. No prostě je to nefér a nevím, co k tomu víc říct.

Tito žáci považují většinou herní situaci za nespravedlivou. Najdou se ale i tací, kteří si tím nejsou jisti a původně říkají, že to asi bylo spravedlivé. Ve výsledku na tom ale tolik nezáleží, protože navrhuji rozdělení druháků a pátáků, čímž je popřen princip spolupráce, na kterém hra funguje. Přestože se tedy zprvu zdá, že mají koncept toho, na čem mají hráči společný zájem a koncept technicky zprostředkované závislosti nepovedené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků, žádná adekvátní náprava pravidel je nenapadne.

4.3.2 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (zapojení představy, že jde o soutěž) – neadekvátní náprava situace (návrh buďto chybí, nebo jeho podstatou je střet zájmů)

Dan J., 15 let 2 měsíce, 9. třída.

J: Bylo to spravedlivé? D: No, jo. Tak tam není moc žádná velká fyzická námaha. J: Ale přesto jim to dost padalo. D: Děti druhý třídy už dokážou hodit balonek ne? J: Tak tyhle z příběhu zrovna ne. D: Tak jakoby ne, ale i jo. J: Co by se dalo udělat, aby to bylo spravedlivější? D: Nedávat je k sobě tyhle děti. J: A kdyby chtěly hrát společně? D: Třeba jim dát život navíc. J: Ale tady vlastně nikdo nevypadává, celkově jde o to, aby jim to nespadlo. D: Nevím, jak bych to udělal spravedlivý.

Dan J. rozumí principu hry jakožto principu soutěže. V principu spolupráce, který hraje v této situaci roli se vůbec neorientuje. Nemá koncept technicky zprostředkované závislosti nepovedené přihrávky na špatné spolupráci ze strany pátáků.

4.3.3 Morálně neorientované odpovědi: dezorientace v herní situaci (situace je označena za „dobrou spolupráci“) – neadekvátní náprava situace (nezdařená přihrávka přisouzena jen neobratnosti druháků nebo je uplatněna spravedlnost slušnosti uvnitř hry v podobě úplné tolerance k neobratnosti druháků)

Filip S., 15 let 7 měsíců, 9. třída

J: Bylo to spravedlivé? F: Myslim si, že tohle bylo spravedlivý. J: Někdo mi říkal, že to spravedlivé nebylo. Napadlo by tě, proč to říká? F: Protože ty děti ze druhý třídy neumí tolik chytat. J: A co myslíš ty? F: Já myslim, že ne všichni právě umí chytat. Že se to může stát i pátákovi tohle. Takže bych nic neměnil.

Filip S. považuje herní situaci za spravedlivou. Celkově se tedy v herní situaci neorientuje, nechápe společný zájem a cíl „dobré spolupráce“. Zdůrazňuje přitom princip

spravedlnosti rovnosti, říká, že ne všichni umí chytat, bez závislosti na tom, zda je někdo druhák nebo páták.